

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU

**PROGRAM
POSLIJEDIPLOMSKIG
SVEUČILIŠNOG
DOKTORSKOG
STUDIJA
SOCIOLOGIJE**

Akadska godina 2007 / 2008

PROGRAM
POSLIJEDIPLOMSKOG SVEUČILIŠNOG DOKTORSKOG STUDIJA
SOCIOLOGIJE

1. UVOD

1.1. Razlozi za pokretanje studija

Poslijediplomski doktorski studij sociologije uspostavljen je na načelima bolonjskog procesa i garantira kvalitetu iskustvom i znanstvenom produkcijom svih sudionika u provođenju ovog studija, dok je organizacijski tako sročan da promiče suradnju s drugim sveučilištima i institutima u zemlji i inozemstvu. Poslijediplomski doktorski studij sociologije nastavak je obrazovanja sociologa nakon završenog preddiplomskog i diplomskog studija sociologije, odnosno, nakon završenog četverogodišnjeg studija sociologije studenata koji su studirali prema obrazovnim programima važećim 2005/2006. godine.

Poslijediplomski doktorski studij sociologije (Ph.D.) dio je cjeloživotnog obrazovanja sociologa uz stručne, specijalističke i postdoktorske studije, i ujedno najviši stupanj znanstvenog usavršavanja iz sociologije i osposobljava sociologe za najsloženije znanstveno istraživačke i stručne poslove, samostalno bavljenje znanstvenim radom, te za akademsku karijeru. Studij nije ograničen na neko određeno znanstveno područje sociologije, već uključuje njena različita temeljna i primijenjena područja. Osobit naglasak stavlja se na temeljito upoznavanje sociologijske znanstvene metodologije i probleme sociologijskih mjerenja, te najsuvremenije spoznaje i istraživačke paradigme u pojedinim područjima sociologijske teorijske artikulacije. Program studija uključuje detaljno upoznavanje aktualnih istraživanja u zemlji i svijetu, angažman ponajboljih domaćih znanstvenika u pojedinim područjima, te suradnju s najuglednijim znanstvenicima u svijetu. Način na koji se poslijediplomski doktorski studij realizira unapređuje poslijediplomsko obrazovanje u Hrvatskoj, povećava kvalitetu znanstveno istraživačkog rada, ostvaruje usporedivost poslijediplomskog doktorskog programa sa sličnim programima općeg profila na drugim europskim i američkim sveučilištima, i čini ga konkurentnim u odnosu na druge studije u regiji.

Doktorski studij sociologije je prije svega znanstveno istraživački studij, što znači da je studij organizacijski vezan uz neposredni znanstveno istraživački rad polaznika studija, to jest, da se studij odvija tijekom i unutar procesa istraživačkog rada na znanstveno istraživačkim projektima, te da se u realizaciji programa osobito koristi intenzivan individualni mentorski rad koji je usmjeren na uže znanstveno područje interesa studenta. Studenti/studentice poslijediplomskog doktorskog studija angažirani su u znanstveno istraživačkom radu, pisanju znanstvenih izvješća, znanstvenih članaka, organiziranju znanstvenih ekspertnih baza znanja, izlaganju na znanstvenim skupovima (kolokvijima, konferencijama i simpozijima) i u nastavnom radu, dakle, u produkciji, organizaciji i diseminaciji znanja. Doktorski studij organiziran je tako da pruža i omogućuje vođenje (mentorstvo) i praćenje (akademski nadzor) studenata. Studij je utemeljen na individualnim kurikulumima koji se izrađuju za svakog pojedinog polaznika/cu.

1.2. Dosadašnje iskustvo predlagača u provođenju poslijediplomskih studija

Odsjek za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu je ključno središte formiranja znanstvenog pomlatka, osobito doktora znanosti. Gotovo svi znanstveni i nastavni kadrovi iz sociologije na sveučilištima u Hrvatskoj stekli su doktorat znanosti na Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu a do danas je **doktoriralo 99** osoba. Prvi poslijediplomski studij sociologije pokrenut je na inicijativu Odsjeka za sociologiju ak. god. 1967/68. s temom razvojnih problema suvremenog društva. Odsjek za sociologiju kontinuirano provodi poslijediplomske studije od 1967/68 ak. god. od kada je studij upisalo 447 osoba. Ciklusi poslijediplomskog studija tematski se artikuliraju zavisno od: interesa studenata i teorijskih i društvenih aktualnosti i problema. Tako su organizirani studiji iz: Sociologije kulture, Industrijske sociologije, Interdisciplinarni studij o socijalizmu. Prvim programima poslijediplomskih studija sociologije predviđeno je znanstveno usavršavanje diplomiranih sociologa a studij je organiziran kao dvogodišnji magistarski studij. Osamdesetih godina program poslijediplomskih magistarskih studija se značajno osuvremenio, povećao se broj tema i kolegija, povećala se satnica na oko stotinjak sati semestralno, u nastavu se uključuju i suradnici sa drugih fakulteta i sveučilišta, a gostuju i prvi inozemni predavači. U drugoj polovici osamdesetih godina u sklopu poslijediplomskog studija otvaraju se tri nova tematska smjera iz sociologije religije, sociologije migracija i socijalne ekologije. Uz samostalno provođenje poslijediplomskih studija Odsjek za sociologiju je zajedno s pravnim i medicinskim fakultetom u Zagrebu, bio suorganizator poslijediplomskog studija iz gerontologije.

Planom i programom poslijediplomskih studija sociologije ak. god. 2002/03. uvodi se i trogodišnji doktorski studij, dvogodišnji magistarski studij i jednogodišnji doktorski studij za magistre sociologije. Načela izrade ovog plana i programa studija u potpunosti su pratila slične programe najuglednijih inozemnih sveučilišta

Na poslijediplomskim studijima sociologije kao nositelji kolegija, gosti predavači ili kao članovi povjerenstava za obrane magistarskih i doktorskih radova redovito su sudjelovali sveučilišni nastavnici i sociolozi istraživači svih odsjeka, studija sociologije Zagrebačkog i drugih sveučilišta i istraživačkih instituta u Hrvatskoj i brojni gosti ugledni znanstvenici iz Europe i SAD-a.

1.3. Otvorenost prema pokretljivosti studenata

Usporedivost programa poslijediplomskih doktorskih studija sociologije s drugim sličnim doktorskim studijima u Europi i svijetu pri čemu posebno mislimo na studije:

- Doktorski studij “Management, innovation and social responsibility” The Faculty of Social Sciences, University of Stavanger, Norveška
- Doktorski studij sociologije na International University Bremen - Jacobs Center for Lifelong Learning and Institutional Development - Bremen (EU - Njemačka)
- Doktorski studij na Johann Wolfgang Goethe University - (DAAD) Deutscher Akademischer Austausch Dienst International PHD Program Social Sciences (IPP Social Sciences) - Frankfurt am Main (EU - Njemačka)
- Doktorski studij sociologije na Faculty of Social Sciences – Praha (EU – Češka)
- Doktorski studij - Department of Sociology and Social Anthropology, CEU (Central European Studies) Budapest (EU – Mađarska)
- Doktorski studij - Ecole des Hautes Etudes, Pariz (EU – Francuska)

- Doktorski studij - Centre for Social Studies, Culture and Society - Wspierany przez Open Society Institute - Warsaw (EU - Poljska)

omogućuje studentima prijenos ECTS bodova, suradnja s inozemnim stručnjacima na zajedničkim istraživačkim projektima i programima te otvara dodatne mogućnosti razmjene studenata.

Suradnja je uspostavljena s University of Stavanger (Norveška) na zajedničkom projektu diplomskog studija – migracije i suradnji u poslijediplomskom studiju, s Norwegian University of Science and Technology, Trondheim (NTNU) za sudjelovanje u izvođenju programa doktorskog studija, dok sa Institute for East European and Russian study form University of Linköping, Norköping (Švedska) i Department for Sociology Flinders University of South Australia, Adelaide (Australija) obnavljamo, odnosno, tek uspostavljamo suradnju.

Studij je naravno otvoren svim drugim doktorskim studijima u Hrvatskoj kako ponudom izbornih predmeta njihovim studentima tako i otvorenom mogućnošću da studenti Doktorskog studija sociologije slušanjem izbornih predmeta na drugim studijima zasluže ECTS bodove što osigurava pokretljivost studenata i interdisciplinarnu suradnju s drugim srodnim poslijediplomskim studijima.

1.4. Mogućnost uključivanja studija ili njegovog dijela u zajednički (združeni) program s inozemnim sveučilištima (joint study programme)

Programom doktorskog studija iz sociologije osigurana je mobilnost studenata i prijenos ECTS bodova. Jednako tako bit će otvorena mogućnost *joint study* programa u suradnji s inozemnim sveučilištima, no to će se moći ostvariti tek nakon što studij u nas zaživi i pokaže prve rezultate.

2. OPĆI DIO

2.1. Naziv studija, te kojem znanstvenom području i polju i grani pripada

Naziv studija je Poslijediplomski doktorski studij sociologije. Pripada znanstvenom području društvenih znanosti polju sociologije.

2.2. Izvođači studija

Nositelj dokorskog studija i predlagač je:

Odsjek za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

(koji ima status ovlaštene ustanove za provođenje postupka izbora u znanstvena zvanja iz polja sociologije, odnosno ima pravo provedbe postupka stjecanja doktorata, a koji je i do sada organizirao i vodio poslijediplomske studije) u suradnji s,

Odjelom sociologije Sveučilišta u Zadru,

Odsjekom za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu,

Institutom za društvena istraživanja iz Zagreba,

Institutom za međunarodne odnose iz Zagreba,

Institutom za migracije i narodnosti iz Zagreba i

Zavod za socijalnu politiku Pravnog fakulteta u Zagrebu.

Ovako široko postavljena suradnja osigurava međunarodno prepoznatljiva i dovoljno opsežna znanstvena istraživanja koja omogućuju veći izbor mentora za vođenje doktorskih disertacija i akademsku (internu) kontrolu kvalitete disertacija. Doktorski studij sociologije jedinstveni je studij unutar znanstvenog polja sociologije, čime je osigurana njegova istraživačka i kadrovska baza. Poslijediplomski doktorski studij sociologije temelji se na tradiciji hrvatske sociologije i dalje je promiče.

U ovako organiziranom doktorskom studiju u shemi institucionalnog vođenja i odgovornosti za kvalitetu, Odsjek za sociologiju FF osigurava organizaciju odvijanja i akademski nadzor kvalitete studija, dok sve institucije (uključujući i Odsjek za sociologiju FF), koje sudjeluju u studiju, osiguravaju participativnu kontrolu odvijanja studija, kadrovske potrebe studija i posebno potencijalne mentore/mentorice, koji/koje putem svojih projekata preuzimaju obvezu osiguravanja uvjeta za izradu doktorskih disertacija.

Ovako organiziran studij potiče procese povezivanja istraživačkih projekata i programa i na njima utemeljuje obrazovanje visokih učilišta, te produkciju i aplikaciju znanja u znanstvenim institutima, privatnom i javnom sektoru. Studij je organiziran kao niz modula okupljenih oko jedne studijske jezgre što omogućuje uključivanje cijelog studija, ili njegovih pojedinih dijelova u zajedničke programe s inozemnim sveučilištima (*joint study programme*).

Partnerstvo i funkcionalna integracija svih ustanova koje sudjeluju u doktorskom studiju sociologije čine stvarnu «znanstvenu snagu» kojom želimo ući u arenu EHEA (European Higher Education Area). Ovako organiziran doktorski studij omogućuje izgradnju europskog akademskog centra izvrsnosti što osigurava dobru poziciju za daljnje procese europskih akademskih integracija u obliku internacionalnih modularnih doktorskih studija i otvaranja prostora za studij stranih studenata/studentica kod nas.

2.3. Institucijska strategija razvoja dokorskog programa

Opća strategija razvoja dokorskog programa počiva na uključivanju doktoranata u istraživačke projekte čiji su nositelji nastavnici dokorskog studija. Studenti dokorskog studija sociologije će biti uključeni u dijelove održavanja preddiplomske nastave iz sociologije, kako bi stekli iskustvo prenošenja znanja iz područja ekspertnosti koju razvijaju tijekom svojega dokorskog studija. Nadalje program dokorskog studija predviđa niz aktivnosti koje se nadovezuju na ključni dio studiranja, istraživački rad doktoranata, kao što su objavljivanje znanstvenih radova, izlaganje dijelova vlastitih istraživanja, sudjelovanje na ljetnim školama, specijalističkim seminarima i domaćim i međunarodnim stručnim skupovima. Predloženi doktorski studij namjerava privući najperspektivnije studente iz Hrvatske i susjednih zemalja, i programski (*joint study programme*) se povezati sa srodnim Europskim studijima u razmjeni studenata, nastavnika i istraživača.

2.4. Inovativnost dokorskog programa

Doktorski program *Odsjeka za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*, koji se realizira u suradnji s *Odjelom sociologije Sveučilišta u Zadru*, *Odsjekom za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu*, *Institutom za društvena istraživanja iz Zagreba*, *Institutom za međunarodne odnose iz Zagreba*, *Institutom za migracije i narodnosti iz Zagreba* i *Zavodom za socijalnu politiku Pravnog fakulteta u Zagrebu* jedini je doktorski program za specifično znanstveno istraživačko obrazovanje sociologa. Duga tradicija organiziranja i provođenja poslijediplomskih oblika usavršavanja (od ak. god. 1967/68) kroz programe koji su se kontinuirano usavršavali, nadograđivali osuvremenjivali i pratili slične programe u inozemstvu, pruža jamstvo da će i novi doktorski program slijediti kriterije izvrsnosti i suvremenih kretanja u sociologijskoj znanosti i srodnim disciplinama. Predloženi doktorski program slijedi načela sličnih programa u svijetu, ali i uvažava specifičnosti hrvatskog konteksta, nudeći integraciju dva pristupa: s jedne strane program zadržava profil općeg istraživačkog obrazovanja sociologa, te ne nudi doktorski stupanj iz specifične oblasti sociologije, ali doktorantima omogućava da vođeni savjetnikom oblikuju individualni kurikulum iz ponuđenih izbornih predmeta i da u suradnji s mentorom odabirom nastavnih sadržaja dokorskog studija kreiraju vlastiti obrazovno-istraživački program po kojem će studirati i na taj se način specijalizirati u pojedinom području sociologije. Očekujemo da će kadrovski i istraživački razvoj Odsjeka za sociologiju i institucija koje surađuju na realizaciji studija a u suradnji s drugim europskim istraživačkim i obrazovnim centrima, uz opći doktorski studij otvoriti mogućnost da se uz njega ponudi i neki specijaliziraniji poslijediplomski program.

2.5. Uvjeti upisa na studij, posebno uvjeti za polaznike/ce koji su stekli ranije kvalifikacije po studijskom sustavu prije 2005. godine.

Doktorski studij sociologije mogu upisati prema slijedećim uvjetima kandidati/kandidatkinje koji imaju:

- završen sveučilišni diplomski ili dodiplomski studij sociologije s prosjekom ocjena u studiju najmanje 4,0 ili prosjekom 3,0 i više uz uvjet objavljenog najmanje jednog (1) znanstvenog rada,
- završen srodni sveučilišni diplomski ili dodiplomski studij u području društvenih, humanističkih, biomedicinskih ili nekih drugih znanosti s prosjekom ocjena u studiju najmanje 4,0 uz uvjet objavljenog najmanje jednog (1) znanstvenog rada koji pokazuje kandidatovu sposobnost analize društvenih fenomena, te uz uvjet polaganja razlikovnih ispita.
- za polaznike koji su po studijskom sustavu prije 2005. stekli magisterij znanosti Vijeće studija donijet će prosudbu o priznavanju dijela studija i sukladno tome odobriti upis.

Potrebna dokumentacija:

- pisana prijava na natječaj za upis na studij,
- ovjerena preslika diplome ili rješenje o priznavanju strane diplome (diploma dodiplomskih studija po sustavu prije 2005. godine izjednačena je diplomu diplomskih studija),
- potvrda o položenim ispitima u studiju s izračunatom prosječnom ocjenom,
- kratki životopis,
- izložen istraživački interes (do 1800 znakova),
- preslika objavljenih radova i sažetaka priopćenja,
- preslika domovnice ili odgovarajućeg dokumenta za strance.

2.6. Kriteriji i postupci odabira polaznika.

Na doktorski studij sociologije mogu se upisati kandidati/kandidatkinje koji/e udovoljavaju uvjetima predviđenima u točki 2.5. Maksimalni broj polaznika po generaciji je 35. U slučaju većeg broja prijavljenih kandidata odabrat će se 35 najuspješnijih.

2.7. Kompetencije koje student/studentica stječe završetkom studija, mogućnosti nastavka znanstveno-istraživačkog rada, mogućnosti post-doktorskog usavršavanja, te mogućnosti zapošljavanja u javnom i privatnom sektoru.

Poslijediplomski doktorski studij sociologije priprema stručnjake koji će biti sposobni neposredno doprinijeti razvoju Hrvatskog društva, podizanju kvalitete ekspertnog znanja u oblasti sociologije i slobodnom kretanju radne snage u Europskoj Uniji. Po završetku studija studenti/studentice će moći ravnopravno sudjelovati u interdisciplinarnim istraživačkim

timovima, te istraživački promišljati, metodološki utemeljeno istražiti i informirano interpretirati svaki istraživački problem u kojem je potrebna ili poželjna sociološka ekspertiza.

Doktorski studij sociologije je akademski program koji je sročan na takav način da osigurava stjecanje kompetencija za različite karijere kako u javnom tako i u privatnom sektoru, omogućujući polaznicima da rade u područjima od akademske edukacije, državne administracije, socijalnog rada, zdravstvene i socijalne skrbi preko, publicistike, oglašivačke djelatnosti, upravljanja odnosima s javnošću, oblikovanja medijskih sadržaja, diplomacije do upravljanja znanjem i konzultantskih usluga.

Ovaj poslijediplomski doktorski studij dio je cjeloživotnog obrazovanja stručnjaka (predviđa se pokretanje specijalističkih i postdoktorskih studija) u svrhu unaprjeđenja obrazovanja, znanosti, gospodarstva i ostalih segmenta našeg društva. Kvaliteta programa i sustav prenosivih ECTS bodova omogućava studentima/studenticama da svoje postdoktorsko obrazovanje nastave na bilo kojem europskom ili kojem drugom sveučilištu.

Poslijediplomski doktorski studij sociologije temelji se na tradiciji hrvatske sociologije i nastavlja ovu tradiciju.

Za razliku od preddiplomskih i diplomskih programa, program dokorskog studija sociologije je posve individualiziran, orijentiran isključivo na najsuvremenije znanstvene spoznaje i koncentriran na pripremu kvalificiranog i nezavisnog stručnjaka čija razina obrazovanja odgovara postignutim svjetskim razinama dokorskog obrazovanja u zapadnoj Europi i SAD. Kvaliteta završenog programa te njegove stalne usporedbe sa sličnim programima u inozemstvu osigurat će konkurentnost domaćeg znanstvenog kadra i izvan granica Republike Hrvatske.

3. OPIS PROGRAMA

3.1. Struktura i organizacija doktorskog programa. Organizacija studija u punom radnom vremenu (full-time) i studija s dijelom radnog vremena (part-time)

Doktorski studij traje 3 godine za studente/studentice u punom radnom vremenu. Očekuje se da će većina studenata/studentica s punim radnim vremenom zapravo biti novaci na visokim učilištima i istraživačkim institutima. Za studente uz rad, trajanje studija može biti dvostruko, no ne više od 7 godina. Nakon isteka od 7 godina studentu/ici se mogu propisati dodatni uvjeti koje mora zadovoljiti da bi završio studij. Obveze polaznika/ca su izražene u ECTS bodovima i tijekom doktorskog studija polaznik/ca mora prikupiti najmanje 180 ECTS bodova.

Studentu/ici se prilikom prijave na doktorski studij dodjeljuje savjetnik/ca (engl. advisor) koji/a daje savjete o izboru predmeta, izboru mentora (engl. supervisor)¹, pomaže u pripremama za obavljanje studijskih obveza, itd.

Program doktorskog studija prilagođava se svakom/koj polazniku/ici prema njegovim/njezinim znanstveno-istraživačkom usmjerenju i namjerama te potrebama matične institucije. Svaki student/studentica ima savjetnika/icu i mentora/mentorica koji za «svog» studenta/studenticu izrađuju individualni program studija tzv. *Privatissimum* (za svaku pojedinu godinu studija), a koji je (program) odobren od strane nadležnog Vijeća doktorskog studija. Individualni program uključuje **mentorsku i konzultativnu nastavu u trajanju od 30 sati po godini studija**. Planirana nastava se održava kumulativno. Rad s mentorom/icom će se odvijati kontinuirano tijekom trajanja studija i izrade doktorske disertacije. Organizacija doktorskog studija omogućuje nadzor i podršku tijekom studija koji je prilagođen individualnim potrebama polaznika/ca.

Samo tijekom prve godine studija osim individualnog programa, sudjelovanja na projektima i ostalih studijskih obveza (organizacija konferencija, mrežno komuniciranje i sl.) izvodi se neposredna nastava u trajanju od ukupno najviše **120 sati tijekom prve godine studija, ili 4 sati tjedno tijekom dva semestra (60 sati po semestru)**. Nastava se izvodi kumulativno po najviše tri tjedna u svakom semestru. Na toj se nastavi studenti/ce upoznaju s najsuvremenijim kretanjima u hrvatskoj i svjetskoj sociologiji, te se upoznaju sa svim izvođačima/icama doktorskog studija, s kojima će u daljnjem tijeku izvedbe doktorskog studija surađivati. Sudjelovanje u nastavi je obvezno ako nije drugačije predviđeno u individualnom kurikulumu studenta/studentice, a broj sati sudjelovanja ovisi o individualnim programima i potrebnim ECTS bodovima koje su studenti/studentice dužni prikupiti.

U drugoj i trećoj godini studija nema klasične nastave ali studenti/ce imaju konzultativnu nastavu s osobama s institucija koje sudjeluju u izvedbi doktorskog studija, ovisno o znanstvenim i istraživačkim potrebama studenta/ice². Osim konzultativne nastave studenti/ice sudjeluju u istraživačkom i znanstvenom radu, organiziraju tematske konferencije (kolokvij), i

¹ Za znanstvene novake/inje i asistente/ice to je uglavnom osoba s njihove matične institucije kod koje rade na projektu.

² Ta se konzultativna nastava se ne mora izvoditi putem fizičkih sastanaka, već i koristeći dostupne medije komuniciranja (telefon, elektronska pošta, instant messaging....).

radionice (workshops), elektronske diskusijske grupe, u trajanju od ukupno najviše 120 sati u drugoj, i najviše 80 sati u trećoj godini studija.

3.1.1. Prva godina studija

Tijekom prve godine studija izvodi se neposredna nastava u trajanju od 120 sati po semestru. Pohađanje i ispunjavanje obveza nastave donosi maksimalno 20 bodova po semestru, dakle 40 za prvu godinu studija.

3.1.1.1. Savjetnik/ica

Studentu/ici se prilikom prijave na doktorski studij dodjeljuje savjetnik/ca koji/a daje savjete o izboru predmeta, izboru mentora i pomaže u pripremama za obavljanje studijskih obveza.

3.1.1.2. Mentor/ica

Mentor/ica se izabire početkom drugog semestra prve godine i uz njegovu/njezinu pomoć se formulira ukupni plan studija. Od tog semestra počinje kontinuirani mentorski rad sa studentom/icom, koji uključuje usmjeravanje i zadavanje literature, konzultacije, praćenje izvedbe obveza na studiju, usklađivanje izvedbe disertacije. Mentor/ica na kraju semestra piše kratki izvještaj o studentu/ici i dodjeljuje ECTS bodove koji po semestru mogu iznositi maksimalno 5 bodova. Ukoliko dva semestra za redom mentor/ica napiše negativan izvještaj o studentu/ici, Povjerenstvo Vijeća dokorskog studija zasebno intervjuira savjetnika/icu, mentora/icu i studenta/icu te procjenjuje daljnji tijek studiranja dotičnog kandidata/kinje, koji uključuje ili promjenu mentora/ice ili prekid studija.

Mentor/ica³ pomaže oko izbora nastavnih predmeta, u potpunosti vodi znanstveno istraživanje polaznika, izradu disertacije, formiranje povjerenstva za obranu disertacije, administrativne poslove, itd. Poželjno je da mentor/ica i polaznik/ica imaju slične poglede na predloženo istraživanje, znanost i ciljeve kako bi mogli zajedno kvalitetno raditi nekoliko godina. Student/studentica ima pravo promjene mentora/mentorice, i to samo jednom tijekom studija, ali to mora pismeno obrazložiti Vijeću dokorskog studija sociologije i navesti konkretne razloge.

3.1.2. Tijek studija nakon prve godine

3.1.2.1 Rad na znanstveno-istraživačkom projektu za obranu disertacije

- Znanstveno-istraživački rad je najvažniji dio dokorskog studija, pa mu se posvećuje najviše vremena.

³ Mentor mora biti sposoban voditi istraživanje koje se predlaže za izradu doktorske disertacije. To dokazuje dosadašnjim znanstvenim radom i vrhunskim publikacijama u području u kome se izrađuje disertacija (ovo je najvažniji faktor za uspješnost dokorskog studija). Osim toga, mentor mora imati novac i opremu za kvalitetan znanstveno-istraživački rad. (Financiranje dokorskog studija biti će posebno i precizno razrađeno.)

- Rad mora donositi određenu inovativnost, a također mora biti objavljiv kao najmanje jedan članak u znanstvenom časopisu.
- Mora se izabrati projekt kojega se može završiti u određenom roku.
- Odnos između istraživačkog projekta koji se odvija u istraživačkim ustanovama i doktorandovog projekta odnos je projekta i projektnog zadatka.

3.1.2.2. Specijalizirane tematske konferencije (kolokvij)

- Specijalizirane tematske konferencije organizira doktorski studij, na rotirajućoj osnovi tako da uvijek druga od ustanova koje sudjeluju u studiju organiziraju kolokvij. Barem po jedan kolokvij će se održati u Splitu, odnosno Zadru. Održava se jedan kolokvij po semestru u trajanju od jednog dana, dakle ukupno 6 kolokvija na cjelokupnom studiju. Održavanje kolokvija mora biti najavljeno dovoljno unaprijed, kako bi se studenti/ce pravovremeno pripremili/e. Studenti/ce moraju sudjelovati na svim kolokvijima, a izlagati na barem tri (3). Sudjelovanje u kolokviju nosi 1 ECTS bod, a izlaganje 4 ECTS bodova.
- Kolokviji se organiziraju iz područja doktorata (specijalizacija) koje su odabrali polaznici/ce, a obrađuju se najvažnija i najmodernija postignuća iz tih područja.
- Studenti/ce dokorskog studija prezentiraju rezultate i način na koji rješavaju svoj projektni zadatak (istraživanje na kojem rade) uz pomoć modernih tehnologija.
- Prijedlog teme i sažetak rada za prezentaciju na kolokviju, dogovaraju student/ica i mentor/ica. Taj prijedlog mora onda biti prihvaćen od strane Vijeća dokorskog studija. Tema i sažetak se Vijeću dostavljaju tri (3) tjedna prije kolokvija, a unutar tjedan dana Vijeće izvještava studenta/icu o odluci. Prezentiran rad mora biti kvalificiran ili kao izvorni ili kao pregledni rad.
- Studenti/ce i njihovi/e mentori/ce sudjeluju u raspravi na kolokviju.
- Studenti/ce za tisak uređuju zbornike s tematskih konferencija (kolokvij). Objavljuje se u elektronskoj i/ili tiskanoj verziji.
- Ovakav oblik nastave u kombinaciji s temeljnim predmetima u prvoj godini i svim ostalim aktivnostima ima za cilj pripremiti polaznike/ce za kritički pristup problemu vlastitog istraživanja.

3.1.2.3. Konzultativna nastava

Tijekom IV., V. i VI semestra, student/ica može, u dogovoru s mentorom/icom, tražiti održavanje dodatne konzultativne nastave s nekim od predavača/ica ili istraživača/ica s institucija koje sudjeluju u izvedbi dokorskog studija. Ta nastava ima za cilj pomoći studentu/ici u definiranju i izradi disertacije. Može trajati jednu, a najviše tri sesije kod istog predavača/ice ili istraživača/ice. Članovi/ce sudjelujućih institucija moraju odgovoriti na takav zahtjev. Konzultativna nastava u jednom semestru može trajati maksimalno do 15 sati, a nosi 3 ECTS boda. Po jednom semestru student/ica može imati maksimalno jednu konzultativnu nastavu.

3.1.2.4. Osnivanje povjerenstva za obranu doktorske disertacije

- Povjerenstvo ima minimalno 3, a maksimalno 5 članova/ica, od kojih 2 mogu biti iz institucije na kojoj polaznik/ca izrađuje disertaciju. Mentor/ica je član/ica povjerenstva.
- Članovi/ce povjerenstva moraju biti u zvanju docenta/ice i više, odnosno, višeg znanstvenog suradnika i više..

- Student/ica predaje prijedlog teme istraživanja na kraju trećeg semestra, a koji sadrži pregled literature, diskusiju relevantnih rezultata, plan rada itd.
- Polaznik/ca upoznaje povjerenstvo za obranu na samom ispitu iz prijedloga teme rada, koji se odvija tijekom četvrtog semestra.
- Nakon obrane prijedloga teme doktorskoga rada, studentu/ici se dodjeljuje 4 ECTS bodova.
- Nakon toga se povjerenstvo sastaje s polaznikom/com jednom godišnje i prati napredak u njegovom istraživačkom radu. U međuvremenu polaznik/ca se konzultira s članovima/cama povjerenstva koji/e rade u njegovoj/njezinoj instituciji. Mentor/ica, član/ica povjerenstva ili polaznik/ca doktorskog studija mogu zakazati sjednicu povjerenstva po potrebi i češće od jednom godišnje. Ostali članovi/ce se moraju pravovremeno obavijestiti. Sastanci povjerenstva se mogu održati na kolokvijima tijekom kojih se većina sudionika/ca doktorskog studija susreće i surađuje.
- Ukoliko povjerenstvo tijekom izrade disertacije procijeni da dotični/a student/ica ne zadovoljava kriterije znanstvenoga rada, saziva izvanredni sastanak na kojemu obavezno sudjeluje mentor/ica i savjetnik/ca te student/ica. Na sastanku se određuju moguća rješenja tog slučaja. Krajnja konzekvenca može biti zaustavljanje stjecanja doktorata. U tom slučaju, student/ica ima pravo tražiti sazivanje novog povjerenstva u novom sazivu koje se upoznaje sa situacijom i procjenjuje rad. Novoosnovano povjerenstvo razgovara s članovima/cama prvotnog povjerenstva, mentorom/icom, savjetnikom/icom i studentom/icom, te donosi odluku o nastavku studija. Odluka je konačna.

3.1.2.5. Predaja i obrana sinopsisa doktorske disertacije

Student/ica mora tijekom IV semestra predati sinopsis disertacije povjerenstvu iz točke 3.1.2.4.. Sinopsis sadrži: pregled znanstvenog područja u kojem će se braniti disertacija, opis napretka projekta te detaljni plan završetka rada. Povjerenstvo provjerava kvalitetu rada i dovršenost rezultata, organizira obranu sinopsisa na kojoj student/ica brani predani sinopsis.

3.1.2.6. Završna obrana disertacije

Disertacija mora sadržavati rezultate originalnog istraživanja koje može biti i teorijsko. Student/ica prezentira rezultate svog istraživanja, a u odgovorima na pitanja članova/ica povjerenstva objašnjava važnost i točnost rezultata. Obrana se može ponoviti samo jednom.

3.1.3. Aktivnosti polaznika/ca unutar doktorskog studija

- sudjelovanje na nastavi tijekom prve godine studija;
- kontinuirani rad s mentorom/icom;
- znanstveno-istraživački rad;
- sastanci povjerenstva za obranu disertacije sa polaznicima/cama (jednom godišnje);
- specijalizirane tematske konferencije (kolokviji);
- seminari vrhunskih znanstvenika iz cijelog svijeta (neke od njih pozivaju i studenti prema njihovom interesu), u skladu s financijskim mogućnostima doktorskog studija;
- objavljivanje znanstvenih radova u relevantnim časopisima.

3.1.4. Aktivnosti polaznika/ca izvan neposrednog doktorskog studija

Za kvalitetnu znanstvenu djelatnost, potreban je kontinuirani i temeljiti rad, pa studenti/ce sudjeluju i u drugim aktivnostima koje nisu direktno vezane s doktorskim studijem, ali su od važnosti i značaja za njihov znanstveno-istraživačko-nastavni razvoj, pa ulaze u cjelokupnost njihove doktorske izobrazbe te se u skladu s time i boduju:

- nastava iz temeljnih i naprednih predmeta i/ili sudjelovanje na raznim istraživanjima, ovisno o radnom mjestu novaka/inje i asistenta/ice;
- izlaganje na kongresima;
- izlaganje na međunarodnom kongresu,
- sudjelovanje na simpozijima, seminarima, radionicama, okruglim stolovima ;
- sudjelovanje u uredništvu časopisa;
- objavljen rad u časopisu (knjizi) s međunarodnom recenzijom ;
- odlazak na usavršavanje tijekom doktorskog studija na strana sveučilišta, u što ulaze ljetne škole, višetjedni seminari, gostujući semestri (maksimalno 14 ECTS bodova; procjenjuje Povjerenstvo doktorskog studija, uz konzultacije s relevantnim mentorom/icom, nakon što student/ica preda izvještaj o pohađanom sadržaju).

3.2. Popis obveznih i izbornih predmeta i/ili modula s brojem sati aktivne nastave potrebnih za njihovu izvedbu i brojem ECTS- bodova

Nastava na prvoj godini studija sastoji se izbornih predmeta, koje student uz pomoć savjetnika u prvom semestru, a mentora i savjetnika u drugom semestru, izabire te time slaže individualni kurikulum svog studija.

	NOSITELJ	PREDMET	SATI	ECTS
1.	Prof. dr. Vjekoslav Afrić	Odnos istraživanja i teorije	12	4
2.	Prof. dr. Vjekoslav Afrić	Novi pristupi i modeli istraživanja	12	4
3.	Prof. dr. Vjekoslav Afrić	Upravljanje znanjem	12	4
4.	Dr. sc. Saša Božić	Transnacionalni procesi i društvene promjene	12	4
5.	Prof. dr. sc. Ivan Cifrić	Razvoj i okoliš	12	4
6.	Prof. dr. Ivan Cifrić i Prof. dr. Siniša Zrinščak	Sociologija religije	12	4
7.	Dr. sc. Jadranka Čačić-Kumpes	Interkulturno obrazovanje i etnička različitost	12	4
8.	Prof. dr. sc. Ognjen Čaldarović	Društvo rizika i suvremena sociologija	12	4
9.	Prof. dr. sc. Ognjen Čaldarović	A. Giddens i suvremena sociologija: modernost, postmodernost, vrijeme i prostor	12	4
10.	Prof. dr. sc. Benjamin Čulig.	Odabrani modeli multivarijacijske analize	12	4

11.	Prof. dr. sc. Benjamin Čulig.	Izrada anketnog nacrtu istraživanja	12	4
12.	Doc. dr. sc. Branka Galić	Rod, ženski pokreti i društvo	12	4
13.	Prof. dr. sc. Rade Kalanj	Sociologija i ideologija	12	4
14.	Doc. dr.sc. Biljana Kašić	Spolni i rodni identiteti: moć i paradoksi imenovanja i djelovanja	12	4
15.	Doc.dr. sc. Biljana Kašić	Postkolonijalne teorije i globalizacija	12	4
16.	Prof. dr. sc. Vjeran Katunarić	Teorije o nacionalizmu	12	4
17.	Doc. dr. sc. Krešimir Kufrin	Kvalitativne metode istraživanja – Grounded theory	12	4
18.	Doc. dr. sc. Krešimir Kufrin	Konstrukcija i evaluacija mjernih instrumenata	12	4
19.	Doc. dr. sc. Krešimir Kufrin	Obrada podataka programskim paketom SPSS	12	4
20.	Prof.dr. Anči Leburić	Mješovita metodologija (Mix Methodology)	12	4
21.	Doc.dr.sc.Davorka Matić	Etički aspekti znanosti	12	4
22.	Prof. dr. sc. Milan Mesić	Kultura i društveni pokreti	12	4
23.	Prof. dr. sc.Milan Mesić	Kulturne različitosti i kolektivna prava	12	4
24.	Dr. sc. Renata Relja	Suvremena etnografija	12	4
25.	Prof. dr. sc. Aleksandar Štulhofer	Teorijski i metodologijski aspekti 2. generacije praćenja HIV/AIDS-a	12	4
26.	Dr.sc. Nada Švob-Đokić	Globalne kulturne promjene i nastanak novih kultura	12	4
27.	Prof. dr. Inga Tomić-Koludrović	Globalizacija kulture, kreativna klasa i kreativna ekonomija	12	4
28.	Prof. dr. sc. Inga Tomić-Koludrović	Od kulturalnih studija do kulturalne sociologije	12	4
29.	Prof. dr. sc. Gojko Bežovan, Prof. dr. sc. Vlado Puljiz, doc. dr. sc. Zoran Šućur, prof. dr. sc. Siniša Zrinščak	Socijalna politika	12	4
30.	Prof. dr. sc. Ozren Žunec	Sociologija nacionalne sigurnosti	12	4

3.3. Obvezatne i izborne aktivnosti (sudjelovanje na seminarima, konferencijama, okruglim stolovima i sl.) i kriteriji za njihovo izražavanje u ECTS bodovima.

Obveze polaznika u prvoj (I) godini: 60 bodova (koje može steći):

- Izborni predmet 4 bodova
- Referat u seminaru 3 boda
- Seminarski rad 4 boda
- Sudjelovanje u radu okruglog stola 2 boda
- Aktivno sudjelovanje (prihvaćen rad) na tematskoj konferenciji 4 boda
- Aktivno sudjelovanje (prihvaćen rad) na konferenciji 4 boda
- Aktivno sudjelovanje (prihvaćen rad) na međunarodnoj konferenciji 8 bodova
- Objavljen rad u časopisu (knjizi) 5 bodova
- Objavljen rad u časopisu (knjizi) s međunarodnom recenzijom 10 bodova
- Sudjelovanje u znanstvenoistraživačkom radu (individualni program) 5 bodova (po semestru)

Obveze polaznika u drugoj (II) godini: 60 bodova (koje može steći):

- Sudjelovanje u radu okruglog stola 2 boda
- Aktivno sudjelovanje (prihvaćen rad) na tematskoj konferenciji 4 boda
- Aktivno sudjelovanje (prihvaćen rad) na konferenciji 4 boda
- Aktivno sudjelovanje (prihvaćen rad) na međunarodnoj konferenciji 8 bodova
- Objavljen rad u časopisu (knjizi) 5 bodova
- Objavljen rad u časopisu (knjizi) s međunarodnom recenzijom 10 bodova
- Mentorske konzultacije 5 bodova (po semestru)
- Sudjelovanje u znanstvenoistraživačkom radu (individualni program) 10 bodova (po semestru)

Obveze polaznika u trećoj (III) godini: 60 bodova (koje može steći):

- Obrana sinopsisa doktorske teze (teme) 10 bodova
- Sudjelovanje u radu okruglog stola 2 boda
- Aktivno sudjelovanje (prihvaćen rad) na tematskoj konferenciji 4 boda
- Aktivno sudjelovanje (prihvaćen rad) na konferenciji 4 boda
- Aktivno sudjelovanje (prihvaćen rad) na međunarodnoj konferenciji 8 bodova
- Objavljen rad u časopisu (knjizi) 5 bodova
- Objavljen rad u časopisu (knjizi) s međunarodnom recenzijom 10 bodova
- Mentorske konzultacije 5 bodova (po semestru)
- Sudjelovanje u znanstvenoistraživačkom radu (individualni program) 5 bodova (po semestru)
- Odbrana doktorske teze (disertacije) 15 bodova

NIJE OBVEZNO SUDJELOVATI U SVIM NAVEDENIM AKTIVNOSTIMA, NAVEDENE AKTIVNOSTI SU BODOVANE KAKO BI STUDENTI/STUDENTICE MOGLI IZBOROM POJEDINIH AKTIVNOSTI PRIKUPITI ODREĐENI BROJ BODOVA.

3.4. Opis svakog predmeta:

složeno abecedno, po prezimenima nastavnika (suradnika)-nastavnica (suradnica)

Naziv predmeta: **Novi pristupi i modeli istraživanja**

Ime i prezime nositelja predmeta: **Prof. dr. sc. Vjekoslav Afrić**

Sadržaj predmeta:

Prvenstveni cilj ovog kolegija jest upoznavanje studenata s novim pristupima i modelima znanstvenog istraživanja u sociologiji. U predmetu se analizira simulacijsko modeliranje kao novi pristup sociološkom istraživanju, to jest razmatraju se problemi prezentacije znanja o socijalnim procesima, te vrste modela kojima se ovo znanje reprezentira i istražuje. Posebno su fokusirana tri različita nova pristupa i njima korespondentni modeli istraživanja a to su: Stanični automati (cellular automata), Višeučesnički modeli (multiagent models) i konekcionistački modeli (connectionist models).

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

- Opća kompetencija koja se stječe ovim predmetom je razumijevanje i poznavanje najnovijih pristupa istraživanju složenih društvenih pojava.
- Kandidati se osposobljavaju za teorijsku elaboraciju, operacionalizaciju i konstrukciju simulacijskih modela u sociologiji.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima
- putem individualnih konsultacija kandidati postupno izrađuju pismeni rad na odabranu temu

Popis obavezne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Gilberth, N.. and Troitzsch K. G.: (1999.) **Simulation for the Social Scientist**, Philadelphia: Open University Press.
2. Xiang, Yang: (2002) **Probabilistic Reasoning in Multiagent Systems: A Graphical Models Approach**, Cambridge University Press, GB
3. Zbornik: (1997) **Chaos, Complexity, and Sociology: Myths, Models, and Theories**, uredili Raymond Eve, Sara Horsfall, Mary Lee, SAGE Publications Inc.
4. Zbornik; (1998) **Connectionist Models of Social Reasoning And Social Behavior**, uredili Stephen J. Read i Lynn C. Miller, Lawrence Erlbaum Associates, London.

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

1. Afrić: V.: (2002.) **Simulacijski modeli u sociologiji**, E-book, CD, Filozofski fakultet, Zagreb

2. Costopoulos, A.: **Procjena učinaka povećanja memorije učesnika na njihovo ponašanje – promjenjivi obrasci u simulacijama s učesnicima.** (pripremila Vlastelica, A.) http://infoz.ffzg.hr/afric/SimMod/Ana_Vlastelica.htm
3. Dal Forno, A. & Merlone U.: **Simulacije s više aktera za modeliranje savršeno racionalnih i racionalno ograničenih agenata u organizaciji,** (pripremila Popić D.) http://infoz.ffzg.hr/afric/SimMod/Dubravka_Popic.htm
4. Deadman, P. J., Schlager, E. i Gimblett, R.: **Simulacije gospodarenja prirodnim resursima pomoću inteligentnih učesnika koji primjenjuju različite oblike komunikacije,** (priredila Matezović M.) http://infoz.ffzg.hr/afric/SimMod/Martina_Matezovic.htm
5. Flache, A. i Hegselmann, R.: **Hoće li se nešto promijeniti kad uvedemo nepravilne rešetke? Pretpostavka pravilne prostornosti u staničnim modelima socijalne dinamike,** (pripremila Rendeli N.) http://infoz.ffzg.hr/afric/SimMod/Nevena_Rendeli.htm
6. Gimblett, H.R., Durnota, B. & Itami, R. M.: **Neka praktična rješenja u dizajniranju i stupnjevanju umjetnih ljudskih rekreacijskih učesnika u na GIS-u baziranim simulacijskim svjetovima,** (priredila Jerković, A.) http://infoz.ffzg.hr/afric/SimMod/ANAMARIJA_JERKOVIC.htm
7. Reschke, C. H.: **Razvojne perspektive s obzirom na simulacije društvenih sustava,**(priredila Herceg, A.) http://infoz.ffzg.hr/afric/SimMod/Ana_Herceg.htm
8. Staller, A. & Petta, P.: **Uvođenje emocija u računalno proučavanje društvenih normi,**(pripremila Pezelj V.) http://infoz.ffzg.hr/afric/SimMod/vesna_pezelj.htm
9. Stocker, R., Green, G. D. & Newt, D.: **Konsensus i kohezija u simulaciji socijalnih mreža,** (pripremila Sunko V.) http://infoz.ffzg.hr/afric/SimMod/Vedrana_Sunko.htm
10. Terna, P.: **Simulacijski alat za društvene znanstvenike. Izgradnja učesničkih modela pomoću SWARM-a,**(priredila Angelis, N.) http://infoz.ffzg.hr/afric/SimMod/Nina_Angelis.htm
11. **Troitsch, K. G.:** Simulacijski modeli u društvenim znanostima - porijeklo, ciljevi, izgledi, (priredila Fisel, K.) http://infoz.ffzg.hr/afric/SimMod/Kristina_Fisel.htm
12. Zbornik: (2001) **Multiagent Systems: A Modern Approach to Distributed Artificial Intelligence,** uredio Gerhard Weiss, MIT, USA.

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- pisani seminarski rad na odabranu temu vezanu uz program predmeta; rad se usmeno brani i ocjenjuje

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Odnos istraživanja i teorije**

Ime i prezime nositelja predmeta: **Prof. dr. sc. Vjekoslav Afrić**

Sadržaj predmeta:

Predmet obrazlaže "prirodu" društvenih znanosti, objašnjavajući problem napretka i temeljnu strukturu kako pojedinih društvenih znanosti tako i sociologije u strukturi znanosti. Posebna pažnja posvećena je analizi različitih tipova znanstvene teorije i razumijevanju postupaka pri konstrukciji teorije u sociologiji. Analizira se razlika između teorije, (teorijskog) modela, i empirijske generalizacije na konkretnim primjerima povijesno komparativne sociologije (Tilly, Skocpol and Somers) systemske teorije (Wallerstein), kritičke teorije (Habermas), neopozitivističke teorije (Sompson & Laub) i interpretativne teorije (Sanchez-Jankowski). Obrazlaže se veza teorije s kvalitativnim i kvantitativnim istraživačkim pristupima kao s dva različita načina razumijevanja društvene realnosti.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

- Opća kompetencija koju kandidati stječu ovim predmetom je razumijevanje "prirode" sociološke znanosti, razlike teorije, modela i empirijske generalizacije te razumijevanje veze ontološkog i epistemološkog utemeljenja teorije i kvalitativnog i kvantitativnog istraživačkog pristupa.
- Specifične kompetencije vezane su prvenstveno poznavanje socioloških teorijskih artikulacija i sposobnost komparativne analize teorijskih artikulacija u sociologiji.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Popis obavezne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Tilly, Charles: **Coercion, Capital and European States**. 990-1990 (Studies in Social Discontinuity) (New York/Oxford: Blackwell, 1992. Čitavu knjigu)
2. Skocpol, Theda: (1979), **States and Social Revolutions: A Comparative Analysis of France, Russia and China**; Cambridge UP. (Samo uvod: "Explaining Social Revolutions" str. 3-45)
3. Wallerstein, Immanuel: (1974), **The Modern World System I: Capitalist Agriculture and the Origins of the European World Economy in the Sixteenth Century**. New York: Academic Press. (Čitavu knjigu)
4. Habermas, Juergen: **The Structural Transformations of the Public Sphere. An Inquiry into a category of Bourgeois Society** (Cambridge, MS: Cambridge UP, 1998 [1962])
5. Sampson, J.P. & Laub (1993) **Crime in the making**, Cambridge, Mass. Harvard University Press.
6. Sanchez-Jankowski, S.M.: (1991) **Islands in the Street**, Berkeley, University of California Press.

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

1. Sewell, William, (1992) "A Theory of Structure: Duality, Agency and Transformation," **American Journal of Sociology** 98: (str.1-29.)
2. Abbott, Andrew: (2001). **Time Matters: On Theory and Method**. Chicago: University of Chicago Press.

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- pisani seminarski rad na odabranu temu vezanu uz program predmeta; rad se usmeno brani i ocjenjuje

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Upravljanje znanjem**

Ime i prezime nositelja predmeta: **Prof. dr. sc. Vjekoslav Afrić**

Sadržaj predmeta:

Predmet raspravlja o tome što je to upravljanje znanjem i zašto upravljati znanjem. Upoznaje studente s Prvom teorijskom generacijom upravljanja znanjem obrazlažući teme:

- Podaci, informacije, znanje i mudrost
- Vrste znanja i transformacija jedne vrste znanja u drugu
- Kontekst, Ba i hermenutički krug
- Ekspertni sustavi i upravljanje znanjem.

Nakon ovog uvoda studenti se upoznaju s novim teorijskim pristupima upravljanju znanjem (Druga teorijska generacija upravljanja znanjem) u okviru čega se obrazlažu teme:

- Životni ciklus znanja
- Upravljanje znanjem versus procesiranje znanja
- Pružanje znanja versus raspoloživo znanje
- Ugniježdene domene znanja
- Spremišta znanja
- Organizacijsko učenje
- Otvorenost
- Socijalna inovacija kao kapital
- Samoorganizacija i teorija složenosti
- Održiva inovacija
- Strategije upravljanja znanjem
- Tri dimenzije strategije UZ:
 1. Ljudska dimenzija
 2. Sadržajna dimenzije
 3. Tehnološka dimenzija
- Ciljevi strategije upravljanja znanjem
- Vodeći principi strategija UZ
- Metrika upravljanja znanjem (Kako znati da smo ostvarili ono što želimo)
- Rizici i pretpostavke uspješnog provođenja strategija UZ

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

- Studenti se osposobljavaju za razumijevanje najnovijih teorijskih promišljanja procesa upravljanja znanjem sa stanovišta sociologije organizacije.
- Stjecanje vještine produkcije, diseminacije i prikupljanja znanja.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

- putem individualnih konsultacija kandidati postupno izrađuju pismeni rad na odabranu temu

Popis obavezne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Nonaka, I., Toyama, R. and Konno, N., (2002.), objavljeno u **Managing Knowledge, An Essential Reader**, Edited by Stephen Little, Paul Quintas and Tim Ray, London: SAGE , str. 41.-67.
2. Blair, David C. (2002): Knowledge Management: Hype, Hope, or Help, **JASIST** (Journal of the American Society for Information Science and Technology) Volume 53, Number 12, October 2002, Canada: WILEY.
3. Polanyi, M (1958) **Personal Knowledge**, Chicago: University of Chicago Press.
4. Popper, Karl. R.: (1972) **Objective Knowledge** , London: Oxford University Press,

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

1. Alle, Verna (2003): **The Future of Knowledge**, Increasing Prosperity through Value Networks, USA: Butterworth-Heinemann, 2003.
2. Argyris, C. (1993.) **Knowledge for Action**, San Francisco: Jossey-Bass.
3. Burgeron, Bryan (2003): **Essentials of Knowledge Management**, Canada: WILEY.
4. Cavaleri, S & Reed, F (2000) Organizational Enquiry: The Search for Effective Knowledge, **Knowledge and Innovation: Journal of the KMCI**, vol. 1, no. 3, pp. 27-54
5. Davenport, T. H. and L. Prusak, (1998) **Working Knowledge** by Harvard Business School Press.
6. Drucker, Peter F (1993) **Post-Capitalist Society** New York: Harper Business Books,
7. Drucker, P. F. (2002) **Age of Social Transformation**, *Online Version*. Retrieved 21, 11, 2004, from the World Wide Web: http://www.providersedge.com/ehdocs/transformation_articles/Age_of_Social_Transformation.pdf
8. Firestone, Joseph M. (2003): **Enterprise Information Portals and Knowledge Management**, USA: Butterworth-Heinemann, 2003.
9. Gamble, Paul R. & Blackwell (2001): **Knowledge management**, A State of the Art Guide, London: Kogan Page.
10. **Knowledge Management Handbook** (1999), Edited by Jay Leibowitz, Boca Raton: CRC Press.
11. McElroy, Mark W. (2002): **The New Knowledge Management, Complexity, Learning and Sustainable Innovation**, USA: Butterworth-Heinemann.
12. McInerney, Claire (2002): Knowledge Management and the Dynamic Nature of Knowledge, **JASIST** (*Journal of the American Society for Information Science and Technology*) Volume 53, Number 12, October 2002, WILEY.
13. Nonaka, Ikujiro and Takeuchi, Hirotaka, (1995.) **The Knowledge-Creating Company**. Oxford University Press.
14. Ruggles, Rudy (1997) **Why Knowledge? Why Now?** *Online Version*. Retrieved 21, 11, 2004, from the World Wide Web: http://www.providersedge.com/docs/km_articles/Why_Knowledge_Why_Now.pdf
15. Senge, Peter M . (2001): **Peta disciplina**, Principi i praksa učeće organizacije, Zagreb: Mozaik knjiga 2001. (Naslov izvornika: The Fifth Discipline, The Art and Practice of the Learning Organization)
16. Solomon, Paul. (2002: Discovering information in Context, Published in: **Annual Review of Information Science and Technology**, Volume 36.

17. Stacey, Ralph D. (1996) **Complexity and Creativity in Organizations**, Berrett-Koehler Publishers
18. Wiig, Karl M. (1993) **Knowledge Management Foundations: Thinking About Thinking – How People and Organizations Represent, Create and Use Knowledge** Schema Press.

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- pisani seminarski rad na odabranu temu vezanu uz program predmeta; rad se usmeno brani i ocjenjuje

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Transnacionalni procesi i društvene promjene**

Ime i prezime nositelja predmeta: **Dr. sc. Saša Božić**

Sadržaj predmeta:

Sadržaj predmeta su procesi i fenomeni koji transformiraju granice nacionalnih društava kao i procesi koji utječu na nove oblike društvenih promjena. Predmet se prvenstveno fokusira na transnacionalne migracije i nove oblike mobilnosti koji produciraju višeslojne socijalne veze i socijalne prostore preko granica nacija-država. Ostali transnacionalni fenomeni poput transnacionalnih socijalnih pokreta, obiteljskih i poslovnih mreža također će biti obrađivani unutar predavanja i seminara. Pri tome će se posebno analizirati utjecaji transnacionalnih procesa i fenomena na različite oblike transformacija granica nacionalnih društava kao i preuređenje društvenih institucija i odnosa. Analizirat će se intenzivirani, višestruki informacijski, kulturni, ekonomski i ljudski transferi preko granica nacija-država kao i transformacija tih granica unutar ekonomskog i političkog globalizacijskog konteksta. Posebna pažnja bit će posvećena utjecaju transnacionalnih migracija i procesa na hrvatsko društvo. Unutar predavanja i seminara koristit će se iskustva i podaci dobiveni unutar istraživanja «Transnacionalne migracije – izazovi hrvatskom društvu».

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

- Kako se predmet prvenstveno bavi transformacijom granica društava i nacija-država studenti će se upoznati sa suvremenim društveno znanstvenim teorijama koje preoblikuju klasične sociološke predmete proučavanja, prije svega «društvo», «društvene institucije» i «društvene odnose». Na taj način studenti će ponovo utvrditi klasične i suvremene teorije i pristupe proučavanja društva te postojeća znanja primijeniti (te eventualno revidirati) u kontekstu razvitka najnovijih socioloških teorija. Kako novi teorijski pristupi zahtijevaju razvitak i upotpunjenje postojećih metoda istraživanja studenti će biti upoznati s novim metodama istraživanja i analize podataka (posebice s novim modelima koji fuzioniraju «kvalitativne» i «kvantitativne» metode istraživanja). Posebna pažnja bit će posvećena mogućoj primjeni novih metoda i postupaka unutar studentskih istraživanja za doktorski rad.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Urry, John, *Sociology beyond Societies: Mobilities for the twenty first century*, Routledge, London, 2000.
2. Faist, Thomas, *Transnationalization in international migration: implications for the study of citizenship and culture*, *Ethnic and Racial Studies*, 23(2):189-222, 2000
3. Pries, Ludger, *The approach of transnational social spaces: responding to new configurations of the social and the spatial*, u: Ludger Pries (ur.) *New Transnational Social Spaces*, Routledge, London, 2001, str. 3-33

4. Wimmer, Andreas i Glick-Schiller, Nina, Methodological Nationalism, the Social Sciences and the Study of Migration: An Essay in Historical Epistemology, *International Migration Review*, 37(3):576-610, 2003
5. Božić, Saša, Nacionalizam – nacija, «transnacionalizam» – «transnacija»: mogućnosti terminološkog usklađivanja, *Revija za sociologiju*, 35(3-4): 187-203, 2004.

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

1. Bell, Martin i Ward, Gary, Comparing temporary mobility with permanent migration, *Tourism Geographies* 2(1):87-107, 2000.
2. Smith, Michael Peter, *Transnational Urbanism: Locating Globalization*, Blackwell, Oxford, 2001 (poglavlja 1,2,3,5,6,7)
3. Levitt, Peggy i de la Dehesa, Rafel, Transnational migration and the redefinition of the state: Variations and explanations, *Ethnic and Racial Studies* 26(4):587-611, 2003.
4. Vertovec, Steven, Conceiving and researching transnationalism, *Ethnic and Racial Studies* 22(2):447-462, 1999
5. Bruebaker, Rogers, The Return of Assimilation? Changing Perspectives on Immigration and its Sequels in France, Germany and the United States, u: Joppke, Christian i Morawska, Ewa (ur.) *Toward Assimilation and Citizenship: Immigrants in Liberal Nation-States*, Palgrave Macmillan, Basingstoke, New York, 2003, str. 39-58
6. Vertovec, Steven, Migration and other Modes of Transnationalism: Towards Conceptual Cross-Fertilization, *International Migration Review*, 37(3):641-645, 2003.

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova (od čega se jedan bod stječe sudjelovanjem na jednom društveno znanstvenom poslijediplomskom tečaju u IUC Dubrovnik)

Način polaganja ispita:

- seminarski rad (uz stimulirajuću mogućnost objave u znanstvenom časopisu)

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Razvoj i okoliš**

Ime i prezime nositelja predmeta: **Prof. dr. sc. Ivan Cifrić**

Sadržaj predmeta:

Obradit će se četiri tematske cjeline: 1. Globalizacija, ekologizacija i razvoj u modernom društvu, 2. Koncept održivog razvoja i održivost, 3. Kultura i okoliš: (bio)etički prijepori modernog društva – sociologijski pogled. 4. Socijalnoekološke orijentacije i identitet hrvatskog društva.

Ove tematske cjeline odnose se na sljedeće sadržaje i aspekte: razvoj i okoliša analizirat će se kao pitanja u povijesnom kontekstu tj. u modernom i predmodernom društvu. Pokazat će se paradigmatička obilježja (održivosti i identiteta) predmodernog (seljačkog) društva i posljedice modernizacije za ruralni razvoj i krajobraz; Izložiti će se sociokulturni kontekst nastanka koncepta održivog razvoja, objasniti njegovi temeljni ciljevi, te upućene mu kritike; Problem razvoja je i kulturni problem u širem smislu pa se tematiziraju civilizacijski konflikti kao kulturni konflikti, a u tom kontekstu etika okoliša (dubinska ekologija) i bioetički pristup čovjekovu životu i odgovornost; Bit će prezentirani rezultati empirijskih istraživanja socijalnoekoloških orijentacija, obilježja identiteta hrvatskog društva, kao i rezultati bioetičkih istraživanja.

U sklopu kolegija zainteresiranim polaznicima nudi se mogućnost izrade doktorske disertacije uključivanjem u rad na prijavljenom projektu «Modernizacija i identitet hrvatskog društva - Sociokulturne integracije i razvoj».

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

- Polaznici će steći dodatna znanja o suvremenim socijalnoekološkim problemima i teoretskim pristupima o odnosu društva i okoliša, posebice o problemu razvoja i okoliša u suvremenosti. Na taj će način bolje shvatiti da je okoliš proizvod kulture a razvoj – posebice održivi razvoj - moguć u granicama stanja «zdravog» okoliša i primjerenog odnosa društva prema okolišu i prirodi.
- U okviru predmeta steći će vještinu teoretske interpretacije, analize rezultata empirijskih istraživanja te izrade konceptata istraživanja.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- Nastava će se odvijati u obliku predavanja i rasprave u seminaru. Polaznici će izložiti u seminaru ili pripremiti pisani rad na odabranu (zadanu) temu za raspravu na nekoj konferenciji.

Popis obvezne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Cifrić, I. (2002). Okoliš i održivi razvoj. Zagreb, HSD i ZzS.
2. Cifrić, I. (2003). Ruralni razvoj i modernizacija. Zagreb, IDIS.
3. WCED (1987). Our Common Future. Oxford; New York (ili koje drugo izdanje).

Popis literature koja se preporuča kao dopunske:

1. Armstrong, S. / Botzler, R. G. /eds/. (1993). Environmental Ethics. Divergence and Convergence. New York, McGraw Hill, Inc.
2. Cifrić, I. (1994). Napredak i opstanak. Zagreb: HSD i ZzS.
3. Cifrić I. /ur/. (2000). Znanost i društvene promjene. Zagreb, DSD i ZzS.
4. Društvena ustraživanja – časopis. Zagreb, Institut Ivo Pilar, god 12(3-4), 2003.
5. Hughes, J. Donald (2001). An Environmental History of the World. Humankind's Changing Role in the Community of Life. London, Routledge.

6. Küng, H. (2003). Projekt svjetski etos. Velika Gorica, Miob.
7. Matulić, T. (2001). Bioetika. Zagreb, GK.
8. Ponting, Clive (1991). A Green History of the World. The Environment and the Collapse of Great Civilization. New York, Penguin Group.
9. Supek, R. (1989). Ova jedina Zemlja. Zagreb, Globus.

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- Ispit je usmeni ili obranjen seminarski rad.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe svakog predmeta i/ili modula:

U skladu s općim sustavom kakvoće praćenja nastave na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Sociologija religije**

Ime i prezime nositelja predmeta: **prof. dr. Ivan Cifrić i prof. dr. Siniša Zrinščak**

Sadržaj predmeta:

U sklopu predmeta sociologija religije u predavanjima će se obraditi četiri tematske cjeline, zamišljene kao zasebna predavanja:

1. **Moderno društvo i religija:** U uvodnom predavanju analizira se teza o povezanosti socijalnih i religijskih promjena u svijetu i hrvatskom društvu, te njihova teoretska refleksija. U sadržajnom smislu riječ je o svjetskim tendencijama globalizacije i policentričnosti svijeta s jedne i postmodernoj sakralnosti, (de)sekularizaciji i povratku svetoga. Na rezultatima empirijskih istraživanja analizirat će se konfliktni i dijaloški potencijal religioznosti te obilježja religijskog identiteta u hrvatskom društvu.
2. **Suvremene sociološke teorije u sociologiji religije:** Polazeći od klasičnih teorijskih ishodišta sociologije religije, izložit će se aktualne teorije u sociologiji religije i to kroz tematsko-teorijsku podjelu razvoja sociologije religije: sociologija znanja i simbolički interakcionizam, utjecaj marksizma i frankfurtske škole, teorija sekularizacije, feminizam i rodni odnosi, teorija racionalnog izbora, teorija racionalnog izbora, koncept religije kao kolektivnog sjećanja.
3. **Novi religijske pokreti:** Izložit će se geneza, osobine i fenomenologija novih religijskih pokreta nekršćanske i kršćanske provenijencije, u svijetu i u hrvatskom društvu. Posebno će se analizirati specifičnost ovog tipa religioznosti i organizacije u odnosu na tradicionalnu crkvenu religioznost. Na temelju postojećih istraživanja elaborirat će se prednost kvalitativne metodologije u istraživanju novih religijskih pokreta.
4. **Religioznost u Hrvatskoj – pregled empirijskih istraživanja:** Izložit će se pregled dosadašnjih istraživanja religioznosti u Hrvatskoj, koji će sadržavati kritičku i komparativnu analizu rezultata iz 70-ih godina s naglaskom na onima nakon 90-ih godina prošlog stoljeća. Komparativni pregled odnosi se na teorijske, metodologijske i tematske aspekte.

U izvođenju nastave, osim nositelja kolegija, sudjelovat će dr. sc. Ankica Marinović Bobinac i dr. sc. Dinka Marinović Jerolimov više znanstvene suradnice na Institutu za društvena istraživanja u Zagrebu. Kolegij omogućava zainteresiranim studentima/ca/ma izradu seminarskog rada ili referata primjenom metode sekundarne analize podataka, te izradu doktorskog rada uključivanjem u rad na (prijavljenim) projektima.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina) za predmet:

- U sklopu kolegija polaznici će steći dodatna znanja o suvremenim sociološkim teorijama, o obilježjima religioznosti u hrvatskom društvu te metodama i tehnikama u istraživanju religioznosti. Povećat će im se sposobnost za samostalnu kritičku analizu empirijskih podataka i njihovo teoretsko oblikovanje, te izradu koncepata i instrumenata istraživanja religioznosti.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- Nastava se održava kao predavanja i rasprava u seminaru. Studenti/ce će izložiti teze za raspravu u seminaru ili prirediti rad za neku konferenciju.

Popis obvezne literature za ispit:

1. Knoblauch, Hubert (2004). **Sociologija religije**. Zagreb, Demetra.
2. Casanova, Jose (1994). **Public Religions in the Modern World**. Chicago, The University of Chicago Press.
3. Davie, Grace (2005). **Religija u suvremenoj Europi. Mutacija sjećanja**. Zagreb, Golden marketing-tehnička knjiga.
4. Hunt, Stephen J. (2003). **Alternative Religions. A Sociological Introduction**. Aldershot, Ashgate.
5. Dobbelaere, Karel (2002). **Secularization: An Analysis at Three Levels**. Bruxelles, Peter Lang.

Popis preporučene literature za spremanje ispita:

1. **Religije svijeta**. Enciklopedijski priručnik. (1991). Zagreb, Kršćanska sadašnjost.
2. Vrcan, Srđan (2001). **Vjera u vrtlozima tranzicije**. Split, Dalmatinska akcija.
3. Društvene i religijske promjene (2005). Tematski broj **Sociologija sela**. 168 (2). Zagreb.
4. Baloban, Josip (ur.) (2005). **U potrazi za identitetom. Komparativna studija vrednota: Hrvatska i Europa**. Zagreb, Golden marketing-tehnička knjiga.
5. Marinović Jerolimov, Dinka; Zrinščak, Siniša i Borowik, Irena (ur.) (2004). **Religion and Patterns of Social Transformation**. Zagreb, IDIZ.
6. Tadić, Stipe (2002). **Tražitelji svetoga. Prilog fenomenologiji eklezijalnih pokreta**. Zagreb, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar.
7. Tomka, Miklos; Zulehner, Paul M. (1999). **Religion in den Reformlandern Ost(Mittel)Europas**. Wien, Schwabenverlag.
8. Campiche, Ronald J. (2004). **Die Zwei Gesichter der Religion. Faszination und Entzauberung**. Zurich, Theologischer Verlag.
9. Beckford, James (2003). **Social Theory and Religion**. Cambridge, Cambridge University Press.
10. **Enciklopedija novih religija: nove religije, sekte, duhovni pokreti**. (2005). Zagreb, Naklada Ljevak.

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova.

Način polaganja ispita:

- Ispit je usmeni ili obranjen zadani pisani rad.

Način praćenja kvaliteta i uspješnosti izvedbe:

Predviđa se praćenje u skladu s općim sustavom kakvoće praćenja nastave na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Interkulturno obrazovanje i etnička različitost**

Ime i prezime nositelja predmeta: **dr. sc. Jadranka Čačić-Kumpes**

Sadržaj predmeta:

Dekonstrukcija modernizacijskog mita o razvitku u smjeru globalne unifikacije po standardima zapadne civilizacije pokazuje da je u zbilji došlo do globalizacije različitosti. Pitanje odnosa prema kulturnoj i etničkoj različitosti ispriječilo se jednako pred imigracijske zemlje (Zapadne Europe), pred tzv. imigracijske nacije (američku, australsku, kanadsku) koje su gotovo istovremeno glasno izrazile potrebu teorijskog formuliranja i praktičnog rješavanja toga pitanja, kao i pred šutljiviji ostatak svijeta u kojem je ono ponegdje (poput zemalja Srednje Europe) na svojevrsan način i makar implicitno postavljano i rješavano i ranije. Politike priznavanja kulturne različitosti, kao uostalom i one prije njih, glavni oslonac traže u obrazovanju. Stoga se ovaj predmet bavi povezanošću etničke i kulturne različitosti s globalnim obrazovnim trendovima, napose interkulturnim obrazovanjem te, s druge strane, njihovim implikacijama na hrvatsko obrazovanje.

Kako bi se studenti osposobili za kritičko razumijevanje interkulturnog pristupa etničkoj i kulturnoj različitosti u obrazovanju predviđaju se sljedeće teme: a) odnosi države, vlasti, moći i obrazovanja u sociologijskim teorijama obrazovanja i obrazovnih sustava; b) odnos obrazovanja i etničnosti u teorijama etničnosti i nacionalizma; c) interkulturno obrazovanje u interkulturnome društvu: koncepti, praksa i razvojne mogućnosti; d) hrvatska multikulturalnost i obrazovanje.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina) za predmet:

- teorijsko razumijevanje povezanosti obrazovanja i društva produbljeno promišljanjem socijalizacijske uloge obrazovnih sustava u etnički i kulturno pluralnom društvenom kontekstu
- kritičko razumijevanje koncepta interkulturalnosti i načela interkulturnog obrazovanja
- razumijevanje kulturne i etničke različitosti u kontekstu oblikovanja obrazovne politike i kurikulumu
- osposobljavanje za samostalan istraživački rad i interdisciplinarni pristup istraživačkim problemima

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Ballantine, Jeanne H. i Spade, Joan Z. [ur.] (2001). *Schools and Society: A Sociological Approach to Education*. Belmont: Wadsworth (odabrana poglavlja).
2. Čačić-Kumpes, Jadranka (2004). "Interkulturalizam u obrazovanju: koncepti i razvojne mogućnosti", *Povijest u nastavi*, Zagreb, god. 2, 2004, br. 2 (4), str. 305-321.
3. Gundara, Jagdish S. (2000). *Interculturalism, Education and Inclusion*. London: Paul Chapman.
4. Hallinan, Maureen T. (2000). "On the Linkages between Sociology of Race and Ethnicity and Sociology of Education", u: Maureen T. Hallinan (ed.). *Handbook of the Sociology of Education*. New York: Kluwer Academic / Plenum Publishers, str. 65-84.
5. Perotti, Antonio (1995). *Pledoaje za interkulturalni odgoj i obrazovanje*. Zagreb: Educa.

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

1. Abdallah-Pretceille, Martine i Porcher, Louis (2001). *Education et communication interculturelle*. 2^{ème} édition. Paris: Presses Universitaires de France.
2. Archer, Margaret S. (1982). "Introduction: Theorizing about the Expansion of Educational Systems", u: Margaret S. Archer (ur.). *The Sociology of Educational Expansion*. London: Sage, str. 3–64.
3. Bourdieu, Pierre (1971). "Reproduction culturelle et reproduction sociale", *Social Science Information / Information sur les sciences sociales*, god. 10, br. 2, str. 45–79 ("Cultural Reproduction and Social Reproduction", u: Richard Brown /ur./ *Knowledge, Education and Cultural Change*. London: Tavistock, 1973, str. 71-112).
4. Castells, Manuel (2002). *Moć identiteta*. Zagreb: Golden marketing (poglavlje 1).
5. Durkheim, Émile (1996). *Obrazovanje i sociologija*. Zagreb: Zavod za sociologiju, Filozofski fakultet.
6. Gundara, Jagdish S. i Jacobs, Sidney (ur.) (2000). *Intercultural Europe: Diversity and Social Policy*. Aldershot: Ashgate.
7. Habermas, Jürgen (2002). *The Inclusion of the Other*. Cambridge: Polity Press.
8. Katunarić, Vjeran (1994). *Labirint evolucije*. Zagreb: Hrvatsko sociološko društvo - Zavod za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu (poglavlje "Kulturni razvoj i interkulturalizam").
9. Katunarić, Vjeran (2003). *Sporna zajednica: novije teorije o naciji i nacionalizmu*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk – Hrvatsko sociološko društvo.
10. Perroton, Joëlle (2000). "Les dimensions ethniques de l'expérience scolaire", *L'année sociologique*, god. 50, br. 2, str. 437–467.
11. Poutignat, Philippe i Streiff-Fenard, Jocelyne (1995). *Théories de l'ethnicité*. Paris: Presses Universitaires de France.
12. Schnapper, Dominique (1998). *La relation à l'Autre. Au cœur de la pensée sociologique*. Paris: Gallimard (odabrana poglavlja).
13. Schneider, Barbara (2000). "Social Systems and Norms: A Coleman Approach", u: Maureen T. Hallinan (ur.). *Handbook of the Sociology of Education*. New York: Kluwer Academic / Plenum Publishers, str. 365–385.
14. Smith, Anthony D. (2003). *Nacionalizam i modernizam*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.
15. Touraine, Alain (1997). *Pourrons-nous vivre ensemble? Egaux et différents*. Paris: Fayard (odabrana poglavlja).

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS boda

Način polaganja ispita:

- seminarski rad i usmeni

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Društvo rizika i suvremena sociologija**

Ime i prezime nositelja predmeta: **prof. dr. sc. Ognjen Čaldarović**

Sadržaj predmeta:

U okviru ovog predmeta, polaznici se upoznaju sa naprednim i specifičnim znanjima iz područja «sociologije rizika» gdje se pojam «rizik» uzima kao strukturni element oblikovanja suvremenih društava. U tom se smislu u okviru kolegija predviđa rasprava o osnovnim teorijskim doprinosima najvažnijih suvremeni teoretičara suvremene sociologije (npr. Beck, Giddens i drugi) o fenomenu rizika i njegovom utjecaju na oblikovanje suvremenog društva. Nadalje, planira se razmatrati i uloga pojedinih aktera u oblikovanju i upravljanju rizicima, posebno uloga države i njenih različitih agencija, te uloga eksperata i laika. U izvedbi kolegija predavač se namjerava služiti i rezultatima istraživanja iz područja sociologije rizika – prezentirat će se i raspraviti različiti rezultati i prikupljena saznanja iz pojedinih oblasti gdje se rizik kao društvena kategorija proučavao. Posebna se pažnja planira usmjeriti ka metodologiji istraživanja društvene regulacije rizika i razmatranju položaja ni potencijalne uloge sociologije u definiranju studija utjecaja na okoliš preko metodologije socijalne prosudbe (social assessment).

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

- Polaznici će kroz navedeni predmet usvojiti napredna znanja o tome što su to rizici u suvremenoj civilizaciji, kako ih prepoznati, kako ih razumjeti, kako voditi istraživanja o rizicima te kako razumijevati suvremenu tehnološki ustrojenu civilizaciju u kojoj je rizik njen strukturni element. Nadalje, steći će kompetenciju nad jednim specifičnim područjem suvremene sociologije.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Beck, U. (2001). Rizično društvo. U susret novoj moderni. Beograd: F. Višnjić.
2. Čaldarović, O. (1995). Socijalna teorija i hazardni život. Rizici i suvremeno društvo. Zagreb: Hrvatsko sociološko društvo, Biblioteka časopisa "Socijalna ekologija"
3. Čaldarović, O., Rogić, I., (1990). (ur.) Kriza energije i društvo: Sociološka istraživanja o upotrebi energije. Zagreb: CITRA.
4. Čaldarović, O. (1991). Energija i društvo: Sociološke rasprave o upotrebi energije u društvu. Zagreb: Zavod za istraživanje sigurnosti.
5. Čaldarović, O., Rogić, I., Subašić, D., ur. (1997). Kako živjeti s tehničkim rizikom. Zagreb APO–Agencija za posebni otpad.

Popis preporučene dopunske literature:

1. Čaldarović, O. (1994). "Stavovi stanovništva prema nuklearnim elektranama: od nepoznavanja prema kritičkoj prosudbi?". Socijalna ekologija. 3(1):1–18.
2. Čaldarović, O. (1995). "Opasnosti i javnost: informiranje i osobne reakcije prema rizičnim situacijama". Socijalna ekologija. 4(2–3):191–205.
3. Čaldarović, O., (2001). "Risk production at the Global Scale: Ethical Questions and Social Responsibility". Lock Haven International Review 15: 24-44.
4. Čaldarović, O. (2002). "Terorizam kao globalna i lokalna opasnost", Defendologija (poseban broj: zaštita od terorizma i drugih oblika nasilja), V, lipanj, str. 5-13.
5. Čaldarović, O. (2005). "Social Assessment – A Tool for Social Analysis of Potentially Risky Initiatives" (Društvena procjena – sredstvo za socijalnu analizu potencijalno rizičnih inicijativa). Work and Safety (Rad i sigurnost) hrvatski i engleski, (9)1:1-29.
6. Čaldarović, O. (2005). Sociološki aspekti informiranja kao pretpostavka efikasnog suprotstavljanja opasnostima. Socijalna ekologija (Social Ecology) XIV, 4:353-376.
7. Kufrin, K. (1998). Odnos prema rizicima gen-tehnologije i povjerenje u autoritete. Socijalna ekologija, 7(1–2):1–16.
8. Kufrin, K. (2000). Sociološki istraživanja odnosa javnosti prema genskoj tehnologiji: od deskripcije ka dekonstrukciji? Socijalna ekologija, 9(3):205–218.
9. Perrow, Charles (1983). Normal Accidents. New Haven: Yale University Press.
10. Škanata, D., Čaldarović, O. (1994). "O percepciji rizika od različitih sistema za proizvodnju električne energije". Zagreb: HND (Hrvatsko nuklearno društvo) – drugi simpozij, Zbornik pozvanih saopćenja, str.75–91.

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- usmeni

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: A. Giddens i suvremena sociologija: modernost, postmodernost, vrijeme i prostor

Ime i prezime nositelja predmeta: prof. dr. sc- Ognjen Čaldarović

Sadržaj predmeta:

A. Giddens kao predstavnik suvremene sociologije, razvio je poseban teorijski pristup proučavanju fenomena suvremenosti. U tom smislu, u ovom kolegiju se planiraju razmotriti i kritički valorizirati najvažnije kategorije kojima se ovaj suvremeni britanski sociolog koristi i koje je elaborirao u mnogim svojim djelima. Posebna se pažnja misli obratiti pojmovima i konceptima modernosti, postmodernosti, ontologijske sigurnosti, te autorovoj konceptualizaciji vremena i prostora. Osim navedenih koncepata i pojmova, u kolegiju će se raspraviti i o drugim važnim kategorijama o kojima raspravlja ovaj sociolog (pojam refleksivnog subjekta, teorija strukturalizacije, pojam «isključivanja», rizik, sudbina i transformacija intimnosti, itsl.).

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

- Polaznici ovog kolegija će steći kompetenciju nad jednim važnim područjem suvremene sociologije – nad suvremenom teorijskom orijentacijom koja je prisutna u posljednjih petnaestak godina u svjetskim razmatranjima. Nadalje, steći će i usvojiti potrebna znanja koja će im pomoći da se s manje poteškoća upoznaju i razumiju i druge suvremene autore, njihove teorijske napore i stupnjeve objašnjenja suvremenog svijeta.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Giddens, A. (1987). Social Theory and Modern Sociology. Stanford: Stanford University Press.
2. Giddens (1990). The Consequences of Modernity. Stanford: Stanford University Press.
3. Giddens (1991). Modernity and Self-Identity. Stanford: Stanford University Press.
4. Giddens, J. Turner, eds. (1990). Social Theory Today. Oxford: Polity Press.
5. Giddens (2005). Odbjegli svijet. Zagreb: Jesenski i Turk

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

1. J. Baudrillard: Simulacija i zbilja. Zagreb: Jesenski i Turk, 2002.
2. P. Berger, Th. Luckmann: Socijalna konstrukcija zbilje, Zagreb, 1992.
3. Cassel, P., ed. (1993). The Giddens Reader. Stanford: Stanford University Press.
4. O. Čaldarović: "O pristupima klasifikaciji suvremenih socioloških teorija", Kulturni radnik, Vol. XLIII, br. 2, 1990.
5. D. Harvey: The Condition of Postmodernity, Basic Blackwell, 1989
6. J. Hassard, ed., The Sociology of Time, 1990
7. S. Lash: Sociology of Postmodernism, 1990.
8. Mouzelis, N. (2000) Sociologijska teorija - što je pošlo krivo? Zagreb: Jesenski i Turk

9. Ritzer, G. (1997). Suvremena sociologijska teorija. Zagreb: Globus.
10. Ritzer, G. (1999). Enchanting a Disenchanted World: Revolutionizing the Means of Consumption

Bodovna vrijednost svakog predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- usmeni

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Odabrani modeli multivarijacijske analize**

Ime i prezime nositelja predmeta: **dr. sc. Benjamin Čulig, red. prof.**

Sadržaj predmeta:

Polaznici se upoznaju s općim pretpostavkama upotrebe multivarijacijskih modela, načinima njihova testiranja i konceptualnim odrednicama koje treba uzeti u obzir pri odabiru nekog modela.

U programu predmeta predviđeno je upoznavanje polaznika s tri (uglavnom novija) modela multivarijacijske analize koji se – u dogovoru i shodno potrebama polaznika – biraju iz šire grupe modela. Predviđen je odabir sljedećih deset modela:

- MANOVA,
- Analiza kanoničkih relacija,
- Multipla diskriminacijska analiza (MDA),
- Model strukturalnih jednadžbi,
- Analiza korespondencije,
- Multidimenzionalno skaliranje,
- Logistička regresija,
- Loglinearni modeli,
- Probabilistički modeli (Logit, Probit)

Način rada sastoji se od upoznavanja s temeljnom metodološkom idejom modela, nakon čega slijedi kratka matematičko-statistička elaboracija modela. Potom se kandidatima se prezentira i eksplicira odgovarajući primjer iz literature.

U okviru vježbi predviđena je zorna demonstracija funkcioniranja modela putem analize koja se uz popratna objašnjenja izvodi u odgovarajućem statističkom paketu (SPSS, SAS, STATA). Kurs završava pragmatičkim naputcima vezanim uz bitne elemente i korake u samostalanoj upotrebi odgovarajućeg modela, s posebnim naglaskom na korektnu interpretaciju rezultata.

Nakon kursa doktorandi odabiru jedan od modela, dobiju (ili sami prikupe) odgovarajuće podatke te putem individualnih konsultacija pripreme analitički materijal što će ga interpretirati u završnom pismenom radu.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

- Od kandidata se očekuje razvijanje osjećaja za pravilan odabir modela kojim će provjeriti postavljene istraživačke hipoteze, kao i poznavanje njegova funkcioniranja.
- Specifične kompetencije vezane su prvenstveno uz model koji kandidat u specijalističkom smislu odabire za vlastiti rad, a podrazumijevaju pripremu podataka za analizu, poznavanje odgovarajućeg statističkog programa i uvježbanost u interpretaciji rezultata.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Popis obavezne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Hair, J. F. Jr., Anderson, R. E. Tatham, R. L. and Black, W. C (1998).. Multivariate Data Analysis (4th ed). Prentice Hall
2. (ovisno o vrsti odabranih analiza) Odgovarajuće publikacije iz serije: Quantitative Applications in the Social Sciences, SAGE UNIVERSITY PAPERS, Newberry Park, London

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

1. Agresti, A. and Finlay, B. (1997). *Statistical Methods for the Social Sciences* (3rd ed). Prentice Hall.
2. Ramsey, F. L. and Schafer, D. W. (2001). *The Statistical Sleuth: A Course in the Methods of Data Analysis* (2nd ed). Duxbury.

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- pisani seminarski rad na odabranu temu vezanu uz program predmeta; rad se usmeno brani i ocjenjuje

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Metode istraživanja: Izrada anketnog nacrt istraživanja**

Ime i prezime nositelja predmeta: **dr. sc. Benjamin Čulig, red. prof.**

Sadržaj predmeta:

Prvenstveni cilj ovog kolegija jest uvježbavanje i usvajanje procedure u kojoj se, korak po korak, odabrana teorija prevodi u mjerljiv oblik. Polaznicima se na odabranim primjerima novijeg ilustriraju datuma ilustriraju sve ključne faze odgovarajućeg nacrt istraživanja, namijenjenog prvenstveno anketnom istraživanju, ali i drugim metodama istraživanja. U tom se okviru postupno obrađuju sljedeće teme: a) teorijska elaboracija konceptualnog okvira anketnog istraživanja, s posebnim naglaskom na adekvatnom definiranju osnovnih i izvedenih pojmova, b) hipotetički okvir (postavljanje osnovnih i izvedenih, te znanstveno provjerljivih hipoteza, c) odabir adekvatnih matematičko-statističkih procedura, d) elementi konstrukcije uzorka, e) višestepna operacionalizacija u vidu hijerarhijski izvedenog indikatorskog sklopa, f) metodološke i statističke pretpostavke konstrukcije odgovarajućeg instrumentarija.

Navedene faze zorno se ilustriraju poznatim primjerima novijeg datuma (npr. Inglehartov model modernizma-postmodernizma, Schwartzov model istraživanja strukture vrijednosti i drugi).

U okviru vježbi i samostalnog rada polaznici odabiru jednu od ponuđenih (ili po vlastitoj želji odabranih) teorija(paradigmi), na kojoj samostalno i putem mentorskih konsultacija prolaze sve navedene faze, s ciljem izrade vlastitog nacrt istraživanja. Rad se predaje u pismenom obliku i usmeno brani.

Posebno je poželjno da kandidati čija je tema vezana uz anketno istraživanje, upravo na ovome kolegiju izrade odgovarajući nacrt istraživanja.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

- Kandidati se osposobljavaju za teorijsku elaboraciju, operacionalizaciju i konstrukciju odgovarajućeg instrumentarija vezanog uz metodu ankete. Putem vježbi osposobljavaju se za elaboraciju, precizno definiranje osnovnih pojmova, operacionalizaciju, konstrukciju uzorka, odabir adekvatnih metoda obrade podataka, te konstrukciju i evaluaciju instrumentarija.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima
- putem individualnih konsultacija kandidati postupno izrađuju pismeni rad na odabranu temu

Popis obavezne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

- Naknadno, ovisno o individualno odabranim primjerima

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

- Naknadno, ovisno o individualno odabranim primjerima

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- pisani seminarski rad na odabranu temu vezanu uz program predmeta; rad se usmeno brani i ocjenjuje

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Rod, ženski pokreti i društvo**

Ime i prezime nositelja predmeta: **Doc. dr. sc. Branka Galić**

Sadržaj predmeta:

U kontekstu tranzicijskih preobrazbi hrvatskog društva, europskih integracija, globalizacijskih aspekata razvoja, novih identiteta i društvenih stratifikacija, rodni i feministički diskursi postaju neizostavni sadržaj u kulturnim, političkim i obrazovnim agendama širom svijeta. Što znači biti «žena», što «muškarac» ili imati «transrodni» identitet? Kako se ti identiteti i njihovi međusobni odnosi u društvu mijenjaju? Kako ih društvo oblikuje? Koliko različita društvena/kulturna očekivanja od rodni skupina uvjetuju društvenu stratifikaciju, asimetriju moći, alokaciju resursa i seksizam u različitim aspektima života za različite rodne grupe? U tom smislu razmatrat će se pitanja socijalizacije, oblikovanja i učenja rodni uloga, društvenih mehanizama stvaranja predrasuda, pripisivanja etiketa i poticanja seksizma. Iznijet će se glavni koncepti utemeljenja rodni uloga i odnosa u mitovima, religiji, filozofiji, prirodnim znanostima, kao i psihoanalizi. Feministički pristupi će se razmatrati s osvrtom na sljedeće teme: kritika patrijarhata i seksizma, feminizam prvoga vala i neofeminizam, postmoderni feminizmi, feminizam razlike, ekofeminizam, feministički esencijalizam itd. Posebno će se istaknuti problemi nasilja i zlostavljanja žena, spolne viktimizacije i trgovanja ženama, problemi reproduktivni prava, kontracepcije i novih reproduktivni tehnologija, žene u politici, kući i na tržištu rada, ženski pokreti u 3. svijetu, žene i mediji, žene u globalnoj perspektivi, transformacija braka, seksualne orijentacije te muški studiji roda. Također će se razmatrati uloga i doprinos feministički teorija i pokreta u razotkrivanju i dekonstrukciji različiti oblika seksizama i rodni stratifikacije. Izložit će se feministička kritika *mainstream* sociologije, te feministički pristupi pojmovima identiteta, razlike, predstavljanja, moći, spolnosti, itd. Pokazat će se priroda i stupanj transformacije koja je postignuta u nekim područjima društvenih promjena, feministička vizija socijalne pravde, ali i produbljivanje strategija demokracije koje djeluju u smjeru rodno egalitarnog razvoja društva.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina) za predmet:

- Upoznavanje s temeljnim spoznajama o rodnom identitetu i rodni ulogama u feminističkom kritičkom diskursu;
- analiza teorijskih i empirijskih radova i istraživanja iz navedenog područja radi utvrđivanja temeljni stratifikacijskih parametara i razmjera rodne nejednakosti;
- oblikovanje, izgradnja i razvijanje analitičkog okvira za dekonstruiranje rodne asimetrija unutar sociokulturnih obrazaca društva;
- primjena utvrđeni i razvijeni modela kako u profesionalnom analitičkom diskursu, tako i u različiti aspektima ekonomskog, političkog, javnog života, ali i osobnog, privatnog.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Castells, M. (2002). Kraj patrijarhalnosti: Društveni pokreti, obitelji i spolnost, u: **Moć identiteta**. Zagreb: Golden marketing.
2. Haralambos, M. (2000). Spol i rod (poglavlje 3). U: **Sociologija**. Zagreb.

3. Pateman, C. (2000). Spolni ugovor. Zagreb: Ženska infoteka.
4. Ritzer, G. (1997). (ur). Suvremena feministička teorija, u: **Suvremena sociologijska teorija**. Zagreb: NZ Globus, str. 297-343.
5. Walby, S. (2005). **Rodne preobrazbe**. Zagreb: Ženska infoteka

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

1. Butler, J. (2000). **Nevolje s rodom**. Zagreb: Ženska infoteka.
2. Galić, B. (2002). Moć i rod. **Revija za sociologiju**, Vol. 33, No. 3-4:225-238.
3. Galić, B. (2004). Seksistički diskurs rodnog identiteta. **Socijalna ekologija**, Vol. 13(2004), No. 3-4:305-325.
4. Galić, B. (1999). Ekofeminizam - novi identitet žene, **Socijalna ekologija**,
5. Zagreb, 8(1-2): 41-55.
6. Geiger, Marija (2002). Feministička epistemologija. Kratak pregled
7. feminističke kritike znanosti. **Revija za sociologiju**, 33(1-2):103-115.
8. Geiger, Marija (2002). Spiritualni aspekti ekofeminizma. **Socijalna ekologija**,
9. 11(1-2):15-27.
10. Leinert Novosel, S. (1999). **Žena na pragu 21. stoljeća: između majčinstva i profesije**. Ženska grupa TOD.
11. Žene na tržištu rada. **Kruh i ruže**, (2005). Br. 26. Ženska infoteka.
12. Tomić- Koludrović, I. i Kunac, S. (2000). **Rizici modernizacije: žene u Hrvatskoj devedesetih**. Split: Udruga građana Stope nade.
13. Walby, S. (1990). **Theorizing Patriarchy**. Cambridge: Polity.
14. Anselmi, Diana L.& Law, Anne L. (eds.) (1998). **Questions of Gender. Perspectives and Paradoxes**. McGraw-Hill. Companies.
15. Jackson, Stevi & Scott, Sue (eds.) (2002.) **Gender. A Sociological Reader**. London and New York: Routledge
16. Saltzman Chafetz, Janet (ed.) (1999). **Handbook of the Sociology of Gender**. New York, Boston: Kluwer Academic / Plenum Publishers

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- usmeni, seminarski rad

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Sociologija i ideologija**

Ime i prezime nositelja predmeta: **prof. dr. sc. Rade Kalanj**

Sadržaj predmeta:

Predmet je usredotočen na analizu, rekonstrukciju i tumačenje odnosa sociologije kao moderne znanosti i suvremenih političkih ideologija. Taj je odnos važan, s jedne strane zbog toga što je sociologija kao znanost o društvu uvijek izravno sučeljena s raznim, "totalnim" ili "parcijalnim" ideologijskim projektima, a s druge strane zbog toga što je upravo sociologija ona znanost koja najtemeljitiije objašnjava društvene korijene, funkcije i oblike ideologijskih "reprezentacija". Odnos je, dakle, dvosmjernan. On pokazuje kako ideologijski okviri ili svjetonazori utječu na stanja sociologije i kako sociologija reflektira svoju neovisnost ili svoju vezanost za različita ideologijska stajališta. Predmet će stoga, pored bitnih konceptualnih određenja, dati dijakronijsku i sinkronijsku sliku međuodnosa sociologije i ideologije te se posebno usmjeriti na propitivanje suvremenih "likova" tog međuodnosa. Pokazivat će je li u modernom i postmodernom sociokulturnom kontekstu došlo do "kraja ideologije" (D. Bell) ili, naprotiv, do perzistentne žilavosti, ili čak obnove ideologijskih konstrukcija društva. Ispitivat će ima li ideologijski diskurs bitno simboličko značenje (Cl. Geertz), ili značenje "imaginarija" koji realno sudjeluje u konstrukciji društvene zbilje (C. Castoriadis, G. Durand), ili pak značenje "sekularne religije" (R. Aron), koja zbiljski utječe na mobilizaciju "mnoštava" u "masovnom društvu". S tim u vezi, analizirat će se i najrelevantniji sociološki pogledi na ideološke dimenzije današnjeg "medijizacijskog" i komunikacijskog pogona (R. Debray, J. B. Thompson, P. Bourdieu). Ukratko, sadržaj ovoga predmeta obuhvaća one probleme mišljenja i djelovanja u kojima dolaze do izražaja razgraničenja i "mješavine" znanstvenosociološkog i ideologijskog diskursa, kako u sociološkoj tradiciji tako i u suvremenim sociološkim orijentacijama.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

Cilj je ovoga predmeta temeljitije upoznavanje polaznika doktorskog studija s društveno-kulturnim mijenama ("režimima znanja", "poretcima diskursa", "konstelacijama ideja") koje istodobno uvjetuju oznanstvenjivanje poimanja društva i ideologijsku "hegemoniju" nad sociokulturnim imaginarijem. Budući da je sociologija, više nego druge znanosti, izložena interesima i "udarima" ideologije, ovaj predmet ima za cilj razvijanje znanstveno-objektivne distinkcije i distance spram bilo kojeg oblika ideološke partikularizacije ili "hegemonije". Cilj je zapravo razvijanje općih i specifičnih kompetencija budućih sociologa za znanstveno-teorijsko i empirijsko-istaživačko suočavanje s fenomenima ideologijskog pluralizma ili tendencijama ideologijskog "jednoulja" u doba globalizacijske modernizacije. Izgradnja snažnog i autonomnog sociološkog "habitusa", kao sposobnosti za znanstvenu dijagnozu ideologijskih "zaposijedanja" društva - to je svakako jedan od bitnih aspekata cjelokupnog razvoja sociologije pa, prema tome, i glavni cilj ovoga predmeta. U tom će se smislu inzistirati da polaznici postdoktorskih studija, u svojim seminarskim radovima i istraživačkim angažmanima, sociološki propituju suvremene političke ideologije i ideološki diskurs općenito.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- Nastava se artikulira u 8 sati predavanja i 4 sata seminara, uz problematsku, tematski komplementarnu diskusiju s polaznicima.

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Nisbet, R. A. (1993). The Sociological Tradition. New Brunswick (U.S.A.) and London (U.K.): Transaction Publishers.
2. Ritzer, G./Smart, B. (2001). Handbook of Social Theory. London/Thousand Oaks/New Delhi: SAGE Publications.
3. Adams, I. (2001). Political Ideology Today. Manchester: Manchester University Press.
4. Boudon, R. (1986). L'ideologie. Paris: Fayard.
5. Owen, D. (1997). Sociology after postmodernism. Thousand Oaks/London/New Delhi: SAGE Publications.
6. Geertz, Cl. (1973). Ideology as cultural System. u: Gertz, Cl. (1973). The Interpretation of Culture. New York: Basic Books.
7. Van Dijk, T. (2006). Ideologija. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
8. Ravlić, S. (2003). Suvremene političke ideologije. Zagreb: Politička kultura.
9. Kalanj, R. (2000). Kraj ideologije ili "velika priča" o kraju "velikih priča". U: Kalanj, R. (2000), Zagreb, Hrvatsko sociološko društvo/Zavod za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- seminarski rad, pismeni

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu

*Naziv predmeta: **Spolni i rodni identiteti: moć i paradoksi imenovanja i djelovanja***

*Ime i prezime nositeljice predmeta: **doc. dr.sc. Biljana Kašić***

Sadržaj predmeta:

Kolegij **Spolni i rodni identiteti: moć i paradoksi imenovanja i djelovanja** ima za cilj dati uvid u osnovne sadržaje, teorijska promišljanja i suvremene prijepore oko artikulacije spolnih i/ili rodnih identiteta na predlošku raznovrsnog tematskog opusa i različitih izvora spoznaje.

S jedne strane kolegij ima namjeru podastrijeti spoznajnu argumentaciju za kritičkim preispitivanjem univerzalnosti kao tradicionalne paradigmatke matrice, a s druge strane dati sintetski uvid u mnogostruka teorijska čitanja spolno/rodni identiteta i identificiranja, u konstrukte muškosti i ženskosti, kao i poziciju transrodnog subjekta te identitetske moći, intersubjektivnosti i preplete uloga. Od posebnog je interesa pokazati epistemologijske probleme politike identiteta na primjerima oglednih, napose feminističkih teorijskih uvida (M. Foucault, J. Butler, S. de Beauvoir, D. Haraway, S. Benhabib, K. Theweleit, R. Braidotti), kao i društvene implikacije konstitucije rodnog subjekta.

Prezentirat će se nosiva pitanja važna za teorije identiteta (esencijalizam/konstruktivizam, moć imenovanja, subjektivitet i paradoksi univerzalnosti, ideologije pogleda i identiteti, iskustvo razlike i Drugost, identiteti i performativnost i dr.) kao i načini na koji teorijske paradigme, umjetnička praksa i suvremeno iskustvo utječu na paradoksična mjesta spolnih/rodni identiteta i identificiranja te društvenu percepciju i kodove spoznaje o spolnim i rodnim ulogama.

Problemi identiteta i spolne razlike kao kulturalne i historijske razlike oglašavaju se unutar različitih prostora (teorijskih, izvedbenih, imaginarnih, političkih) kao i spoznajnih markera (spolni ugovor, jednakost, diskriminacija i mizoginost «queer theory», ženska Drugost, postkolonijalni subjektivitet i dr.) u višestrukim supostavljanjima i međuidentitetskim poveznicama.

Unutar kolegija posebno će se analizirati moć djelovanja žene i muškarca kao javnog subjekta unutar različitih povijesno-društvenih i kulturalnih praksi, imajući u vidu modele socijalne opresije, nasilja i isključenosti kao i primjere antidiskriminacijskih i emancipacijskih iskustava i pomaka.

Kolegij će se izvoditi unutar slijedećih tematskih cjelina: Spol/rod:imenovanja i prijepori; Arhetipovi, spoznajne mitologije i konstrukti; Antropologija roda, spolna razlika i paradoksi univerzalnosti, Društvene uloge i nasilje u patrijarhalnom okružju; Feminističko motrište o muškosti i ženskosti; Patrijarhat i diskriminacijske prakse; Prostori identiteta, zajednice i egzili; «Nevolje s identitetom»: performativnost i prijelazi; Moć rodnog subjekta u javnosti; Spolni ugovor, jednakost i sloboda.

Uz njegovanje interdisciplinarnе orijentacije koja je u suglasju s tematskim sadržajem kolegija, pri izvedbi kolegija posebno su važni inkluzivni pristup i kritička refleksija. Nastava se izvodi u vidu predavanja i seminara uz poticanje interaktivnosti i vježbi kritičkih dijaloga.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

- Osnovna spoznaja o teorijama identiteta a tiču se spola/roda,
- Znanje o nosivim tematskim sadržajima, promišljanjima i paradoksima oko spolnih/rodni identiteta,

- Znanja i vještine važne za istraživanje spolnih i rodnih identiteta u različitim društvenim kontekstima i sferama života (politika, privatnost, migracije, seksualnost i dr.),
- Osvjestavanje o mogućnostima različitih 'čitanja' spolnih/rodnih identiteta,
- Moć prepoznavanja i artikulacije pitanja, problema i spoznajnih predrasuda o muškosti i ženskosti,
- Osposobljavanje za znanstveni rad u interdisciplinarnim područjima (metode spoznavanja, vježbe kritičke argumentacije, nova motrišta),
- Konstruktivni i kritički modeli spoznavanja i učenja

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita: (do 5 naslova)

1. Benhabib, S. (1992) *Situating the Self, Gender, Community and Postmodernism in Contemporary Ethics*, New York: Routledge.
2. Bovoar, S. de (1982) *Drugi pol I/II*, Beograd: BIGZ.
3. Butler, J. (2001) *Nevolje s rodom*, Zagreb: Ženska infoteka.
4. Identitet (tematski blok, ur.T. Škokić), *Treća*, 1 (1), 1998, 9-71.
5. Ritzer, G. (1997) "Varijante suvremene feminističke teorije", u: *Suvremena sociologijska teorija*, Zagreb: Nakladni zavod Globus, 307-329.

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska: (do 10 naslova)

1. Braidotti, Rosi (1994) *Nomadic Subjects*, New York: Columbia University Press.
2. Cornell, Drucilla (1998) *At the Heart of Freedom: Feminism, Sex and Equality*, Princeton: Princeton University Press.
3. Foucault, M (1975) *Les Mots et les Choses*, Paris : Gallimard.
4. Gilligan, C. (1993) *In a Different Voice, Psychological Theory and Women's Development*, Cambridge: Harvard University Press.
5. Haraway, Donna (1991) *Simians, Cyborgs, and Women: The Reinvention of Nature*, London i New York: Routledge.
6. Irigaray, Luce (1999) *Ja, ti, mi: za kulturu razlike*, Zagreb: Ženska infoteka.
7. Papić, Ž., (1997) *Polnost i kultura. Telo i znanje u socijalnoj antropologiji*, Beograd: XX vek.
8. Pateman, C. (2000) *Spolni ugovor*, Zagreb: Ženska infoteka.
9. Theweleit, K. (1983) *Muške fantazije*, Zagreb: Grafički zavod Hrvatske.
10. Woodward, Kathryn, ur.(1999) *Identity and Difference*, London: Sage Publications.

Bodovna vrijednost svakog predmeta određena u skladu s ECTS-om:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- seminarski rad

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe svakog predmeta:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Postkolonijalne teorije i globalizacija**

Ime i prezime nositeljice predmeta: **doc.dr. sc. Biljana Kašić**

Sadržaj predmeta:

Kolegij ima namjeru prikazati nosive tematske sadržaje, probleme i spoznaje 'intervencije' postkolonijalnih teorija u suvremena teorijska promišljanja posebice ona o statusu različitih kulturalnih zajednica i društvenih subjekata unutar procesa globalnih mapiranja i kritičke imaginacije.

U kritičkom propitivanju istodobno su teme koje postkolonijalne teorije promiču i artikuliraju (autohtono/hibridno, lokalno/globalno, vremensko/povijesno, moderno/protumoderno, margina/središte, hegemonijska 'normalnost'/ egzotičnost) i nove paradigme kulturalnih značenja (metaforičke, simboličke, medijske, među ostalim). Usporedo se izvodi teorijska i etička 'ovjera' postojećih modela spoznavanja s obzirom na autorstvo govora i moć spoznajnog subjekta te epistemologijsko nasilje koje je sustavno proizvodilo povlaštene naracije i povlaštene recepcije.

Postkolonijalne teorije ne nameću sigurne obrasce po kojima se ima rukovoditi spoznaja o svijetu već postavljaju pitanje motrišta odnosno pozicije iz koje se ima istražiti univerzalnost i globalizacija, pitanje kulture kao mjesta razlike i preklopivosti, diskriminacije između postkolonijalnih zajednica i onih dominantnih, asimilacije i izmještanja manjinskih identiteta. Kolegij će se baviti odnosima svjetova, a koji se temelje na protuslovljima modernizacije i traumatskoj razlici (rodnoj, rasnoj, kolonijalnoj, povijesnoj) u kompleksnosti kulturalnih i političkih granica koje egzistiraju, dajući istodobno uvide u nove načine konstrukcije identiteta i koncepte društvene subjektivnosti, modele kulturalnog prevođenja te povezivanja transformativne moći i etičke odgovornosti subjekata.

Kolegij će se izvoditi unutar slijedećih tematskih cjelina:

- postkolonijalni diskursi: pogled i usložnjavanje motrišta,
- postkolonijalne 'tekstualnosti' (povijesne, simboličke, iskustvene, prostorne) - metode tumačenja i istraživanja,
- protuslovlja globalizacije između lokalnog 'fundamentalizma' i kozmopolitskog 'univerzalizma' (modeli pripadnosti, izmještanja i preklapanja),
- 'invazija sjene': subjekti i privilegije,
- postkolonijalni identiteti: nomadski, transgranični i 'treći',
- heterotopije, muzeji moderniteta, hibridi i autohtone prakse,
- koncepti suvremenog 'misionarstva' i 'civilizacijskih' misija i strategije otpora,
- globalno 'okulturavanje', granice i etički susreti.

Sadržaji kolegija će u predlošku imati iskustva različitih znanstvenih i kulturalnih izvora i spoznaja (sociologije, lingvistike, etnologije, antropologije, povijesti, filozofije) jer je multidisciplinarni pristup metodički uvjet za razumijevanje postkolonijalnog diskursa.

Na predlošku kvalitativne analize sadržaja tekstova recentnih autora/ica postkolonijalnih teorija (H. K. Bhabhe, C. T. Mohanty, G. Ch. Spivak, A. Appaduraija, A. R. JanMohameda, T. Minh-ha) a u dijalogu sa suvremenim teoretičarima/kama globalizacije (M. Herzfeld, Z. Bauman, N. Papastergiadis, R. Iveković i dr.) gradit će se prostor kritičke argumentacije o globalnoetičkim izazovima danas.

Pri izvedbi kolegija uz predavanja, poticat će se kritičko promišljanje i vježbanje kritičke otvorenosti spram novih motrišta.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

- Znanje osnovnih teorijskih koncepata važnih za oblikovanje epistemologijskog okvira postkolonijalnih teorija,
- Sposobnost kritičke analize problema diskriminacije (rodne, rasne, kolonijalne), njihovih uzroka i posljedica te identifikacije mogućih pristupa i rješenja,
- Razvijanje kritičkog mišljenja oko razumijevanja protuslovlja globalizacije, identiteta i razlika unutar različitih kulturalnih zajednica,
- Sposobnost pronalaženja inovativnih modela u pristupu studiranju,
- Razvijanje sposobnosti izrade znanstvenih radova i projekata na multi/inter/disciplinarnoj osnovi,
- Razvijanje sposobnosti komuniciranja i kritičke argumentacije.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Bhabha, Homi K., (1994) *Location of Culture*, London i New York: Routledge.
2. Huggan, G. (2001) *The Postcolonial Exotic, Marketing the Margins*, New York i London: Routledge.
3. Spivak, G. Ch. (1999) *A Critique of Postcolonial Reason, Toward a History of the Vanishing Present*, Cambridge i London: Harvard University Press.
4. Krishnaswamy, R. (1998) *Colonial Desire*, The University of Michigan Press.
5. *The Post-Colonial Studies Reader* (1997), ur. B. Ashcroft, G. Griffiths, H. Tiffin, New York i London: Routledge.

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

1. Appadurai, A. (ed) : *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalisation*, University of Minnesota Press, Minneapolis 1996
2. Balibar, E. i Wallerstein, I., ur., (1991) *Race, Nation and Class: Ambiguous Identities*, London: Verso.
3. Bell, V. (1999) "Historical memory, global movements and violence: Paul Gilroy and Arjun Appadurai in conversation", *Theory Culture & Society* 16/2: 21-41.
4. Dupcsik, C., (1999) "Postcolonial Studies and the Inventing of Eastern Europe", u: *East Central Europe/L'Europe du Centre Est: Eine wissenschaftliche Zeitschrift*, Budapest 26, 1, 1-15.
5. Giddens, T. (1979) *Central Problems in Social Theory: Action, Structure and Contradiction in Social Analysis*, Berkeley: University of California Press.
6. Hall, S. (1992) «New Ethnicities», U: *'Race', Culture and Difference* (ur. J. Donald & Ali Rattansi), London: Sage.
7. Henderson, M.G., ur. (1995) *Borders, Boundaries, and Frames. Cultural Criticism and Cultural Studies*, New York i London: Routledge.
8. Herzfeld, M. (1997) *Cultural Intimacy. Social Poetics in the Nation-State*, New York i London: Routledge.
9. Kašić, B. (2001) "Postkolonijalna tijela", *Treća* 1-2, 285-299.
10. Papastergiadis, Nikos: *Modernity as exile. The Stranger in John Berger's writing*, Manchester University Press, Manchester i New York 1993.
11. Said, E. (2000) *Orijentalizam*, Zagreb: Konzor.
12. *The Pre-occupation of Postcolonial Studies* (2000) (ur. F. Afzal-Khan i K. Seshadri-Crooks), Durham i London: Duke University Press.

13. Tomlison, J. (1999) *Globalization and Culture*, Cornwall: The University of Chicago Press.

Bodovna vrijednost svakog predmeta određena u skladu s ECTS-om:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- pismeni i usmeni

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe svakog predmeta:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.)

Naziv predmeta: **Teorije o nacionalizmu**

Ime i prezime nositelja predmeta: **prof. dr. sc. Vjeran Katunarić**

Sadržaj predmeta:

Autori radova o nacionalizmu, teorijskih i empirijskih, dolaze iz različitih disciplina, uključujući sociologiju, i imaju različita teorijska polazišta koja su, međutim, u većini slučajeva danas transdisciplinarna. Pojavljivanje nacionalizma u valovima u 19. i 20. stoljeću, a izgleda da ni 21. nije imuno od takvih valova, djelovalo je iznenađujuće na klasične teorijske okvire modernizacije od antropologije preko sociologije do politologije. Danas su teoretičari skloni nacionalizam označiti kao oblik «dediferencijacije» i «začaravanja» nasuprot diferencijaciji (društva i države, stratifikacija) i racionalizaciji (kognitivnih i moralnih vrijednosti, kulture), ali i kao jednu stranu modernog procesa koji doduše ima svoje patološke oblike (nasilje), ali oni se pojavljuju i u onoj «regularnijoj» strani modernizacije (npr. duboke društvene nejednakosti). Većina autora se slaže da je nacionalizam kulturna pojava u smislu izgradnje (svakako najjačeg) kolektivnog identiteta. Na tragu pitanja koja su postavljena i odgovora koji su dati od autora iz «zlatnog doba» teorije nacionalizma, a to su 1980te – dakle, od kada postoji nacionalizam i do kada će trajati (odnosno je li nužan i može li se preskočiti) i interpretacija u stilu primordijalizma, instrumentalizma, konstrukcionizma, situacionizma, itd. – u ovom predmetu bit će prikazani noviji teorijski doprinosi i rasprave, dakle noviji odgovori na stara pitanja. Posebna pažnja bit će posvećena tzv. «postnacionalnoj konstelaciji» (Habermas) s obzirom na pitanje u kojoj mjeri globalizacija a također europeizacija (širenje EU), kao i regionalizam, dovode u pitanje snagu i domet nacionalnog identiteta, a u kojoj mjeri tome doprinose sukobi, npr. vjerski ili kvazivjerski, koji nacionalne ili etničke sukobe zamjenjuju sukobima većeg formata (što podsjeća na Huntingtonovu viziju «sudara civilizacija»).

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

- Od studenata će se zahtijevati prethodno poznavanje u glavnim crtama djela autora glavnih škola u teoriji nacionalizma, kao što su Geertz, Gellner, B. Anderson i A.D. Smith (apsolvirani na dodiplomskom studiju sociologije), i naravno poznavanje glavnih sociologijskih teorija. Ovaj predmet razvit će dodatnu opću kompetenciju a to je prepoznavanje srodnosti između pojedinih teorija društva i teorija nacionalizma.
- Od specifičnih kompetencija ovaj predmet razvit će znanje o novijim interpretacijama nacionalizma koje su nastale kritičkom valorizacijom doprinosa već spomenutih «klasičnih» autora na ovom području. Napokon, ovaj predmet treba razviti sposobnost odabiranja adekvatne teorijske interpretacije konkretnih pojava ili primjera nacionalizma, ali i «postnacionalne konstelacije», kako u domaćoj sredini tako i u suvremenom svijetu.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Hans-Ulrich Wehler: *Nacionalizam. Povijest, oblici, posljedice*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk, 2005.

2. Anthony D. Smith: *Nacionalizam i modernizam : kritički pregled suvremenih teorija nacija i nacionalizma*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti, 2003.
3. Vjeran Katunarić: *Sporna zajednica. Novije teorije o naciji i nacionalizmu*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk, 2003
4. John A. Hall, ed. by: *The State of the Nation: Ernest Gellner and the Theory of Nationalism*. Cambridge University Press, 1998. Poglavlja 1-6.
5. Jurgen Habermas: *Postnacionalna konstelacija. Politički eseji*. Beograd: Otkrovenje, 2002. Poglavlja 1-9.

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

Svi dolje navedeni naslovi (članaka) dostupni su preko Ebsco/Epnet baze elektronskih časopisa:

1. [Methodological nationalism and beyond: nation–state building, migration and the social sciences](#). By: Wimmer, A.; Glick Schiller, N.. *Global Networks*, Oct2002, Vol. 2 Issue 4, p301, 34p;
2. [Democracy and Collective Identity: In Defence of Constitutional Patriotism](#). By: Cronin, Ciaran. *European Journal of Philosophy*, Apr2003, Vol. 11 Issue 1, p1-28, 28p;
3. [Framing the nation: three rival versions of contemporary nationalist ideology](#). By: Maiz, Ramon. *Journal of Political Ideologies*, Oct2003, Vol. 8 Issue 3, p251, 17p;
4. [Liberal nationalist versus postnational social integration: on the nation's ethno-cultural particularity and 'concreteness'](#). By: Abizadeh, Arash. *Nations & Nationalism*, Jul2004, Vol. 10 Issue 3, p231-250, 20p;
5. [Theorising economic nationalism](#). By: Nakano, Takeshi. *Nations & Nationalism*, Jul2004, Vol. 10 Issue 3, p211-229, 19p;
6. [Homo Nationis : The Psycho-social Infrastructure of the Nation-state Order](#). By: Pickel, Andreas. *Global Society: Journal of Interdisciplinary International Relations*, Oct2004, Vol. 18 Issue 4, p325-346, 22p;
7. ["Divine Ethnies" and "Sacred Nations": Anthony D. Smith and the Neo-Durkhemian Theory of Nationalism](#). By: Malešević, Siniša. *Nationalism & Ethnic Politics*, Winter2004, Vol. 10 Issue 4, p561-593, 33p;
8. [Reasonable Impartiality and Priority for Compatriots. A Criticism of Liberal Nationalism's Main flaws](#). By: Bader, Veit. *Ethical Theory & Moral Practice*, Jan2005, Vol. 8 Issue 1/2, p83-103, 21p;
9. [Imperial Subjects, National Citizenship, and Corporate Subjects: Cycles of Political Participation/Exclusion in the Modern World-System](#). By: Ikeda, Satoshi. *Citizenship Studies*, Dec2004, Vol. 8 Issue 4, p333-347, 15p;

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- pismeni

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Kvalitativne metode istraživanja – Grounded theory**

Ime i prezime nositelja predmeta: **dr. sc. Krešimir Kufrin, doc.**

Sadržaj predmeta:

Polaznici će se početno upoznati s različitim pristupima koji se danas koriste u kvalitativnim istraživanjima socijalnih fenomena, a potom i s teorijskim te metodološkim izvorištima, historijatom i teorijskim postavkama Grounded Theory (GT), jedne od recentnih teorijskih i metodoloških orijentacija u suvremenoj kvalitativnoj metodologiji društvenih znanosti. Nakon upoznavanja s osnovnim postavkama GT, razmatrat će se specifičnosti pojedinih "struja" u okviru GT i diskutirati njezine dobre strane, poteškoće te prigovori koji joj se upućuju, poglavito s pozicija kvantitativne istraživačke orijentacije.

Nakon ovladavanja osnovnim teorijskim i metodološkim postavkama GT, polaznici će se upoznati s odabranim primjerima primjene GT u analizi socijalnih fenomena. Očekuje se da će polaznici potom biti u stanju samostalno koncipirati istraživanje utemeljeno na GT.

Jednako važan segment rada u okviru predmeta odnosi se na ovladavanje programskom podrškom istraživačkog rada. Polaznici će se stoga upoznati s osnovama korištenja ATLAS.ti softwarea, jednog od programskih paketa koji se češće koriste u GT istraživanjima.

Napominjemo da će se u nastavi koristiti spoznaje, iskustva i materijal koji su stečeni u okviru međunarodnog sociološkog projekta Crime & Culture (projekt je u tijeku na Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu), koji kao osnovni teorijsko-metodološki okvir koristi GT.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina) za predmet:

1. Poznavanje suvremenih pristupa u okviru tradicije kvalitativnih istraživanja u društvenim
2. Poznavanje teorijske osnove i metodoloških postavki Grounded Theory, jednoga od relevantnih teorijsko-metodoloških orijentacija u suvremenog kvalitativnoj metodologiji
3. Sposobnost samostalnog koncipiranja i provođenja kvalitativnog istraživanja
4. Sposobnost kritičke evaluacije radova koji koriste kvalitativnu metodologiju
5. Vještina korištenja ATLAS.ti softwarea za kvalitativnu analizu sadržaja

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima
- provjere znanja uključuju:
 1. usmeni ispit (40% ukupne ocjene; na ispitu će se provjeravati poznavanje teorijskih i metodoloških postavki Grounded Theory)
 2. provjeru sposobnosti korištenja ATLAS.ti softwarea (30% ocjene)
 3. dva kraća pisana rada (30% ocjene; analiza odabranih primjena Grounded Theory u istraživanjima).

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Glaser, Barney G.; Strauss, Anselm L. (1967). **The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research**. Chicago: Aldine.
2. Corbin, Juliet; Strauss, Anselm (1990). Grounded Theory Research: Procedures, Canons, and Evaluative Criteria. **Qualitative Sociology**, 13(1):3-21.

3. Charmaz, Kathy (1998). Grounded Theory: Objectivist and Constructivist Methods. U: Denzin, Norman K.; Lincoln, Yvonna S., Eds. (1998), **Strategies of Qualitative Inquiry** (pogl. 19, str. 509-535.). Thousand Oaks ; London ; New Delhi : SAGE Publications.
4. *** (2004). **ATLAS.ti v5.0 – Quick Tour for Beginners**. Berlin: Scientific Software Development.

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

1. Glaser, Barney G. (1992.) **Basics of Grounded Theory Analysis: Emergence vs Forcing**. Mill Valley, Ca.: Sociology Press.
2. Glaser, Barney G., Ed. (1995). **Grounded Theory 1984-1994**. Mill Valley, Ca.: Sociology Press.
3. Kelle, U. (1997). Theory Building in Qualitative Research and Computer Programs for the Management of Textual Data. **Sociological Research Online**, 2(1), <http://www.socresonline.org.uk/socresonline/2/2/1.html>
4. Pandit, Naresh R. (1996). The Creation of Theory: A Recent Application of the Grounded Theory Method. **Qualitative Report**, 2(4). Available on line at <http://www.nova.edu/ssss/QR/QR2-4/pandit.html>
5. Stern, Phyllis Noerager (1980) Grounded Theory methodology: its uses and processes. *Image*, 12(1). Reprinted in Glaser, Barney, ed. (1994) *More grounded theory methodology: a reader*. Mill Valley, Ca.: Sociology Press. [pp 116-126]
6. Strauss, Anselm, and Corbin, Juliet (1990) *Basics of qualitative research: grounded theory procedures and techniques*. Newbury Park: Sage.

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- usmeni

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe svakog predmeta i/ili modula:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. (preporuka je zadržati ovu formulaciju)

Napomene:

1. Predmet će moći upisati najviše 6 polaznika. U slučaju većeg broja zainteresiranih, prednost će imati kandidati koji u istraživanju vezanom za temu doktorskog rada koriste kvalitativne metode, a potom oni s boljim metodologijskim predznanjem.
2. Za nastavu će biti potrebno osigurati računalnu učionicu (po jedno računalo za svakog polaznika i za predavača) i projektorom; predviđeno vrijeme korištenja te učionice je najmanje 4 x 1 sat.
3. S obzirom da je ATLAS.ti komercijalan software, postdiplomski studij dužan je osigurati dodatne licence ukoliko se za njima ukaže potreba (projekt *Crime & Culture* raspolaže manjim brojem licenci).

Naziv predmeta: **Konstrukcija i evaluacija mjernih instrumenata**

Ime i prezime nositelja predmeta: **dr. sc. Krešimir Kufrin, doc.**

Sadržaj predmeta:

Polaznici će se upoznati s:

- osnovni pojmovima klasične teorije mjerenja;
- pojmom i vrstama mjernih instrumenata;
- pojmom i vrstama metrijskih karakteristika;
- načelima i tehnikama provjere metrijskih karakteristika;
- načelima i postupcima konstruiranja mjernih instrumenata kakvi se najčešće koriste u sociologiji.

Nakon usvajanja navedenih općih i specifičnih znanja, analizirat će se odabrani mjerni instrumenti.

Završni dio rada u kolegiju posvećen je samostalnom radu polaznika. Očekuje se da svaki polaznik – u skladu s temom doktorata – izradi i evaluira jedan ili više mjernih instrumenata.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

1. Poznavanje osnova teorije mjerenja;
2. Razumijevanje općih načela konstrukcije mjernih instrumenata;
3. Poznavanje specifičnih procedura za konstrukciju i evaluaciju pojedinih vrsta mjernih instrumenata;
4. Sposobnost samostalnog konstruiranja i evaluiranja mjernih instrumenata;
5. Sposobnost kritičkog čitanja i prosudbe znanstvenih radova u kojima se prezentiraju skale i na njima dobiveni rezultati;
6. Vještina korištenja specifičnih procedura SPSS programskog paketa.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima
- provjere znanja uključuju:
 1. pisani rad (30% ukupne ocjene) u kojem se analizira zadani rad koji prezentira postupak konstruiranja i provjere mjernog instrumenta)
 2. pisani i usmeno obranjeni rad u kojem se prezentiraju postupci i rezultat konstruiranja i provjere odabranog mjernog instrumenta.

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Bogardus, Emory S. (1933). A Social Distance Scale. *Sociology and Social Research*, (January-February), 265-271.
2. Krković, Anđelko (1978). *Elementi psihometrije*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet. Pogl. 1-3, 5-10)
3. Kufrin, Krešimir (2002). Skala nove ekološke paradigme — još jedna provjera i pokušaj revizije. *Socijalna ekologija*, 11(4):277–296.
4. Likert, Rensis (1932). A Technique for the Measurement of Attitudes. *Archives of Psychology*, No. 140.
5. Supek, Rudi (1981). *Ispitivanje javnog mnijenja*. Zagreb: SNL. Pogl. I-XIII.
6. Thurstone, Louis Leon (1928). Attitudes Can Be Measured. *American Journal of Sociology*, XXXIII:529–554.

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

1. Babbie, Earl (1989). *The Practice of Social Research*, Fifth Edition. Belmont, CA: Wadsworth Publishing Company.
2. Bogardus, Emory S. (1925). Social Distance and Its Origins. *Journal of Applied Sociology*, 9, 216-225.
3. Bogardus, Emory S. (1925). Measuring Social Distances. *Journal of Applied Sociology*, 9, 299-308.
4. Carmines, Edward G i Richard A. Zeller (1979). *Reliability and Validity Assessment*. Newbury Park–London–New Delhi: Sage.
5. Crocker, Linda i James Algina (1986). *Introduction to Classical and Modern Test Theory*. Forth Worth: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.
6. Edwards, Allen L. (1957). *Techniques of Attitude Scale Measurement*. New York: Appleton–Century–Crofts, Inc.
7. Fajgelj, Stanislav (2003). *Psihometrija: teorija i metoda psihološkog merenja*. Beograd: Centar za primenjenu psihologiju.
8. Guttman, L. A. (1947). The Cornell Technique for Scale and Intensity Analysis. *Educ. Psychol. Measmt.*, 7:247-280.
9. Guttman, L. A. (1950). The Basis for Scalogram Analysis. U: Stouffer, A. et al., *Measurement and Prediction*, pp 60-90. Princeton, N. Y.: Princeton University Press.
10. Miller, Delbert C. (1970). *Handbook of Research Design and Social Measurement*, 2nd Ed.. New York: David McKay Company, Inc.
11. Neuman, Lawrence W. (1997). *Social Research Methods. Qualittative and Quantitative Approaches*. Boston – London – Toronto – Sydney – Tokyo – Singapore: Allyn and Bacon.
12. Nunnally, Jum. C. i Ira H. Bernstein (1994). *Psychometric Theory*. New York: McGraw–Hill, Inc.
13. Osgood, Ch. E. , G. J. Succi & P. H. Tannenbaum (1957). *The Measurement of Meaning*. Urbana, Ill.: University of Illinois Press.
14. Summers, Gene F. (Ed.) (1970). *Attitude Measurement*. Chicago: Rand McNally & Compnay.
15. Thurstone, Louis Leon i E. J. Chave (1929). *The Measurement of Attitudes*. The University of Chicago Press.

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- Ocjena pisanih radova, jedan pisani rad brani se i usmeno

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. (preporuka je zadržati ovu formulaciju)

Napomene:

- 1. Kolegij je namijenjen isključivo onim polaznicima koji se u okviru diplomskog studija nisu upoznali s navedenom problematikom, a koji u izradi diplomskog rada koriste metodu ankete.*
- 2. Kolegij će moći upisati najviše 10 polaznika.*
- 3. Za nastavu će biti potrebno osigurati računalnu učionicu (po jedno računalo za svakog polaznika i za predavača) s projektorom; predviđeno vrijeme korištenja te učionice je najmanje 4 x 1 sat.*
- 4. S obzirom da je SPSS komercijalan software, postdiplomski studij dužan je osigurati potreban broj licenci ukoliko se za njima ukaže potreba.*

Naziv predmeta: **Obrada podataka programskim paketom SPSS**

Ime i prezime nositelja predmeta: **dr. sc. Krešimir Kufrin, doc.**

Sadržaj predmeta:

Polaznici će se upoznati s:

- Načinima provjere nacрта istraživanja, da bi se vidjelo omogućuje li provedbu statističkih procedura namijenjenih testiranju hipoteza;
- Pripremom podataka za analizu pomoću SPSS-a;
- Načinom izrade kodne knjige i drugih pratećih dokumenata;
- Načinom unosa podataka;
- Procedurama za transformiranje varijabli (rekodiranje, kreiranje novih varijabli matematičkim i drugim procedurama, postavljanje uvjeta za izvršavanje procedura, rad sa skupinama ispitanika);
- Standardnim parametrijskim i neparametrijskim testovima i valjanim tumačenjem dobivenih rezultata;
- Osnovnim multivarijantnim procedurama i valjanim tumačenjem dobivenih rezultata.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

1. Razumijevanje uvjeta koji moraju biti zadovoljeni za valjanu obradu podataka;
2. Poznavanje SPSS programskog paketa i sposobnost korištenja standardnih procedura;
3. Sposobnost razumijevanja, valjanog čitanja i interpretiranja dobivenih rezultata;
4. Vještina tabličnog i grafičkog prezentiranja rezultata istraživanja.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 6 sati predavanja i 6 sati vježbi uz diskusiju s polaznicima
- provjere znanja uključuju:
 - vježbe koje se izvode praktičnim radom na računalu

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Kufrin, Krešimir (2001). Obrada I analiza podataka programskim paketom SPSS (CD). Zagreb: Filozofski fakultet.
2. Popis preporučene dopunske literature:
3. Argyrous, George (1997). Statistics for Social Research. Houndmills, Basingstoke, Hapshire and London: MacMillan Press Ltd.
4. Brace, Nicola, Richard Kemp & Rosemary Snelgar (2000). SPSS for Psychologists. A Guide to Data Analysis Using SPSS for Windows (Version 8, 9 and 10). Lawrence Erlbaum Assoc.
5. Bryman, Alan & Cramer, Duncan (1977). Quantitative Data Analysis with SPSS for Windows. A Guide for Social Scientist. London: Routledge.
6. Cramer, Duncan (1997). Fundamental Statistics for Social Research. Step-by-step calculations and computer techniques using SPSS for Windows. London and New York: Routledge.
7. McCormack, Branda & Elizabeth Hill (1997). Conducting a Survey: The SPSS Workbook. London and Boston: International Thomson Business Press.
8. Norušis, Marija J. / SPSS. Inc. (1994). SPSS Professional Statistics. SPSS inc.
9. SPSS Inc. (2005). SPSS Base 14.0 User's Guide. SPSS Inc.

U biblioteci Odsjeka naći ćete i prateći CD, priređen za studentice i studente koji slušaju kolegij "Obrada i analiza podataka".

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- Praktični rad na računalu i usmeni ispit.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. (preporuka je zadržati ovu formulaciju)

Napomene:

1. *Kolegij je namijenjen isključivo onim polaznicima koji se u okviru diplomskog studija nisu upoznali s programskim paketom SPSS.*
2. *Kolegij će moći upisati najviše 10 polaznika.*
3. *Za nastavu će biti potrebno osigurati računalnu učionicu (po jedno računalo za svakog polaznika i za predavača) s projektorom; predviđeno vrijeme korištenja te učionice je najmanje 6 x 1 sat.*
4. *S obzirom da je SPSS komercijalan software, postdiplomski studij dužan je osigurati potreban broj licenci ukoliko se za njima ukaže potreba.*

Naziv predmeta: Mješovita metodologija (Mix Methodology)

Ime i prezime nositeljice predmeta: prof.dr. sc. Anči Leburić

Sadržaj predmeta:

Usavršavanje istraživačkih metodologija i metodologijskih pristupa jedno je od ključnih pitanja razvitka društvenih znanosti, pa tako i sociologije. Kolegij se stoga usmjerava na analiziranje, razumijevanje i objašnjavanje aktualnih trendova u metodologiji. Posebno se fokusiramo na implikacije korištenja tzv.mješovite metodologije (integrativne, interaktivne), kao trenda koji jača unutar niza socioloških disciplina i to naročito onih koje se u posljednjem desetljeću razvijaju u evropskim okvirima.

U osvrtu na stanje u hrvatskoj sociologiji identificirat će se i raspravljati o temeljnim metodološkim problemima, istraživačkim dosezima i perspektivama.

Ključni tematski interes ilustrirat će kombiniranje kvantitativnih i kvalitativnih pristupa, strategija, metoda, metodologija, analiza podataka, itd. u sociologiji. Planski će se promovirati mješoviti metodološki model kao kombinacija dva pristupa u svim fazama istraživačkog procesa - u konceptualizaciji, prikupljanju podatka, njihovoj analizi i interpretaciji.

Konačno, temeljni cilj kolegija je osposobiti studente/-ice za kritičku analizu recentnih metodoloških trendova i u tom smislu aktualnih razvojnih aspekata (hrvatske) sociologije. Stoga će se svestranije raspravljati o metodološkoj razvijenosti socioloških istraživanja u Hrvatskoj (pregled, dosezi, analize). Problematizirat će se rasprave, sukobi i niz neriješenih poteškoća u kontekstu relacija između kvalitativnog i kvantitativnog, općenito u istraživačkim područjima unutar društvenih znanosti. Dakle, intenzivnije će se tretirati, koncipirati i evaluirati interdisciplinarni, integrativni i interaktivni istraživački pristupi u sociološkim projektima i to na konkretnim istraživačkim primjerima.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

1. Sposobnost razumijevanja društvene uloge i značenja niza metodoloških pristupa i metodoloških strategija, bez kojih je danas nezamisliv istraživački sociološki posao, u bilo kojem društvenom području života i rada.
2. Sposobnost percipiranja i razumijevanja aktualnih tendencija u suvremenoj metodologiji s područja društvenih znanosti, s akcentom na one tzv. posebne metodologije koje u većoj mjeri primjenjuju analitičke procedure i tehnike.
3. Samostalnost i konzistentnost u razumijevanju različitih tipova analiza sociološkog materijala i drugih sličnih građa, primarno u područjima društvenih znanosti.
4. Vještina metodološke kontekstualizacije aktualnih društvenih problema, pojava, procesa ili odnosa.
5. Viša razina osposobljenosti u konstrukciji i primjeni mješovitih socioloških analiza i istraživanja, posebno onih empirijskog tipa.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Creswell, J.W. (2003) Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches. Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE Publication.
2. Gaskins, S. (1994). Integrating Interpretive and Quantitative Methods in Socialization Research. Merrill-Palmer Quarterly, 40(3):313-333.
3. Leburic, A. (2001) Integracija kvalitativnih i kvantitativnih aspekata: perspektive empirijskih istraživanja otoka. Sociologija sela. 39(1/4):189-210.
4. Leburic, A. (2001) Metodološka strategija istraživanja životnih stilova mladih krajem devedesetih, str.77-105. U Tomić-Koludrović, I. & A.Leburic, Skeptična generacija. Zagreb: AGM.
5. Tashakkori, A. & C. Teddlie (1998) Mixed Methodology: Combining Qualitative and Quantitative Approaches. Applied Social Research Methods Series. Volume 46. Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE Publications.

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

1. Alvesson, M. & K.Sköldberg (2000) Reflexive Methodology: New Vistas for Qualitative Research. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications.
2. Brewer, J. & A.Hunter (1989) Multimethod Research: A Synthesis of Styles. Newbury Park, California: SAGE.
3. Bryman, A. (1996) Quantity and Quality in Social Research. London & New York: Routledge.
4. Girtler, R. (2001) Methoden der Feldforschung. 4.Auflage. Wien, Köln, Weimar: Böhlau Verlag Gesellschaft.
5. Grbich, C. (2004) New Approaches in Social Research. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications.
6. Leburic, A. (1996) Metodološki aspekti sociološkog empirijskog istraživanja društvenih fenomena. U Teorijski izazovi i dileme: prilog sociologiji hrvatskog društva. Zadar: FF.
7. Leburic, A. (1997) Case study istraživanje - kompleksan metodološki pristup u sociologiji. Doktorski rad. Zagreb: Filozofski fakultet .
8. Leburic, A. & I.Kamber (2000) Perspektive fokus grupa kao sociološke istraživačke metode. Radovi - razdio filozofije, psihologije, sociologije i pedagogije. Zadar: Sveučilište u Splitu. Filozofski fakultet Zadar. Vol.39(16):193-211.
9. Leburic, A. & M. Sladić (2004) Metode istraživanja Interneta kao novoga medija. Acta Iadertina – časopis Odjela za filozofiju, Odjela za pedagogiju i Odjela za sociologiju. Zadar: Sveučilište u Zadru. Vol.1(br.1.):45-64.
10. Roth, P.A. (1987) Meaning and Method in the Social Sciences – A Case for Methodological Pluralism. Ithaca, London: Cornell University Press.
<http://qualitative-research.net/fqs/fqs-eng.htm>.
http://www.mnav.com/qualitative_research.htm.

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- Pismeni (istraživački rad) i usmeni

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu

Naziv predmeta: **Etički aspekti znanosti**

Ime i prezime nositeljice predmeta: **Doc.dr.sc.Davorka Matić**

Sadržaj predmeta:

Jedan od često promoviranih stavova unutar znanstvene zajednice jest da se znanost i znanstvenici ne suočavaju s ozbiljnim etičkim problemima iz jednostavnog razloga što je znanost objektivna, vrijenosno neutralna spoznaja. Znanost, tvrdi se, barata činjenicama, primjenjuje objektivne metode istraživanja i proizvodi objektivno znanje oko kojeg se postiže univerzalni konsezus. Etika je, s druge strane, područje vrijednosti, subjektivnosti i sukobljenih interpretacija onoga što je poželjno i dobro. Stoga se znanstvenici tijekom istraživanja ne trebaju opterećivati s etičkim pitanjima. Kao građani i članovi konkretnog društva neizbježno će sudjelovati u etičkim kontroverzama i opredjeljivati se za ovu ili onu sukobljenu stranu, ali kao članovi znanstvene zajednice tim se problemima ne trebaju i ne smiju opterećivati. Znanost ima u sebi ugrađene kontrolne mehanizme u vidu pravila i procedura znanstvene metode čije slijeđenje jamči nepristranost i objektivnost rezultata znanstvenog istraživanja. Na taj način znanost nudi njezinim praktičarima utočište od etičkih dilema, dvojbi i ideoloških sukoba kojima obiluju druga područja ljudskog života.

Krajem dvadestog stoljeća takvo se shvaćanje znanstvene prakse i spoznaje našlo na udaru brojnih kritika. Ne samo političari, aktivisti i laici, već i mnogi znanstvenici postali su svjesni velike važnosti etičkih pitanja u znanstvenom istraživanju. Toj promjeni stava doprinijele su brojne spoznaje o zloupotrebi znanosti od strane pojedinih vlada i velikih korporacija, devastirajućim posljedicama primjene znanstvenih dostignuća na prirodni okoliš i zadržavanje ljudi, prisutnosti dominantnih predrasuda i ideologija u samim zaključcima i rezultatima znanosti, rastuće ovisnosti znanstvenog istraživanja o poslovnim interesima financijera itd. Navedeni, kao i mnogi drugi problemi vezani uz narav, prakse i posljedice suvremene znanosti predmet su interesa ovog predmeta.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

- Cilj je predmeta upoznavanje polaznika doktorskog studija s osnovnim etičkim problemima i dilemama koje ubrzani razvoj znanosti, njezina privatizacija, komercijalizacija i militarizacija, te sve veća financijska ovisnost o poslovnim i političkim centrima moći postavlja kako pred individualne znanstvenike tako i njezine krajne korisnike – globalno građanstvo. Polaznici će steći uvid u moguće rizike koji se vežu uz komercijalizirano-militariziranu znanost, informirati će se o koristima i potencijalno štetnim posljedicama genetskih istraživanja i genske tehnologije kao i o poduzetim naporima da se znanstvena istraživanja podvrgnu kritičkoj kontroli javnosti.

Generalne i specifične vještine i znanja:

1. razviti vještine pisane i oralne komunikacije
2. povećati osjetljivost na etička pitanja vezana uz znanstveno istraživanje
3. osposobiti polaznike za nezavisno istraživanje etičkih problema suvremene znanosti
4. osposobiti polaznike da kritički prosuđuju o problemima suvremene znanosti
5. potaknuti polaznike da se uključe u informiranu raspravu o odnosu znanosti, društva i etike
6. omogućiti dublje razumijevanje odnosa između znanstvene spoznaje, društvenih vrijednosti i strukture moći u društvu

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Bell, R. (1992) *Impure Science: Fraud, Compromise, and Political Influence in Scientific Research*, John Wiley & Sons:New York
2. Lewontin, R (1992) *Biology as Ideology: The Doctrine of DNA*, Harper:New York
3. Matić, D. (2001) *Ratovi znanosti: pogled unatrag*, Jesenski i Turk: Zagreb
4. Shamoo, A.E. & Resnik, D.B. (2003) *Responsible Conduct of Research*, Oxford University Press:Oxford
5. Wolpert, L. (1992) *The Unnatural Nature Of Science*, Faber & Faber: London

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

1. Beach, D. (1996) *The Responsible Conduct Of Research*, VCH: Weinheim and New York
2. Greenberg, D.S. (1999) *The Politics of Pure Science*, The University of Chicago Press. Chicago and London
3. *Integrity in Scientific Research: Creating an Environment That Promotes Responsible Research*, Institut of Medicine and National Research Council of the National Academies, The National Academies Press: Washington D.C.
4. O'Neill, O. (2002) *Autonomy and Trust in Bioethics*, Cambridge University Press: Cambridge
5. Macrina, F. L. (2000) *Scientific Integrity*, ASM Press, Washington, D.C.
6. Prpić, K. (1997) *Profesionalna etika znanstvenika*, IDIZ: Zagreb
7. Ratcliffe, M. & Grace, M. (2003), *Science Education for Cizizenshi*, Open University Press; Maidenhead
8. Resnik, D. (1992) *The Ethics of Science: an introduction*, Routledge: London and New York
9. Rifkin, J. (1999) *Biotehnološko stoljeće*, Jesenski i Turk: Zagreb

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- seminarski rad, pismeni

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Kultura i društveni pokreti**

Ime i prezime nositelja predmeta: **prof. dr. sc. Milan Mesić**

Sadržaj kolegija:

Kolegij spada u korpus Sociologije društvenih pokreta. Bavi se novijim teorijskim pristupima društvenim pokretima koji ističu njihovu kulturalnu uvjetovanost. Javljaju se kao reakcija na rigidno, hiper racionalističko shvaćanje motivacije aktera društvenih pokreta koje je promovirala Teorija mobilizacije resursa. U središtu pozornosti je koncept 'procesa uokvirenja' (*framing process*) u smislu u kojem je predložio David Snow, oslanjajući se na stariji termin Ervinga Goffmana. Autor je time pokušao artikulirati rastuće nezadovoljstvo među istraživačima društvenih pokreta (u SAD-u) prema vladajućoj paradigmi mobilizacije resursa koja je ignorirala važnost ideja i osjećaja za razumijevanje mobilizacije aktera u društvenim pokretima. Snow i njegovi sljedbenici morali su u svom nastojanju barem djelomično revitalizirati već odbačene ideje klasične američke paradigme kolektivnog ponašanja. Na ulogu kulture (kao socijalnog okruženja iz kojega akteri deriviraju svoje ideje ili ih, pak, razvijaju) u nastanku i razvitku društvenih pokreta posebno upućuju teoretičari škole Novih društvenih pokreta (Touraine, Melucci). Napokon, važnost socijalne (kulturalne) konstrukcije ideja, pa i identiteta, ističe i Političko procesna analiza ili teorija strukture političkog oportuniteta (Tillz, Tarrow, McAdam, Gamson).

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

- upoznavanje s novim teorijama o (novim) društvenim pokretima; razvijanje kritičkog mišljenja; razvijanje sposobnosti kritičke usporedbe novih s već poznatim teorijama; discipliniranje u teorijskom mišljenju.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Vrednovanje rada i znanja studenata:

- vrednovati će se razni aspekti rada i znanja studenata: redovitost pohađanja nastave; aktivnosti na nastavi; seminarski rad i usmeni ispit.

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. McAdam D.; J. McCarthy and M. Zald (eds.) (1996) *Comparative Perspectives on Social Movements* (poglavlje III: Framing Processes, pp. 261-356), Cambridge University Press.
2. Buechler, S. and K. Cylke, Jr. (1997) *Social Movements, perspectives and Issues* (poglavlje. Contemporary Approaches: Social Constructionism), London: Mayfield Publishing Company.

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Kulturne različitosti i kolektivna prava**

Ime i prezime nositelja predmeta: **prof. dr. sc. Milan Mesić**

Sadržaj predmeta:

Kolegij odgovara na nekoliko temeljnih pitanja: koje su temeljne postavke liberalne koncepcije ljudskih prava; jesu li kolektivna prava u skladu s liberalnom koncepcijom (ljudskih) prava; što mislimo pod (kulturnim) grupama; mogu li grupe biti subjekt (ljudskih) prava; što mislimo pod kulturnim različitostima iz kojih se izvode zahtjevi za grupnim pravima? i druga. U kolegiju se raspravljaju temeljni filozofsko-politički prijepori oko grupnih prava u liberalnoj teoriji; međunarodni instrumenti i praksa zaštite grupnih (kulturnih) prava; grupna (manjinska) prava u RH; primjeri grupnih prava i sudskih slučajeva u pojedinim zemljama liberalne demokracije (pravo na ritualno klanje životinja: *košer* i *halal*, zahtjevi Sika za nošenjem turbana, Santa Clara Pueblo vs. Martinez, Hofer vs. Hofer, Mozert v Hawkins County Bord of Education, *L'affaire du foulard*, afera Rusdie, pobuna mladih muslimana u Francuskoj). Studenti se dalje upoznaju s koncepcijama grupnih prava istaknutih teoretičara multikulturalizma: Ch. Taylor – politika rekognicije; W. Kymlicka – liberalna rekonceptualizacija grupnih prava; I.M. Young – diferencirana grupna prava; B. Parekh – multikulturalna koncepcija grupnih prava. Slijedi: ortodoksno-liberalna i feministička kritika grupnih prava, te kontroverzije oko afirmativne ili pozitivne akcije.

Ciljevi predmeta:

- Upoznati studente s novom dimenzijom, odnosno novom generacijom (ljudskih) prava – kolektivnim (kulturnim) pravima – koja su izazvala oštre kontroverzije unutar liberalne teorije i prakse ljudskih prava. Ona se mogu shvatiti samo u svome društveno-historijskom kontekstu na što nas upućuje sociologija znanja, a to je prvenstveno kulturno-etnička pluralizacija suvremenih društava, i s njom povezani društveni sukobi oko javnog priznavanja grupnih identiteta. Kulturna pluralizacija je na djelu upravo nasuprot predviđanjima vodećih modernizacijskih teorijsko-ideoloških perspektiva, kako marksizma, tako i strukturalnog funkcionalizma (Parsons), te suprotno očekivanjima da globalizacija neizbježno i konačno proizvodi kulturno-vrijednosnu homogenizaciju. Studenti će se susresti s idejom i različitim konceptima grupnih (kolektivnih) prava, kao i njihovom (ortodoksno) liberalnom kritikom. Cilj kolegija je ne samo proširenje i produbljenje spoznaja studenata o (ljudskim) pravima i (kulturno) složenim društvenim odnosima iz kojih historijski izrastaju, nego i razvijanje njihove socijalne i profesionalne senzibilnosti spram kulturno različitih, (neizbježno) konfliktnih zahtjeva za ljudskim pravima, posebno manjinskih i deprivilegiranih društvenih grupa.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

- Cilj kolegija je ne samo proširenje i produbljenje spoznaja studenata o (ljudskim) pravima i (kulturno) složenim društvenim odnosima iz kojih historijski izrastaju, nego i razvijanje njihove socijalne i profesionalne senzibilnosti spram kulturno različitih, (neizbježno) konfliktnih zahtjeva za ljudskim pravima, posebno manjinskih i deprivilegiranih društvenih grupa.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. M. Mesić (2005) *Multikulturalizam – društveni i teorijski izazovi*, Zagreb: Školska knjiga (odgovarajuća poglavlja).
2. Kymlicka, Will (2003) *Multikulturalno građanstvo, Liberalna teorija manjinskih prava*, Zagreb: Jesenski i Turk.
3. Young, Iris, M. (2005) *Pravednost i politika razlike*, (odgovarajuća poglavlja) Zagreb: Jesenski i Turk.
4. Barry, Brian (2006) *Kultura i jednakost: Egalitaristička kritika multikulturalizma* (odgovarajuća poglavlja), Zagreb: Jesenski i Turk.

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Vrednovanje rada i znanja studenata:

- vrednovati će se razni aspekti rada i znanja studenata: redovitost pohađanja nastave; aktivnosti na nastavi; seminarski rad i usmeni ispit.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Suvremena etnografija**

Ime i prezime nositeljice predmeta: **dr. sc. Renata Relja**

Sadržaj predmeta:

Interes za kvalitativnim istraživanjima unutar društvenih znanosti urodio je koncem šezdesetih i početkom sedamdesetih godina prošlog stoljeća svojevrsnim *etnografskim revivalom*. Ovo je rezultiralo intenzivnijim bavljenjem etnografijom u sociologiji u Europi i Americi. U sklopu predmeta na ovom studiju, osim što se ukazuje na povijesnu genezu razvitka etnografije, naglasak je na konceptualizaciji i mogućnostima realizacije etnografskog terenskog rada. Pored, već sada povijesnih pet faza razvitka kvalitativnih istraživanja, evaluiraju se novi momenti. Oni podrazumijevaju naglasak na suvremenim, eksperimentalnim istraživanjima koja zamjenjuju tradicionalna istraživanja i idu prema novim interpretacijama stvarnosti. Riječ je o drugačijem pozicioniranju subjekta, premještanju tradicionalnog istraživačkog terena, ispreplitanju narativnog, umjetničkog i znanstvenog.

Etnografska građa se sve više «čita», interpretira i reinterpreтира, umjesto isključivog naglaska na pisanju etnografskih izvješća. To rezultira sve prisutnijim zahtjevom za interpretativnom i kritičkom etnografijom. Sve ovo iščitava se unutar poststrukturalizma, suvremene feminističke teorije, etnometodologije, fenomenologijske sociologije, kritičke teorije i metodološkog individualizma. Socioetnografija se artikulira među posljednjim fazama u razvitku kvalitativnih istraživanja. Upravo je ona ta uz čiju je pomoć moguće razumjeti i prihvatiti ono naizgled «obično oko nas».

Etnografija je dobrim dijelom nepoznanica unutar opće sociologije i njezinih posebnih disciplina, a posebno su nepoznati njezini suvremeni razvojni trendovi. Stoga je cilj predmeta upoznavanje studenata/-ica doktorskog studija s posebnostima etnografije, njezinim interdisciplinarnim karakterom i mogućnostima primjene u raznorodnim istraživanjima.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

1. Razumijevanje pozicije istraživača u procesu reprezentacije etnografske građe
2. Sposobnost evaluacije značaja i mjesta etnografskog pisanja
3. Sposobnost prevladavanja uvriježenih načina na koje doživljavamo «druge»
4. Sposobnost uočavanja potencijalnih praktičnih i konceptualnih problema unutar provođenja etnografije
5. Sposobnost razumijevanja etnografije i etnografskog istraživanja kao oblika društvene interakcije
6. Razumijevanje faza procesa etnografskog istraživanja od terenskog rada do pisanog izvješća
7. Sposobnost kontekstualizacije etnografskog izvješća unutar istraživane grupe/društva/kulture

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Fetterman, D. M. (1998) Ethnography. Step by Step. London: Sage Publications.

2. Hammersley, M.&Atkinson, P. (1997) Ethnography. Principles in Practice. London and New York: Routledge.
3. Hine, C. (2000) Virtual Ethnography. London: Sage Publications.
4. Senjković, R.,&Pleše, I. (ur.) (2004) Etnografije Interneta. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku. Ibis grafika.
5. Thomas, J. (1993) Doing Critical Ethnography. Qualitative Research Methods Series. Volume 26. Newbury Park, London: Sage Publications.

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

1. Atkinson, P.,&Coffey, A.,& Delamont, S.,& Lofland, J.,& Lofland, L. (eds.) (2001) Handbook of Ethnography. London: Sage Publications.(odabrana poglavlja- I dio: 1,2,4,5. II dio:15, 16, 20. III dio: 22, 24,25,26, 27,29,33)
2. Aull Davies, C. (1999) Reflexive Ethnography. A Guide to Researching Selves and Others. London and New York: Routledge.
3. Coffey, A. (1999) The Ethnographic Self. Fieldwork and the Representation of Identity. London: Sage Publications.
4. Cohen, A. P. (2002) Britanska tradicija i pitanje drugoga. U: Segalen, M. (ur) Drugi i sličan. Pogledi na etnologiju suvremenih društava. Str: 43-67.Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
5. Denzin, N. (1997) Interpretative Ethnography. Ethnographic Practices for the 21st Century. London: Sage Publications.
6. Hammersley, M. (1998) What's Wrong with Ethnography?London and New York: Routledge.
7. Stewart, A. (1998) The Ethnographer's Method. London: Sage Publications.
8. Van Maanen, J. (1988) Tales of the Field, On Writing Ethnography. Chicago and London: University of Chicago Press.

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- usmeni i seminarski rad

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Teorijski i metodologijski aspekti 2. generacije praćenja HIV/AIDS-a**

Ime i prezime nositelja predmeta: **prof. dr. sc. Aleksandar Štulhofer**

Sadržaj predmeta:

Kolegij će upoznati studente s principima tzv. II. generacije praćenja HIV/AIDS-a (WHO), prilagođene potrebama zemalja niske ili koncentrirane epidemije. Kolegij će predstaviti razvoj teorije i metodologije praćenja HIV/AIDS-a u međunarodnom kontekstu te analizirati stanje sustava praćenja u RH. Uz analizu teorijskih premisa na kojima počiva novi sustav praćenja, studenti će imati prilike detaljno se upoznati s metodološkim specifičnostima II. generacije praćenja HIV/AIDS-a, od osobitosti uzorkovanja do kritičke uporabe međunarodnih indikatora.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

- Studenti će biti osposobljeni za analizu suvremenih nacionalnih programa praćenja HIV/AIDS-a. Također, studenti će steći znanja i vještine potrebne za osmišljavanje, organiziranje i provođenje istraživačkih studija predviđenih programom 2. generacije praćenja HIV/AIDS-a.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- Nastava se odvija kroz 4 sati predavanja i 8 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Štulhofer, A., Ajduković, D., Božičević, I. i K. Kufrin (2006.) HIV/AIDS i mladi u Hrvatskoj 2005. Zagreb: Ministarstvo zdravlja i socijalne skrbi.
2. Kuzman, M. i sur. (2002.) HIV/AIDS-related risk behaviours in especially vulnerable young people in Croatia. Zagreb: UNICEF.
3. *** (2000.) Second generation surveillance for HIV. Geneva: UNAIDS & WHO.
4. *** (2000.) Behavioral Surveillance Surveys. Washington, DC: USAID.
5. Ajduković, D., Ajduković, M. i R. Prišlin (1991.) AIDS i mladi. Zagreb: Medicinska naklada.

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- pismeni rad

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Globalne kulturne promjene i nastanak novih kultura**

Ime i prezime nositeljice predmeta: **Dr.sc. Nada Švob-Đokić**, znanstvena savjetnica

Sadržaj predmeta:

Globalne kulturne promjene bitno utječu na ukupne promjene u svijetu i aktivno stvaraju novi kontekst svjetskog razvoja. Postojanje novih globalnih kultura (uglavnom virtualnih) istovremeno je i paralelno s postojanjem nacionalnih i etničkih kultura koje niti u novim okolnostima nisu lišene dinamičnih promjena i osebujnog razvoja. Stoga globalna svjetska scena obiluje «starim» kulturama i njihovim vrijednostima, «novim» kulturama i zanimljivim kombinacijama njihovih ukupnih i pojedinačnih odnosa. Kulturna dinamika koncentrira se na odnose globalnog i lokalnog kulturnog razvoja.

Iako različite, sve se živuće kulture u globalnom kontekstu prilagođavaju intenzivnoj komunikaciji i rastućoj razmjeni kulturnih vrijednosti. Vrlo ih često to orijentira na tržište kao najefikasniju razmjensku mrežu, ali u velikoj su mjeri zadržane raznolike mogućnosti netržišne razmjene i medijskog prenošenja informacija o kulturama i njihovim vrijednostima.

Globalni kulturni razvoj u velikoj je mjeri zasnovan na novim komunikacijskim tehnologijama i podržan djelovanjem medija, što kulturno stvaralaštvo sve više veže uz medijaciju ili posredovanje kulturnih vrijednosti i uz korištenje novih tehnologija u samom procesu kulturnog stvaralaštva. Opći rast i diversifikacija tržišta osiguravaju sve lakši ulaz kulturnih proizvoda na tržište, koje također postaje značajan medijator kulturne potrošnje. Podržan je rast i razvoj kulturnih industrija koje utječu na optimalnu tržišnu standardizaciju kulturnog proizvoda i zahtijevaju sve učinkovitiju distribuciju. Da bi se to moglo postići, vrijednosti koje plasiraju kulturne industrije moraju biti univerzalne i univerzalno prihvatljive, a njihova reprodukcija mora biti brza, efikasna i optimalno podržana mrežama koje su specijalizirane za razmjenu kulturnih sadržaja i vrijednosti. Tržišna glad pretvara osobita obilježja pojedinih kultura u egzotične specifičnosti i spremno ih štiti kao «kulturne razlike». Tolerancija kulturnih razlika postaje ključ za razumijevanje kulturne vrijednosti i za konzumaciju kulturnog proizvoda. Ona je jedan od bitnih uvjeta nezadržive globalizacije kultura.

Nacionalne i etničke kulture ostaju stjecišta individualnog stvaralaštva kao i specifično profilirane kulturne potrošnje širokih slojeva stanovništva. Drugim riječima, one su temelj jakih kolektivnih kulturnih identiteta, etničkih ili nacionalnih, koji postaju sugovornici u globalnom okružju. Stoga globalne kulturne promjene potiču redefiniranje uspostavljenih i uspostavu novih kulturnih identiteta. Ovaj je proces individualiziran, ali i društveno organiziran, putem djelovanja države i društvenih organizacija.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

- upoznavanje globalnih trendova, nastanka novih kultura, redefinicije postojećih kultura i kulturnih vrijednosti;
- nove tehnologije u kulturnoj kreativnosti; kulturne i kreativne industrije; nastanak 'kreativne klase'; institucionalne i društvene promjene koje potiče nova kreativnost;
- kulturna razmjena, kulturne veze, kulturno i interkulturno komuniciranje, redefinicija kulturnih identiteta, kreativni identiteti i nove perspektive društvenog razvoja;
- kreativne i kulturne politike kao društveni odgovor novim globalizacijskim i tehnološkim izazovima.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Beck,U. (2004) *Moć protiv moći u doba globalizacije*, Zagreb: Školska knjiga
2. Canclini, N.G. (2001). *Consumers and Citizens.Globalization and Multicultural Conflicts*, Minneapolis/London: University of Minnesota Press
3. Castells,M. and P.Himanen (2002) *The Information Society and the Welfare State*, Oxford/New York: OUP
4. James, H. (2002) *The End of Globalization: Lessons from the Great Depression*, Cambridge,Mass/London: Harvard University Press
5. Knutsson,K-E. (1996) «Social field and cultural constellations: reflections on some aspects of globalization», in Arispe,L.Ed., *The Cultural Dimensions of Global Change*,Paris:UNESCO

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

1. Canclini, N.G. (1995), *Hybrid Cultures:Strategies for Entering and Leaving Modernity*, Minneapolis: University of Minnesota Press
2. Castells ,M. (1998) *End of Millenium*, Malden,MA and Oxford: Basil Blackwell
3. Eagleton,T. (2005) *Teorija i nakon nje*, Zagreb:Algoritam
4. Florida,T. (2002) *The Rise of the Creative Class*, N.Y: Basic Books
5. Hartley, J. (Ed.) (2005) *Creative Industries*, Blackwell Pblishing
6. Karaman, Lj. (2001, 1961) *Problemi periferijske umjetnosti*, Zagreb: Društvo povjesničara Hrvatske
7. Lessig, L. (2005) *Free Culture: How Big Media Uses Technology and the Law to Lock Down Culture and Controle Creativity*, New York: The Penguin Press
8. Mercer,C. (2001) *Convergence, Creative Industries and Civil Society: The New Cultural Policy*, Zagreb: IMO

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- seminarski rad

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Globalizacija kulture, kreativna klasa i kreativna ekonomija**

Ime i prezime nositeljice predmeta: **prof. dr. Inga Tomić-Koludrović, izv. prof.**

Sadržaj predmeta:

Svrha ovog predmeta je omogućiti razumijevanje društvenih promjena koje se odvijaju na početku dvadeset i prvog stoljeća, a povezane su s globalizacijom kulture i ulogom kulture u urbanim i ekonomskim procesima. Rasprava o ovoj temi utemeljena je u suvremenim sociološkim teorijama o globalizaciji (Giddens, Castells, Sklair), reflektivnoj i tekućoj /liquid/ modernizaciji (Beck, Giddens, Lash, Bauman), kao i prethodećim teorijama informacijskog i postindustrijskog društva (Bell, Touraine). U okviru predmeta obrađuju se i pojmovi «kreativne klase» (Florida), globalnog i kreativnog grada (Sassen, Castells, Florida) i «kreativne ekonomije» (Porter).

U okviru predmeta raspravljat će se o četiri skupa tema: prva dva uvode u problem postindustrijske modernizacije, a druga dva obrađuju specifične instance promjene. Uvodno se razmatraju pojmovi modernizacije i globalizacije, s osvrtom na ulogu sociološke znanosti u objašnjavanju tih procesa.

Drugi skup tema povezan je s promjenama tipa rada i tipa gospodarstva, pri čemu kultura, znanje i informacije postaju temeljni resursi. Objašnjavaju se promjene društva i tipa gospodarstva u rasponu od teorija postindustrijskog i «programiranog informacijskog društva» (Bell, Touraine) do «ekonomija znakova i prostora» (Lash, Urry), kao i promjena proizvodne u potrošačku socijalizaciju, te s njom povezani pojmovi životnog stila, kulture potrošnje i «industrije dokolice».

Treći skup tema usredotočen je na promjene shvaćanja društvene klase, a kreće od Floridinog termina «kreativna klasa» (2002). Rasprava o dometima i opravdanosti ovakve oznake polazi od povijesnih shvaćanja pojma «klase» kod Saint-Simona, Marxa, Webera, Veblena, Shellskog, Dahrendorfa, Bella i Bourdiea. Usporedno se razmatraju i popularni suvremeni termini poput «nove sitne buržoazije» i «buržujskih bohema».

Četvrti skup tema posvećen je vezi mjesta na kojem se odvija najpropulzivnija gospodarska djelatnost i tipa gospodarstva na kojem je zasnovana. Objašnjava se međusobna povezanost «kreativne ekonomije», «kreativne klase» i «kreativnog grada». Također se objašnjavaju pojmovi «mappinga kreativnih industrija» i «indeksa kreativnosti» za pojedine gradove.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina) za predmet:

- Svladavanjem nastavnih sadržaja ovog predmeta, studenti i studentice steći će teorijske spoznaje potrebne za kritičko promišljanje uloge kulture u suvremenim urbanim i ekonomskim procesima, kao i sposobnost za primjenu tih spoznaja u sociološkoj, urbanističkoj i gospodarskoj praksi. Opće kompetencije su teorijske naravi i odnose se na studentsko razumijevanje procesa koji se odvijaju u suvremenim društvima, te razumijevanje mogućnosti njihove lokalne sredine (Hrvatske, kao i mikro-zajednica unutar Hrvatske) za uključenje u te procese. Specifične kompetencije odnose se na sposobnost primjene stečenih spoznaja u svrhu mappinga kreativnih potencijala grada, te izradu njihova «indeksa kreativnosti».

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita

Odabrana poglavlja iz:

1. Bridge, G./S. Watson, eds., (2004), *The Blackwell City Reader*, Malden MA USA, Oxford, UK: Blackwell Publishing.
2. Clarke, D.B./M.A. Doel/K.M.L. Housiaux, eds., (2003), *The Consumption Reader*, London and New York: Routledge.
3. Harrison, Lawrence E., and Huntington, Samuel P., eds., *Culture Matters: How Values Shape Human Progress*, New York: Basic Books.
4. Florida, R. (2002), *The Rise of the Creative Class*, New York: Basic Books.
5. Lash S./J. Urry (2002), *Economies of Sign & Space*, London/ Thousand Oaks/New Delhi: SAGE Publications.

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

Odabrana poglavlja iz:

1. Barley, S., (1996) *The New World of Work*, London: British North American Committee.
2. Bauman, Z., (2005) *Liquid Modernity*, Cambridge: Polity Press.
3. Beck, U. (1986) *Risikogesellschaft. Auf dem Weg in eine andere Moderne*, Frankfurt/M: Suhrkamp.
4. Featherstone, M. (1993), *Consumer Culture & Postmodernism*, London/Thousand Oaks/New Delhi: SAGE Publications.
5. Florida, R. (2005a) *Cities and the Creative Class*, New York/London: Routledge.
6. Florida, R. (2005b) *The Flight of the Creative Class*, New York: HarperBusiness.
7. Hesmondalgh, D. (2002) *The Cultural Industries*, London/Thousand Oaks/New Delhi: SAGE Publications.
8. Mathews, G. (2000): *Global Culture – Individual Identity: Searching for Home in the Cultural Supermarket*, London/New York: Routledge.
9. Petrić, M./Tomić-Koludrović, I. (2005) "Creative City vs. Kulturstadt: Implications of Competing Policy Formulations", u *The Emerging Creative Industries in Southeastern Europe*, Zagreb: Institute for International relations, str. 127-156.
10. Tomić-Koludrović, I./Petrić, M. (2005) "Creative Industries in Transition: Towards a Creative Economy?", u *The Emerging Creative Industries in Southeastern Europe*, Zagreb: Institute for International Relations, str. 7-23.

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- pismeni (članak od 15 stranica na odabranu temu) i usmeni (rasprava o vezi teme obrađene u članku i gradiva kolegija)

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: Od kulturalnih studija do kulturalne sociologije

Ime i prezime nositeljice predmeta: prof. dr. sc. Inga Tomić-Koludrović

Sadržaj predmeta:

Svrha ovog predmeta je omogućiti razumijevanje novijih teorijskih pristupa fenomenima suvremene kulture i medija. Predmet obuhvaća pristupe koji su se javili nakon razdoblja kritike masovne kulture, prvenstveno britanske kulturalne studije i njihov utjecaj na razvoj proučavanja kulturnih i medijskih fenomena u suvremenoj sociologiji. U središtu rasprave je promjena od makro prema mikro teorijskim pristupima, u svjetlu društvenih promjena povijesno potaknutih djelovanjem i povećanom društvenom vidljivošću subkulturnih i marginalnih skupina. Također se razmatra nova prominentnost kulture u području sociologije općenito, potaknuta promjenom proizvodne u potrošačku socijalizaciju i sve većom važnošću kulture kao proizvodnog resursa.

U okviru predmeta raspravljat će se o četiri skupa tema, koja će se realizirati unutar četiri nastavne cjeline:

1. Prva cjelina posvećena je objašnjenju prijelaza s pristupa zasnovanih na elitističkoj kritici masovne kulture i masovnih medija, na pristupe koji afirmiraju vrijednost proučavanja kulture svakidašnjice i popularne kulture. Razmatraju se postavke i rezultati rada prve generacije britanskih kulturalnih studija.
2. Druga cjelina razmatra promjene do kojih je došlo unutar kulturalnih studije, kad se žarište interesa premjestilo s proučavanja muških subkultura na proučavanje rodnih i rasnih identiteta i njihovih medijskih reprezentacija. U teorijskom smislu, riječ je o prijelazu s makro i kvantitativnih na mikro i kvalitativne (interpretativne) pristupe.
3. Treća cjelina obrađuje najnovije pristupe unutar kulturalnih studija, kojima je u središtu rasprava o gubljenju granica između teorije i prakse u suvremenim analizama popularne kulture i medija. Unutar ove cjeline raspravljat će se o razlikama akademskog i popularnog diskusa, rastućoj važnosti «vernakularne teorije» i «fan criticism», te promjenama do kojih su doveli angažman i proizvodnost recipijenata medijskih sadržaja omogućeni novim tehnologijama.
4. Unutar četvrte cjeline razmatraju se razlike koje podrazumijeva upotreba termina «sociologija kulture» ili «kulturalna sociologija», te razlozi zbog kojih potonji termin ima veću prominentnost u aktualnim teorijsko-metodološkim raspravama.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina) za predmet:

- Nakon svladavanja gradiva kolegija, polaznici i polaznice bit će u stanju kritički analizirati i objasniti obilježja kulture koja nastaje u interakciji starih i novih medija i društva, služeći se metodama razvijenim unutar kulturalnih studija i kulturalne sociologije.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz moderiranu raspravu s polaznicima.

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

Odabrana poglavlja iz:

1. Barker, Ch. (2000), *Cultural Studies. Theory and Practice*, London/Thousand Oaks/New Delhi: SAGE Publications.
2. During, S. eds. (1999), *The Cultural Studies Reader*, London: Routledge
3. During, S. (2005), *Cultural Studies. A Critical Introduction*, London&New York: Routledge.
4. Jenkins, H./McPherson, T./J. Shattuc, eds. (2002): *Hop on Pop. The Politics and Pleasure of Popular Culture*, Durham&London: Duke University Press.
5. Storey, J., eds, (1996), *What is Cultural Studies. A Reader*, London/New York/Sydney/Auckland: Arnold.

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

Odabrana poglavlja iz:

1. Booker, W. (1998), *Cultural Studies*, London: Teach Yourself Books.
2. Dicks, B. (2003), *Culture on Display. The Production of Contemporary Visibility*, London: Open University Press.
3. Duda, D. (2002), *Kulturalni studiji: Ishodišta i problemi*, Zgreb: AGM.
4. Edles, L. D., (2002), *Cultural Sociology in Practice*, Blackwell Publishers.
5. Ess, Ch/F. Sudweeks. eds., (2001), *Culture, Technology, Communication. Towards an Intercultural Global Village*, New York: State University of New York Press.
6. Hall, G. (2002), *Culture in Bits: The Monstrous Future of Theory*, London: Continuum.
7. Jenkins, H./J. Tulloch, (1995), *Science Fiction Audience: Watching Dr. Who and Star Trek*, London: Routledge.
8. Philo, G. (1990), *Seeing and Believing: The Influence of Television*. London: Routledge.
9. Stevenson, N. (2002), *Understanding Media Culture*, London/Thousand Oaks/New Delhi: SAGE Publications.
10. Storey, J. eds. (1996), *What is Cultural Studies?* London: Arnold.

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- pismeni (članak od 15 stranica na odabranu temu) i usmeni (rasprava o vezi teme obrađene u članku i gradiva kolegija)

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Socijalna politika**

Ime i prezime nositelja predmeta: **Dr. sc. Gojko Bežovan, red. prof., Dr. sc. Vlado Puljiz, red. prof., Dr. sc. Zoran Šućur, docent, Dr. sc. Siniša Zrinščak, izv. prof**

Sadržaj predmeta:

Predmet obrađuje osnovne sustave socijalne politike, i to iz dvije temeljne perspektive. Prva povezuje aktualne reforme s povijesnim oblikovanjem pojedinih sustava, kako u različitim europskim zemljama tako i u Hrvatskoj, i to na taj način da propituje osnovne društvene okolnosti nastanka i razvoja pojedinih sustava socijalne politike (mirovinski, zdravstveni, stambeni sustav, politika prema siromašnima, nezaposlenima i obiteljima). Druga perspektiva povezuje aktualne reforme socijalne politike s društvenim promjenama krajem 20. i s početka 21. stoljeća. U tom će se pogledu u predmetu povezati teorije socijalnog razvoja i socijalnih promjena te teorije komparativne socijalne politike (posebice Titmussova i Esping-Andersenova tipologija socijalnih režima, teorije historijskog institucionalizma, teorije kognitivne europeizacije i sl.) s empirijskim podacima o promjenama u području socijalne sigurnosti (trendovi globalizacije, privatizacije socijalnih programa, rekomodifikacije rada, siromaštva i socijalne isključenosti, razvoja kombiniranih modela socijalne politike i sl.). Predmet će također obrađivati odnos globalizacije i europeizacije iz perspektive socijalne politike, a posebice politike socijalne kohezije i socijalnog uključivanja. Predmet će pružiti mogućnost analize hrvatske socijalne situacije temeljem niza istraživanja u kojima su sudjelovali nastavnici ovog kolegija, ako što su: reforme sustava socijalne sigurnosti, indeks civilnog društva, komparativna studija vrijednosti, globalizacija, europeizacija i socijalne reforme, razvoj stambene strategije Hrvatske i sl.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

- Studenti će u okviru ovog kolegija steći produbljena znanja o pojedinim sustavima socijalne politike, povezanosti reformi tih sustava s društvenim promjenama, znanja o sustavima iz komparativne i europske perspektive te će naučiti analizirati učinkovitost pojedinih sustava iz perspektive utjecaja na smanjenje siromaštva i povećanja socijalne kohezije. Također, steći će se znanja i vještine o načinima zagovaranja socijalnih reformi te razvoja socijalnih programa kao sastavnog dijela socijalnog investiranja.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Clasen, J. (ed.) (1999.) *Comparative Social Policy. Concepts, Theories and Methods.* Blackwell Publishers
2. Esping-Andersen, G. (1999.) *Social Foundations of Postindustrial Economies.* Oxford University Press
3. Esping-Andersen, G., et al. (2002.) *Why We Need a New Welfare State?* Oxford University Press.

4. Puljiz, V., Bežovan, G., Šućur, Z., Zrinščak, S. (2005.) *Socijalna politika. Povijest, sustavi, pojmovnik*. Zagreb: Pravni fakultet
5. Zrinščak, S. (ur.) (2006.) *Socijalna država u 21. stoljeću – privid ili stvarnost?* Zagreb: RSP (u tisku).

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

1. Hill, M. (1996.) *Social Policy – A Comparative Analysis*. Prentice Hall.
2. Pierson, P. (1996.) *Dismantling the Welfare State? Reagan, Thatcher and the Politics of Retrenchment*. Cambridge University Press.
3. Esping-Andersen, G. (ed.) (1996.) *Welfare States in Transition*. UNISRD/Sage.
4. Puljiz, V. (ur.) (1996.) *Hrvatska kao socijalna država*. Zagreb: RSP, CID.
5. Zrinščak, S. (ur.) (1998.) *Globalizacija i socijalna država*. Zagreb: RSP, SSSH.
6. Cochrane, A., Clarke, J., Gewirtz, S. (2001.) *Comparing Welfare States*. Sage Publications.
7. Šućur, Z. (2001.) *Siromaštvo. Teorije, koncepti, pokazatelji*. Zagreb: Pravni fakultet.
8. Bežovan, G. (2004.) *Civilno društvo*. Zagreb: Globus.
9. Časopis "Revija za socijalnu politiku"
10. Časopis «*Journal of European Social Policy*»

Bodovna vrijednost predmeta:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- pismeni i usmeni

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naziv predmeta: **Sociologija nacionalne sigurnosti**

Ime i prezime nositelja predmeta: **Dr. sc. Ozren Žunec, red. prof.**

Sadržaj predmeta:

Nastava kolegija Sociologija nacionalne sigurnosti bit će posvećena širokom krugu tema odnosa sustava nacionalne sigurnosti i društva i uključivat će slijedeće odrednice:

1. Znanstvena interdisciplinarnost istraživanja nacionalne sigurnosti. Pregled razvoja sociologijskih istraživanja o sustavima nacionalne sigurnosti, vojske i povezanih institucija i fenomena (Janowitz, Moskos i dr.).

2. Sustav nacionalne sigurnosti kao institucija društva i države. Načela, značajke, funkcije, tipovi i oblici sustava i organizacije nacionalne sigurnosti (vojska, paravojne organizacije, obavještajno-sigurnosne službe itd.). Društvene vrednote i norme i nacionalna sigurnost. Načini donošenja odluka.

3. Socijalna struktura i podrijetlo pripadnika oružanih snaga, njihovo novačenje, obrazovanje, motivacija, oblici karijere. Vojna tehnologija i njen utjecaj na vojnu organizaciju i njenu uporabu. Vojna ideologija: vrednote, norme i običaji. Načela i tipovi vodstva. Oružane snage, politika i oblik vladavine. Uloga oružanih snaga u demokraciji. Politika u vojsci. Oblici zahvata oružanih snaga u društvene procese i vojna vlast; tipovi, uzroci i mogućnosti vojnih udara. Vojni troškovi i utjecaj na gospodarstvo. Vojni lobbyji. Militarizacija društva i tipovi uporabe oružanih snaga. Hrvatska vojna tradicija i njene vrednote. Osnovne crte ustroja, sastava, položaja, zadaća i funkcija Hrvatske vojske.

4. Agresivnost, agresija, društvo i kultura. Rat kao socijalni fenomen i socijalna djelatnost. Rat i sustav socijalnih vrednota i normi. Osnovni pojmovi i povijesni razvoj koncepcija, doktrina i strategija. Tipologija ratova. Kultura rata i temeljne crte socijalne povijesti ratova (pregled). Socijalni, religijski, egzistencijalni i politički uzroci ratova. Ratni ciljevi i način ratovanja. Ratno pravo, konvencije, ljudska prava u ratu i ratni zločini. Organizacija društva za rat i u ratu. Ratne žrtve i štete; razmjeri, vrste i struktura. Načini i mehanizmi započinjanja, vođenja i okončanja oružane borbe i rata. Posljedice rata: socijalne i političke promjene, utjecaj rata na vrednote i norme, položaj i odnosi društvenih grupa.

5. Sociologija nacionalne sigurnosti i obrane u suvremenom svijetu: vojnopolitički i strategijski odnosi u svijetu; naoružanost, ravnoteža oružja i svjetske oružane snage; izvori i uzroci mogućih sukoba (osobito u jugoistočnoj Europi). Političke, socijalne, gospodarske i strategijske promjene nakon 1989. godine i njihov utjecaj na mogućnosti rata. Promjena aspekata sigurnosnih problema: priroda i funkcije europskog sustava sigurnosti i obrane u postkomunističkoj epohi. Sustav i subjekti svjetske, europske i regionalne obrane: UN, NATO, EZ, ZEU (WEU), regionalne bilateralne i multilateralne alijanse, nacije; vojne i političke organizacije i paktovi. Percepcije prijete i nacionalne strategije. Nastanak oružanih snaga u novim nacionalnim državama. Strategije odvratanja i mehanizmi mirnog rješenja sukoba i sporova. Multietnička društva i problemi granica. Narav i uzroci budućih ratova.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

Polaznici će steći znanja potrebna za kompetentnu analizu društvenog značenja i socijalnih dimenzija nacionalne sigurnosti te se osposobiti za samostalno istraživanje institucija i fenomena na tom području.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

- nastava se odvija kroz 8 sati predavanja i 4 sata seminara/vježbi uz diskusiju s polaznicima

Popis obvezatne literature potrebne za studij i polaganje ispita:

1. Creighton, Colin - Martin Shaw (eds.) (1987.) *The Sociology of War and Peace*. Dobbs Ferry, N.Y.: Sheridan House.
2. Huntington, Samuel P. (¹¹1994., ¹1957.) *The Soldier and the State. The Theory and Politics of Civil Military Relations*. Cambridge, Massachusetts - London, England: The Belknap Press of Harvard University Press.
3. Howard, M. (2002.) *Rat u europskoj povijesti*. Zagreb: Srednja Europa.
4. Caforio, G. (ed.) (1998) *The Sociology of the Military*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited
5. Barbera, H. (1998) *The Military Factor in Social Change*. New Brunswick-London: Transaction Publishers.

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

1. Bahrtdt, Hans Paul (1987.) *Die Gesellschaft und ihre Soldaten. Zur Soziologie des Militärs*. Muenchen: C. H. Beck.
2. Finer, S. E. (1988.) *The Man on Horseback. The Role of the Military in Politics*. Second, Enlarged edition, Revised and Updated. Boulder, Colorado - London: Westview Publishers - Pinter Publishers.
3. Janowitz, Morris (1977.) *Military Institutions and Coercion in the Developing Nations*. (Prošireno izdanje knjige *The Military in the Political Development of New Nations*, 1964.) Chicago et aliud: University of Chicago Press.
4. Kuhlmann, J. and J. Callaghan (eds.) (2000.) *Military and Society in 21st Century Europe: A Comparative Analysis*. Hamburg: LIT.
5. Meyer, Peter (1977.) *Kriegs- und Militärsociologie*. Muenchen: Wilhelm Goldmann Verlag.
6. Moskos, Charles C., John Allen Williams, and David R. Segal (2000.) *The Postmodern Military: Armed Forces after the Cold War*. New York: Oxford University Press.
7. Nordlinger, Eric A. (1977.) *Soldiers in Politics. Military Coups and Governments*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
8. Tatalović, Siniša (1996.) *Upravljanje u političkim sustavima i sustavima obrane*. Zagreb: Defimi.
9. Van Creveld, M. (2002.) *The Art of War. War and Military Thought*. London: Cassell.
10. Waltz, Kenneth N. (1998.) *Čovjek, država i rat. Teorijska analiza*. Prev. Damir Grubiša. Zagreb: Barbat - Institut za međunarodne odnose.

Bodovna vrijednost svakog predmeta određena u skladu s ECTS-om:

- 4 ECTS bodova

Način polaganja ispita:

- Izrada ispitnog rada koji se po svojim značajkama može kategorizirati kao stručni rad, pregledni članak ili izvorni znanstveni rad, te razgovor s pristupnikom/com o radu.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

U skladu s općim sustavom praćenja kakvoće nastave na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

3.5. Ritam studiranja i obveze studenata. Uvjeti za napredovanje kroz studij, upisa u sljedeći semestar, odnosno sljedeću godinu studija.

Napredovanje kroz studij određeno je brojem bodova koje student/studentica mora sakupiti u svakom pojedinom semestru studija. Tijekom 3 godine studija student mora steći 180 bodova, kombinirajući različite oblike pohađanja nastave i drugih aktivnosti predviđenih programom.

Prva godina studija upisuje se prema uvjetima navedenim u točki 2.3. a napredovanje kroz studij opisano je u točki 3.1.1. U prvoj godini studiji student mora steći 60 bodova, 40 bodova treba ostvariti upisujući 10 izbornih predmeta ($10 \times 4 = 40$) i dvadeste bodova treba ostvariti kroz druge gore opisane aktivnosti. Za prijelaz u drugi semestar studija, student mora postići najmanje 30 ECTS.

Druga godina i treća godina studija upisuje se prema uvjetima navedenim u točki 3.1.2. u kojoj je opisano i napredovanje kroz studij. Aktivnosti studenata/studentica tijekom studija opisane su u točki 3.1.3.

3.6. Sustav savjetovanja i vođenja kroz studij, način odabira studenta/studentice, obaveze studijskih savjetnika i voditelja doktorskih radova, te doktorskih kandidata.

Doktorski studij sociologije počiva na individualnom programu studija tzv. *Privatissimum-u*, savjetovanju i vođenju studenta. Studentima se određuju mentori u skladu s temom njihova dokorskog rada, a mentor je obavezan studentu pružiti propisani broj sati konzultativne nastave i osigurati rad u projektnom timu.

3.7. Popis predmeta i/ili modula koje studenti/studentice mogu izabrati s drugih poslijediplomskih doktorskih i specijalističkih studijskih programa

Studenti/studentice mogu izabrati do dva (2) predmeta s drugih poslijediplomskih doktorskih i specijalističkih studijskih programa u zemlji ili inozemstvu, no za svaki predmet moraju podnijeti molbu mentoru/ici, te priložiti program predmeta, te obveze potrebne za svladavanje predloženog predmeta. Mentor/ica, u dogovoru s povjerenstvom za praćenje rada studenta, rješava molbu studenta, prosuđuje ekvivalentnost ESCT bodova na temelju utrošenog vremena studenta na svladavanje gradiva i o tome se pismeno očituje Vijeću poslijediplomskog studija

3.8. Popis predmeta i/ili modula koji se mogu izvoditi na stranom jeziku (uz navođenje jezika).

Službeni jezici studija su hrvatski i engleski jezik s tim da će nastava biti izvođena prema potrebi na engleskom jeziku s obzirom na intenzitet razvoja međunarodne suradnje. Odluku o izvođenju nastave iz nekog predmeta na engleskom jeziku donosi Vijeće poslijediplomskog studija, a na temelju upisa kandidata koji ne mogu pratiti nastavu na hrvatskom jeziku.

3.9. Kriteriji i uvjeti prijenosa ECTS-bodova - pripisivanje bodovne vrijednosti predmetima koje studenti/studentice mogu izabrati s drugih studija na sveučilištu ili drugim sveučilištima.

Za prijepis ECTS bodova istovjetnih predmeta sa drugih poslijediplomskih doktorskih studija ili drugih Sveučilišta, student/studentica podnosi molbu Vijeću dokorskog studija sociologije, a molbi se prilaže: program predmeta za koji se traži prijepis ECTS bodova i potvrda o svim uz predmet vezanim obvezama studenta/studentice (seminarski rad, članak...).

Vijeće dokorskog studija sociologije donosi Odluku o priznavanju prijepisa ECTS bodova, ili upućuje studenta/studenticu na eventualne razlikovne obveze.

ECTS bodovi koje student / studentica ostvare izborom predmeta na drugom poslijediplomskom doktorskom studiju ili drugom Sveučilištu tijekom studiranja Poslijediplomskog dokorskog studija sociologije, a koji nisu istovjetni predmetima koji su u programu Poslijediplomskog dokorskog studija sociologije (nisu u popisu 3.7.), upisat će se studentu/studentici kao dodatak diplomi (*Diploma supplement*).

3.10. Način završetka studija i uvjeti za prijavu teme dokorskog rada. Postupak i uvjeti za prihvaćanje teme dokorskog rada. Postupak i uvjeti ocjene dokorskog rada. Uvjeti i način obrane dokorskog rada.

Postupak prijave, ocjene i obrane dokorskog rada u skladu je s općim propisima Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Uvjet za upis u VI semestar je položen doktorski ispit iz područja disertacije. Ispit je komisijski, a polaže se tijekom V. semestra pred najmanje tročlanim Povjerenstvom, kojega čine predsjednik, mentor i jedan član. Mentor ne može biti predsjednik povjerenstva (mentor je član Povjerenstva). Uvjet za pristupanje ispitu su prikupljeni svi bodovi i izvršene sve obveze iz prvih pet semestara, te dovršen dio istraživanja vezanih uz disertaciju, koji se može prikazati kao samostalna cjelina.

Nakon dokorskog ispita student/studentica, u dogovoru sa mentorom, može prijaviti temu disertacije, Vijeću dokorskog studija, koje izabire najmanje tročlano Povjerenstvo za ocjenu i upućuje prijedlog na prihvaćanje Fakultetskom vijeću Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Student/studentica predaje potrebni broj (tri ili više) neuvezanih primjerka Disertacije članovima Povjerenstva za ocjenu. a nakon eventualnih izmjena i dorada, Povjerenstvo upućuje ocjenu na prihvaćanje Fakultetskom vijeću. Nakon prihvaćanja ocjene, student/studentica predaje deset uvezanih primjeraka Disertacije.

Datum obrane Disertacije objavljuje se na WEB stranici Dokorskog studija deset dana prije obrane, zajedno s ocjenom i sažetkom Disertacije.

Obrana se odvija pred Povjerenstvom uz prisustvo javnosti..

Disertacija je obranjena s uspjehom ako je pozitivno ocijenjena od većine članova povjerenstva.

3.11. Uvjeti pod kojima studenti/studentice koji su prekinuli studij ili su izgubili pravo studiranja na jednom studijskom programu mogu nastaviti studij.

Student/studentica podnose Molbu o nastavku studija, Vijeću doktorskog studija sociologije. Vijeće doktorskog studija sociologije odlučuje o svakoj Molbi posebno, i studentu/studentici odgovara pismenom Odlukom.

3.12. Uvjeti pod kojima polaznik stječe pravo na potvrdu (certifikat) o apsolviranom dijelu doktorskog studijskog programa, kao dijelu cjeloživotnog obrazovanja.

Svakom studentu/studentici, na njihov zahtjev, može se tijekom Doktorskog studija sociologije izdati Certifikat o izvršenim obvezama iz Doktorskog studija. Certifikat sadrži prijepis Indexa Doktorskog studija i ostvarenih ECTS bodova.

3.13. Uvjeti i način stjecanje doktorata znanosti upisom doktorskog studija i izradom doktorskog rada bez pohađanja nastave i polaganja ispita.

Student/studentica podnose Molbu za stjecanje doktorata znanosti upisom doktorskog studija i izradom doktorskog rada bez pohađanja nastave i polaganja ispita, Vijeću doktorskog studija sociologije. Vijeće doktorskog studija sociologije odlučuje o svakoj Molbi posebno, i studentu/studentici odgovara pismenom Odlukom.

3.14. Maksimalna duljina razdoblja od početka do završetka studiranja

U skladu s preporukom Ministarstva (MZOS) duljina razdoblja od početka do završetka studiranja određuje se na najviše četiri godine za full-time studente/studentice, odnosno, najviše sedam godina za part-time studente/studentice.

4. UVJETI IZVOĐENJA STUDIJA

4.1. Mjesta izvođenja studijskog programa.

Studijski program doktorskog studija sociologije izvodit će se na svim ustanovama koje su uključene u realizaciju programa studija. Tako će se predavanja organizirati u onim ustanovama koje imaju uvjete za održavanje predavanja to jest u zavisnosti od mogućnosti ustanova da osiguraju uvjete izvođenja pojedinog oblika nastave. Kako će se tijekom godine organizirati više tematskih konferencija (kolokvija) one će se uvijek održavati u drugoj instituciji, to jest jednom će biti u Zadru, drugi put u Splitu, treći put u Zagrebu u prostorima Hrvatskih studija itd. (a moguće su i telekonferencije [ovisno o raspoloživoj opremi] koje bi se odjednom odvijale u svim istraživačkim ustanovama sudionicama studija). Svaka konferencija objavit će posebnu Internet publikaciju sa svim radovima učesnika konferencije, a prema financijskim mogućnostima ova će se publikacija i tiskati. Sudionici doktorskog studija komunicirati će međusobno preko internetskog foruma doktorskog studija i preko zajedničkog repozitorija znanja. (Doktorski će studij izraditi svoj horizontalni portal koji će voditi na vertikalne portale pojedinih programa, projekata i projektnih zadataka na siteovima istraživačkih ustanova koje sudjeluju u izvođenju studija)

4.2. Podaci o prostoru i oprema predviđena za izvođenje studija, posebno podaci o istraživačkim resursima (istraživačka oprema, ljudski resursi)

Prostor i oprema na:

- Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu,
- Odjelu sociologije Sveučilišta u Zadru,
- Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu,
- Institutu za društvena istraživanja iz Zagreba,
- Institutu za međunarodne odnose iz Zagreba,
- Institutu za migracije i narodnosti iz Zagreba i
- Zavodu za socijalnu politiku Pravnog fakulteta u Zagrebu

U nastavi, istraživanjima i izvođenju studija sudjeluju redoviti i izvanredni profesori, docenti, znanstveni savjetnici, viši znanstveni suradnici i znanstveni suradnici iz nabrojanih Institucija.

4.3. Popis znanstvenih i razvojnih projekata na kojima se temelji doktorski program.

Popis projekata po Ustanovama izvodačima studijskog programa

4.3.1. Odsjek za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Predstavnici:

- Prof. dr. sc. Vjekoslav Afrić
- Prof. dr. sc. Ivan Cifrić
- Prof. dr. sc. Vjeran Katunarić

Program: Modernizacija, multikulturalnost, i hrvatski identitet

Multikulturalizam: politike i novi društveni pokreti

Naziv programa u okviru kojeg je prijavljen projekt: Modernizacija, multikulturalizam i hrvatski identitet

Naziv Institucije nositelja projekta: Filozofski fakultet u Zagrebu

Matični broj projekta (MZOS RH): 30481

Trajanje projekta: godina početka - 2006 godina završetka - 2010 .

Ime i prezime voditelja projekta: Milan Mesić

Imena i prezimena osoba koje sudjeluju u projektu:

1. Milan Mesić
2. Branka Galić

Opis projekta:

Gotovo sve moderne države danas, uključujući i Hrvatsku, suočavaju se s problemima multikulturalnosti, čak ako je ne priznaju relevantnom političkom agendom. Istraživači upućuju na raznovrsne izvore kulturne i identitetne pluralizacije suvremenih društava. Pri tome jedni imaju u vidu isključivo kulturalno derivirane različitosti (indigeni narodi, nacionalne manjine, etničke grupe, imigranti), a drugi i mnogo šire identitetne formacije, temeljene na rodu (ženski pokreti, gay i lezbijske grupe), tjelesnim, dobnim i drugim obilježjima.

Multikulturalna priroda većine suvremenih demokratskih društava izazvala je dvije vrste međusobno povezanih odgovora: politike priznavanja i različitosti, te nove društvene pokrete. Teorijski dio projekta sastoji se, stoga, od dva relativno zasebna zadatka. Jedan je analiza državnih politika i javnoga diskursa u pojedinim europskim i useljeničkim zemljama Novoga svijeta, vezanih uz problematiku kulturnih različitosti. Drugi se odnosi na kritičko preispitivanje različitih (socioloških) teorija o novim društvenim pokretima, s naglaskom na društvene (identitetne) pokrete temeljene na kulturnim različitostima. Empirijsko istraživanje tiče se prvoga zadatka i odnosi se na 'mjerenje' interkulturalne osjetljivosti Hrvata i Norvežana.

Rezultati projekta bit će objavljeni kroz 3 knjige i veći broj članaka. Osim toga, poslužit će za izradu: a) hrvatskog modula *Multikulturalizam i migracije* i uključivanje hrvatskih studenata u europski diplomski MA studij – *Migration and Intercultural Relations*; b) modula za novi poslijediplomski doktorski studij sociologije na temu novih društvenih pokreta; c) kolegija *Kulturne različitosti i kolektivna prava* u okviru Poslijediplomskog stručnog studija *Ljudska prava i demokratsko građanstvo*; te d) kolegija *Multikulturalnost suvremenog svijeta i sukobi oko kulturnog priznavanja*.

Projekt je zamišljen kao nastavak, ali i proširenje prethodnog projekta *Multikulturalizam – ideje i politike* (0130539), koji je uspio temeljito raspraviti i sistematizirati raznovrsne ideje i kontroverzije u svjetskoj debati oko multikulturalizma, i tako stvorio teorijsku osnovu za analizu politika različitosti, ali i bolje razumijevanje pokreta.

Glavni je cilj projekta uključivanje hrvatske sociologije u veliku svjetsku debatu oko kulturne i identitetne pluralizacije suvremenih društava. Ta je rasprava izuzetno važna i za pitanje kako (re)konceptualizirati hrvatski nacionalni identitet u kontekstu globalizacije i multikulturalnosti.

Modernizacija i identitet hrvatskog društva. Dimenzije sociokulturnih integracija i razvoja

Naziv programa u okviru kojeg je prijavljen projekt: **Modernizacija, multikulturalnost i hrvatski identitet**

Naziv Institucije nositelja projekta: Odsjek za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu

Trajanje projekta: godina početka - 2006 godina završetka - 2011 .

Ime i prezime voditelja projekta: **Ivan Cifrić**

Imena i prezimena osoba koje sudjeluju u projektu:

- 1.Ivan Cifrić
- 2.Rade Kalanj
- 3.Benjamin Čulig
- 4.Nenad Karajić

Opis projekta:

Ključne polazišne spoznaje: Procesi modernizacije ponovo aktualiziraju pitanje identiteta u njegovu socijalnom, kulturalnom, socioekološkom, religijskom, etničkom, nacionalnom, lokalnom i rodnom smislu. U doba globalizacije i interkulturalnosti pojmu identiteta pristupa se kao konstitutivnoj kategoriji suvremenih društava.

Ciljevi i hipoteza: Glavni cilj projekta je empirijski istražiti i teorijski objasniti suodnos modernizacijskih promjena i sociokulturnog identiteta u hrvatskom društvu radi prepoznavanja sociokulturnih dimenzija integracije, konflikata i razvoja.

prelamanje i integraciju novih sociokulturnih ideniteta što se može empirijski utvrditi. U Europi se odvijaju procesi diferenciranja i integriranja različitih ideniteta koji se reflektiraju i u hrvatskom društvu. U tim procesima nastaju sociokulturni potencijali integracije i konflikata. Stoga pretpostavljamo da u hrvatskom društvu postoje dimenzije identiteta koje nas približavaju europskom kontekstu i/ili udaljavaju od njega.

Očekivani rezultati: A) razvijanje i unaprijeđivanje znanstvene kompetentnosti istraživača; B) daljnje teorijsko razjašnjenje i empirijska provjera spoznaja o odrednicama identiteta u hrvatskom društvu, u kontekstu procesa modernizacije i europske integracije; C) utvrđivanje tipova sociokulturnog identiteta; D) uključivanje studenata diplomskog i doktorskog studija u znanstveno-istraživački rad; E) Kao konačni rezultat bit će izrađene studije o dimenzijama sociokulturnog identiteta i razvoja.

Način provjere rezultata: Rezultati će biti objavljeni i javno dostupni.

Važnost predloženog istraživanja: Rezultati su primjenjivi na sljedećim razinama:

A) znanstvenoj - zbog unaprijeđenja kompetentnosti i karijere istraživača; B) obrazovnoj - pri izradi nastavnih sadržaja i programa u području društvenih znanosti u školama i fakultetima; edukativni materijal za nove udžbenike i izborne kolegije; C) razvojnoj - pri utvrđivanju smjerova i instrumenata socijalne i kulturne politike, te društvenih i nacionalnih strategija razvoja.

Vojna kultura: Transformacija identiteta Oružanih snaga Republike Hrvatske od njihova osnutka do danas.

Opis projekta:

Predmet istraživanja jesu izgradnja i transformacija vojne kulture Oružanih snaga Republike Hrvatske. Vojna kultura shvaćena je kao organizacijska kultura u širem smislu, tako da obuhvaća formalne i neformalne, materijalne i nematerijalne manifestacije i sadržaje: organizacijski ustroj, formalnu zakonsku i podzakonsku regulativu, vrijednosne orijentacije, rituale, priče, žargon, vizualni identitet,

prezentaciju "prema van", obilježja vojnih objekata i teritorija, utjecaj vojske na prostor.

Društvene pretpostavke društva znanja u Hrvatskoj (DPDZH)

Naziv programa: Modernizacija, multikulturalizam i hrvatski identitet

Naziv Institucije nositelja projekta: Odsjek za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Trajanje projekta: godina početka - 2006. godina završetka - 2011.

Voditelj projekta: Vjekoslav Afrić

Imena i prezimena osoba koje sudjeluju u projektu:

1. Jadranka Lasić-Lazić
2. Alfredo Višković
3. Tvrtko Ujević
4. Jasmina Božić
5. Armano Srblićinović

Opis projekta:

Projekt istražuje kako svakodnevna upotreba novih tehnologija u kući, školi, na radnom mjestu i u komunikaciji mijenja socijalnu strukturu hrvatskog društva prema društvu znanja. U tu svrhu projekt najprije teorijski utvrđuje socijalni temelj društva znanja i odgovora na pitanje: "Ima li cilj izgradnje društva znanja ikakvog smisla kada nas povijest i antropologija uče da su još od pradavnih vremena, sva društva vjerojatno bila, svako na svoj način, društvo znanja?". Naravno, pristup znanju i upotreba znanja razlikovali su se od društva do društva. Da li je društvo znanja meritokratsko društvo koje ukida supstanciju demokracije pretvarajući praktičko-politička u tehničko-tehnološka pitanja ili društvo znanja uključuje sveopću participaciju u znanju kao temeljnom ljudskom javnom dobru? Omogućuje li društvo znanja humanizaciju društva i ostvarenje održivog razvoja i ako da, kako se takovo društvo može izgraditi? U svrhu procjene mogućnosti uspostavljanja društva znanja u hrvatskom društvu neophodno je:

Uspostaviti veze formi znanja koje društvo već posjeduje i novih formi razvoja, stjecanja i širenja znanja koja vrednuje model na znanju utemeljene ekonomije.

Utemeljiti alate kojima se znanje o promjenama hrvatskog društva, koje postoji ali nije razvidno, čini organiziranim, jasnim i upotrebljivim znanjem, uz pomoć kojega je moguće konstituirati razvojne politike hrvatskog društva prema društvu znanja.

Teorijski utemeljiti: socijalni supstrat društva znanja, socijalne odnose društva znanja, predmetnu mapu društvenih razvojnih znanja, razumijevanje restrukturacije vrijednosnih lanaca na strateškim točkama (kuća, škola, radno mjesto, komunikacijski obrasci), sagledati posljedica cjeloživotnog obrazovanja i upravljanja znanjem unutar i između organizacija u svrhu rasvjetljavanja socijalnih promjena.

Odgovoriti na glavna pitanja održivog razvoja hrvatskog društva: Koji su temeljni ciljevi hrvatskog društva znanja? Kakve prepreke imamo? Što možemo ostvariti (zapreke/granični uvjeti)? U kojem vremenu možemo ostvariti ono što možemo ostvariti?

Očekivani rezultati projekta su: Inicirati proces formulacije razvojne strategije hrvatskog društva k društvu znanja. Izgradnja temeljnog portala za znanja o društvenom i tehnološkom razvoju.

Rezultati istraživanja činit će dio javno dostupnih razvojnih znanja. Istraživanje će doprinijeti (izgradnjom analitičkih alata i podizanjem dostupnosti razvojnim znanjima) učinkovitijim razvojnim vizijama, strategijama i programima.

Socijalna integracija i kolektivni identiteti u višetničkim područjima Hrvatske

Naziv programa: **Modernizacija, multikulturalizam i hrvatski identitet**

Naziv Institucije nositelja projekta: **Pravni fakultet, Rijeka**

Trajanje projekta: godina početka - 2006. godina završetka - 2011.

Voditelj projekta: **Boris Banovac**

Imena i prezimena osoba koje sudjeluju u projektu:

1. Vjeran Katunarić
2. Rade Kalanj
3. Duško Sekulić

Opis projekta:

U istraživanju se polazi od opće pretpostavke da su modeli i mehanizmi socijalne integracije na određenom području povezani su sa stupnjem (ne)konfliktnosti odnosa među socijalnim akterima. Imajući u vidu dosadašnja istraživanja, možemo pretpostaviti da će izgledi i obrasci socijalne integracije i reintegracije u hrvatskom društvu biti povezani s razinom sukoba i suradnje među društvenim akterima na određenom području. U tom smislu mogu se razlikovati dva osnovna, prevladavajuća tipa odnosa: (1) etnički mješovita područja mira i (2) etnički mješovita područja sukoba. Uz to se vezuju i specifične empirijske pretpostavke. Multietnička područja u Hrvatskoj koja su 1990-ih godina sačuvala mir i kasnije imala stabilan razvitak, za razliku od područja sa sličnim etničkim sastavom stanovništva ali i sukobima, odlikuju se asocijacijskim vezama na razini civilnog društva među pripadnicima različitih etničkih skupina, relativno većom učestalošću građanskog identiteta u odnosu na etnički/nacionalni identitet, većom izraženošću subnacionalnih identiteta, uključujući regionalni, većom otvorenošću prema transgraničnoj suradnji, u medijskom i općenito političkom i javnom diskursu manje izraženim stereotipima i predrasudama. Glavna pitanja na koje istraživanje treba odgovoriti jesu ne samo koje razlike postoje između dva tipa područja u hrvatskom društvu, nego i zbog čega i kako su te razlike nastale, te mogu li se iskustva iz prvih koristiti u drugim područjima u interesu unapređivanja međuetničkog mira, tolerancije i stabilnog razvitka. Napokon, mogu li se područja od posebne državne skrbi mapirati, odnosno rangirati, prema uspješnosti reintegracije povratnika, prije svega građana srpske nacionalnosti i, posebno, kako različite situacije, uključujući etnički ili nacionalno motivirano nasilje, odnosno odsutnost takvih pojava, u danim područjima komentiraju i objašnjavaju predstavnici lokalne vlasti, a kako predstavnici srpske manjine? Može se pretpostaviti da će se refleksije obiju strana značajno međusobno razlikovati u konfliktnim, a manje će se razlikovati ili se neće razlikovati u mirnim područjima.

Vojna kultura i identitet Oružanih snaga Republike Hrvatske

Naziv programa u okviru kojeg je prijavljen projekt: Modernizacija, multikulturalizam i hrvatski identitet

Naziv Institucije nositelja projekta: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Matični broj projekta (MZOS RH): 1270 (broj prijave)

Trajanje projekta: godina početka - 2006. godina završetka - 2011

Ime i prezime voditelja/voditeljice projekta: Dr. sc. Ozren Žunec, red. prof.

Imena i prezimena osoba koje sudjeluju u projektu:

1. Dr. sc. Ozren Žunec, red. prof.
2. Dr. sc. Davorka Matić, izv. prof.

Opis projekta:

Premda su neka istraživanja o Oružanim snagama Republike Hrvatske (OSRH) već ranije bila sprovedena, temeljita raščlamba međusobnih odnosa između OSRH, hrvatskog društva i međunarodnog političkog konteksta još uvijek predstavlja deziderat. Ta je potreba prisutna kako s aspekta znanstvenog istraživanja, tako i iz perspektive donošenja odluka i politike.

Naša je namjera da koristeći različite istraživačke metodologije ispitamo nekoliko izabраниh pitanja koja se tiču odnosa OSRH i hrvatskog društva:

- Kako društvo utječe na vojnu kulturu i identitet oružanih snaga?
- Koliko je vojna kultura odnosno identitet oružanih snaga sličan ili različit od kulture i identiteta hrvatskoga društva?
- Kako oružane snage utječu na hrvatsko društvo?

U istraživanju ćemo:

A. Analizirati vojnu kulturu i identitet oružanih snaga, njihovu transformaciju i promjene.

B. Usporediti oružane snage i društvo polazeći od normi, vrijednosti i političke kulture odnosno identiteta.

C. Analizom vojnih (militariziranih) prostora odgovoriti na pitanje u kojoj mjeri vojne aktivnosti utječu na društvo u cjelini.

Naša je glavna pretpostavka da se mogu razlučiti tri faze transformacije organizacijskog identiteta i kulture OSRH. Prva se faza odvijala u vrijeme Domovinskoga rata, druga je počela nakon njegova svršetka, a treća je počela 2000. godine ulaskom Hrvatske u program Partnerstvo za mir.

Glavna je svrha istraživanja u postizanju razumijevanja utemeljenja i transformacija OSRH, odnosno artikulacije relevantnih dimenzija vojnog identiteta i kulture – slike koju organizacija ima o samoj sebi, percepcije društvenog prestiža, profesionalne slike ("ratnici ili čuvari mira"), motiva koji utječu na izbor vojne profesije, vrijednosne orijentacije, zadovoljstvo na poslu, socio-ekonomski aspekti itd.

Dodatni ciljevi projekta jesu ustanovljavanje razmjerno osiguranog fundamenta oslonjenog na empirijski materijal, na temelju kojeg bi se mogle razvijati buduće strategije i lokalna politika uprave i upravljanja vojnim objektima i zemljištima. Jedan od središnjih problema Hrvatske koji se odnosi na upravljanje vojnim zemljištem i objektima odnosi se na napuštene vojne prostore i potrebu osmišljanja strategije konverzije.

Očekujemo da ćemo za pet godina prikupiti mnogo empirijskih podataka i to anektiranjem kadeta OSRH kao i časnika koji su u OSRH prešli iz JNA, te etnografskim istraživanjem vojnih prostora, uključujući intervjue s poznavateljima prilika i analizom različitog pisanog materijala.

Projekti u okviru drugih programa:

ISTRAŽIVAČKI PROJEKT: Kriminal kao kulturni problem - važnost percepcije korupcije za prevenciju kriminala (usporedna studija u zemljama pristupnicama EU, Bugarskoj i Rumunjskoj, zemljama kandidatkinjama za članstvo u EU, Turskoj i Hrvatskoj, i EU članicama, Njemačkoj, Grčkoj i Velikoj Britaniji)

Naziv programa: **6. Okvirni program Europske komisije; prioritetno područje 7, FP6-2004-GRADANI-5,**

Broj projekta: 028442

Naziv Institucije nositelja projekta: **Odsjek za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu**

Trajanje projekta: godina početka - 2006. godina završetka - siječanj 2009.

Voditelj projekta: **Aleksandar Štulhofer**

Imena i prezimena osoba koje sudjeluju u projektu:

1. Ognjen Čaldarović
2. Krešimir Kufrin

Opis projekta:

Projekt je usmjeren poboljšanju borbe protiv korupcije i sprečavanju kriminala u Europskoj uniji i zemljama pristupnicama. Projekt se osniva na ideji da postoji povezanost između postojećih kulturnih obrazaca percepcije kriminaliteta te utjecaja na ponašanje i prosudbu građana o tome kako je prevencija kriminaliteta organizirana u svakoj od zemalja u kojoj se istraživanje provodi. Pretpostavlja se da navedeni kulturni obrasci imaju značajnu ulogu u određivanju primjene različitih mjera i njihove uspješnosti u sprečavanju korupcije. Na žalost, «kulturni značaj» korupcije još uvijek nije dovoljno integriran u postojeće programe i mjere prevencije korupcije. Upravo se na taj nedostatak ovo istraživanje namjerava usmjeriti. Uz to, projekt će doprinijeti i unaprijediti znanstvenu raspravu o navedenom fenomenu te će na taj način ostvariti i značajne praktične ciljeve. Inicirat će se, primjerice, dijalog između znanstvenika i eksperata u želji da se razvije i unaprijedi pristup borbi protiv korupcije.

U prvoj fazi realizacije projekta analizirat će se različiti dokumenti vezani uz aspekte korupcije (dokumenti o prevenciji kriminaliteta u EU kao i nacionalni programi borbe protiv korupcije, sudske presude, transkripti ispitivanja, novinsko izvještavanje o slučajevima, izvještavanje i stavovi nevladinih udruga i udruženja gospodarstvenika).

U drugoj fazi provede će se intervjui s ekspertima koji se bave prevencijom korupcije (policija, javni tužitelji, suci, predstavnici nevladinih udruga, predstavnici Europske zajednice i hrvatski stručnjaci, predstavnici medija i trgovačkih udruženja) o njihovim iskustvima u vezi s prevencijom i borbom protiv korupcije. U trećoj fazi realizacije projekta provede će se kritička analiza slabosti i snage postojećih nacionalnih antikorupcijskih programa što će poslužiti za međusobnu usporedbu stanja među zemljama uključenima u projekt.

Bihevioralno praćenje HIV/AIDS-a u RH

Naziv programa u okviru kojeg se projekt prijavljuje: **Biološka, klinička i psihosocijalna obilježja zaraze HIV-om u Hrvatskoj (voditelj: J. Begovac)**

Naziv Institucije nositelja projekta: **Odsjek za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu**

Trajanje projekta: 2006. - 2011.

Voditelj projekta: **Aleksandar Štulhofer**

Imena i prezimena osoba koje sudjeluju u projektu:

1. Krešimir Kufrin
2. Ivan Landripet
3. Maja Mamula

Opis projekta:

Predloženi se projekt temelji na tzv. 2. generaciji praćenja HIV/AIDS-a, prema određenju i preporukama Svjetske zdravstvene organizacije. S obzirom da Hrvatska ne pripada skupini zemlja s generaliziranom epidemijom HIV/AIDS-a, projekt se temelji na praćenju bihevioralnih rizika HIV/AIDS-a, poglavito onih seksualne naravi, među osobito ranjivim skupinama, u koje ubrajamo radnike migrante, intravenske ovisnike, muškarce koji prakticiraju istospolne seksualne odnose i osobe koje naplaćuju seksualne usluge i seksualno aktivnu mladež. Polazna pretpostavka projekta jest da dinamika epidemije HIV/AIDS-a u Hrvatskoj počiva na rizičnim ponašanjima među

osobito ranjivim skupinama, pri čemu su rizična seksualna ponašanja, sudeći prema dosadašnjoj strukturi oboljelih, od središnje važnosti. Cilj projekta je stoga dvojak: (a) osigurati praćenje dinamike HIV-rizika u osobito ranjivim populacijama tijekom sljedećih pet godina te (b) produbiti razumijevanje rizičnog seksualnog ponašanja u tim populacijama kako bi se unaprijedila djelotvornost preventivskih i intervencijskih programa.

Socijalno-kulturni čimbenici odnosa prema potrošnji energije i obnovljivim izvorima energije u Hrvatskoj

4.3.2. Institut za društvena istraživanja, Zagreb

Predstavnica:

Dr. sc. Ankica Marinović Bobinac

Društvo znanja i obrazovanja s projektima tematski vezanima za kompetencije i kurikulum, obrazovanje nastavnika, organizaciju odgoja i obrazovanja i socijalnu inkluziju;

Akteri znanstveno-tehnološkoga, socioprostornoga i sociokulturnog razvoja s projektima o znanstvenom i tehnološkom potencijalu, nosiocima socioprostornog razvoja, mladoj intelektualnoj eliti i protagonistima manjinske religioznosti.

4.3.3. Odsjek za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu

Predstavnici:

Prof. dr. sc. Anči Leburić

Utjecaji talijanskih medija u RH – multikulturalizam (sociologija medija, sociolingvistika, sociologija kulture)

Naziv programa: međunarodni projekt

Naziv Institucije nositelja projekta: **Filozofski fakultet Split – Odsjek za sociologiju**

Trajanje projekta: godina početka – 2004. godina završetka - 2009.

Voditeljica projekta: **Anči Leburić**

Imena i prezimena osoba koje sudjeluju u projektu:

1. dr.sc. Renata Relja

Opis projekta:

U projektu se tretira multikulturalizam kao najviši stupanj otvorenosti jedne kulture spram drugih kultura. Polazimo od pretpostavke da se u određenim hrvatsko-talijanskim kulturološkim interakcijama, bitno ne gube specifičnosti identiteta pojedinih kultura. Dapače, pretpostavlja se nastajanje jednog novog zajedničkog identiteta dvaju ili više kultura.

Empirijski se proučava utjecaj talijanskih medija u Hrvatskoj. Kulturološki aspekti istraživačkog diskursa koncentriraju se na probleme medijske komunikacije, dok se kulturno ponašanje ispitanika tretira u formama visoko participirajućih aktivnosti u kojima oni kreiraju svoje društvene grupe kojima pripadaju, svoje društvo (hrvatsko) i svoje identitete.

Pošli smo od pretpostavke da medijska kultura dominira svakodnevnim životima, dajući značenja većini društvenih područja života, rada i dokolice. Kako se kulture stvaraju i mijenjaju, jer su neprestano uronjene u raznorazne društvene interakcije,

njihovi istraživani susreti u medijima, zapravo su prožimanja i suprotstavljanja, koja vjerojatno uvjetuju uzajamna obogaćivanja ali i značajnije promjene.

Talijanski mediji kultiviraju potencijale ispitanika, njihove govorne sposobnosti, njihovo realno životno djelovanje i njihov ljudski kreativitet. Ispitivani su oni koji mnogo vremena provode u gledanju TV, slušanju radija, u shoppingu, čitanju novina, časopisa, knjiga, gledanju filmova.

Ljudski kapital u Hrvatskoj kao ključni društveni razvojni faktor

Naziv Institucije nositelja projekta: **Filozofski fakultet Split – Odsjek za sociologiju**

Trajanje projekta: godina početka – 2005. godina završetka - 2010.

Voditeljica projekta: **Anči Leburčić**

Opis projekta:

Istraživat će se ljudski kapital (*human capital*) u Hrvatskoj, kao ključni razvojni faktor. Polazi se od pretpostavke kako taj kapital nije u cijelosti antagonističan društvenom (*social*) kapitalu, iako se u hrvatskom društvu mogu uočiti neke specifične različitosti među njima. U planiranom empirijskom sociološkom istraživanju ljudskog kapitala u Hrvatskoj, ispitat će se visokoobrazovani građani/-ke, stariji od 30 godina i zaposleni, sa određenim radnim iskustvom.

Polazi se od pretpostavke da se nedovoljno koriste intelektualni potencijali građana/-nki, budući se njihovo stečeno znanje ne uspijeva kapitalizirati ili primijeniti, kako bi njegovi nositelji/-ce imali nekakvih koristi. Stoga će se utvrđivati poteškoće koje su značajnija zapreka komercijaliziranju znanja i inovacija u Hrvatskoj. Ispitat će se i značaj načina i principa komuniciranja, odnosno relevantnost komunikoloških praksi u Hrvatskoj.

Istraživački rezultati će se kontekstualizirati u aktualna društvena stanja i odnose u Hrvatskoj sredinom prvog desetljeća trećeg milenija. Na temelju deskripcija tržišta i niza drugih stavova i mišljenja ispitanih građana/-nki, bit će relevantno prognozirati potencijalne mjere koje bi ubrzavale ekonomski razvitak Hrvatske.

Konačno, nužno je na svim društvenim nivoima u Hrvatskoj ubrzanije i svrsishodnije razvijati takve društvene uvjete koji će efikasnije uvoditi inovacije na lokalnim, regionalnim i nacionalnim razinama. Istovremeno, neophodno je organizirano stvarati opću društvenu klimu u kojoj bi se općenito razvijala kultura ponašanja, te afirmirale pretpostavke komercijalizacije znanja, te kontinuiranog educiranja (već) obrazovanih, itd. Sve navedeno zapravo su ciljevi u čijim će se okvirima artikulirati ovaj projekt.

4.3.4. Odjel sociologije Sveučilišta u Zadru

Predstavnici:

Prof. dr. sc. Inga Tomić-Koludrović

Doc. dr. sc. Biljana Kašić

Novi mediji: sociološki, estetski i tehnološki aspekti

Matični broj projekta: 0215001

Voditeljica projekta: **Inga Tomić-Koludrović**

Opis projekta:

Projekt se bavi promjenama koje novi mediji i tehnologije unose u socijalni i kulturni život. Dok teorijski pristup tzv. «starim» medijima, te tehnologijama na kojima su oni

zasnovani, omogućuju razrađene istraživačke strategije, metode istraživanja i tehnologija u području novih medija i utjecaja novih tehnologija na socio-kulturnu sferu teorijsko-metodološki aparat znatno je slabije razrađen. Osim njihove novosti i brzine promjena koje uzrokuju, ovakvom stanju teorije u području novih medija uzrok je priroda novih tehnologija koje objedinjuju problematiku iz socio-kulturne i tehnološke sfere. U literaturi koja tematiku obrađuje primjetna je disciplinarna neravnoteža nastala primjenom disciplinarnih standarda jednog područja u drugom. Stoga je cilj projekta pridonijeti terminološkoj i metodološkoj standardizaciji u području novih medija, te proizvesti nove spoznaje u nekoliko posebnih područja njihove socio-kulturne kontekstualizacije. Pretpostavka projekta je da će znanstvena standardizacija u obrađivanom području omogućiti bolje razumijevanje tipa međuodnosa društva, kulture i tehnologije koji novi mediji impliciraju.

Hrvatsko društvo: identitet, mobilnost i nove tehnologije

Naziv programa: Migracije, etničnost, identitet i društvene promjene

Naziv Institucije nositelja projekta: **Sveučilište u Zadru**

Matični broj projekta (MZOS RH): 210725

Trajanje projekta: godina početka - 2006. godina završetka - 2011 .

Voditeljica projekta: **Inga Tomić-Koludrović**

Imena i prezimena osoba koje sudjeluju u projektu:

1. prof. dr. sc. Inga Tomić-Koludrović

Opis projekta:

U prvom desetljeću dvadeset i prvog stoljeća objavljen je niz studija koje povezuju društvene promjene, gospodarski rast i kreativnu upotrebu novih tehnologija. Istodobno, u području istraživanja novih medija i tehnologija sve više postaje jasna njihova ograničenost kulturnim kontekstom. U društvima koja nisu postindustrijski modernizirana, scenariji društvenog i gospodarskog razvitka zasnovani na novim tehnologijama ne funkcioniraju na isti način kao u kontekstu u kojem su ovi scenariji nastali. Upotrebe tehnologije modificiraju se u skladu s lokalnim kulturnim praksama i identitetima, a rezultat njihova susreta utječe na sposobnost nekog društva za uključivanje u globalizacijske procese i položaj koji će moći ostvariti u njima. Cilj projekta je utvrditi u kojim segmentima hrvatskog društva postoji integracijski potencijal i u kolikoj mjeri. To će se postići izradom indeksa kompatibilnosti lokalnih identiteta s procesima postindustrijske modernizacije, te s mobilnošću i fleksibilizacijom koje su povezane s ovim procesima. Indeks će biti regionalno diverzificiran i sadržavat će poduzorke (mladi, obrazovani, žene). Planirane metode istraživanja uključuju istraživanje identiteta, vrijednosti i životnih stilova, te tekstualnu analizu proizvoda novih medija shvaćenih kao indeksa društvenih procesa. Hipoteza je da u hrvatskom društvu postoji potencijal za znatnije uključivanje u procese postindustrijske modernizacije društva (postoje posttradicionalne vrijednosti, a penetracija proizvoda novih tehnologija blizu je prosjeka Europske unije). Očekujemo da će projekt rezultirati s tri do četiri znanstvena članka godišnje. Tijekom trajanja projekta, očekujemo također tri do četiri publikacije monografskog karaktera, kao i završnu monografsku publikaciju. Planirano je intenzivno sudjelovanje na međunarodnim znanstvenim skupovima. U okviru projekta očekujemo obranu četiri doktorske disertacije prijavljenih mlađih suradnika. Također se očekuje da značajan dio objavljenih radova budu zajedničke publikacije s doktorskim studentima. Rezultati će se provjeravati na temelju međunarodno recenziranih konferencijskih priopćenja i publikacija. Rezultati projekta strateški su važni u procesu uključivanja Hrvatske u europske integracije. Važan planirani rezultat projekta jest osposobljavanje većeg broja

mladih istraživača za rad u razvojno važnom području koje proučava povezanost kulturnog identiteta društvenih aktera s područjem medija, ekonomije i tehnologije.

Rod i nacija: feministička etnografija i postkolonijalna historiografija

Naziv programa: **Postsocijalizam i kulturni subjekt: hibridizacija, posredovanje i životne prakse**

Naziv Institucije nositelja projekta: **Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb**

Voditeljice projekta: **Renata Jambrešić Kirin**

Trajanje projekta: godina početka 2006. godina završetka - 2009.

Imena i prezimena osoba koje sudjeluju u projektu:

dr.sc. Renata Jambrešić Kirin, voditeljica

IEF, Br. u Upisniku: 187682

dr.sc. Ines Prica, Br. u Upisniku: 167882

Institut za etnologiju i folkloristiku

dr.sc. Biljana Kašić, Br. u Upisniku: 188762

Sveučilište u Zadru, Odjel za sociologiju & Centar za ženske studije, Zagreb

mr.sc. Sandra Prlenda, Br. u Upisniku: 277660

Centar za ženske studije, Zagreb

mr.sc. Natka Badurina, Br. u Upisniku: 188762

Sveučilište u Udinama, Italija

Opis projekta:

Projekt **Rod i nacija: feministička etnografija i postkolonijalna historiografija** će nastaviti postojeća i osigurati kontinuitet budućih istraživanja tradicijske i suvremene hrvatske kulture feminističkom epistemologijom uz uvažavanje transnacionalne razmjene znanja i iskustava što nastaju sve intenzivnijim križanjem istraživačkih domena ženskih studija, postkolonijalnih studija, kulturalnih studija i kulturne antropologije.

Metodološko polazište u čijem je središtu rekonceptualizacija historiografskih tijekova s obzirom na "kronotopske čvorove", bit će evaluirano i nadopunjeno novim spoznajama kulturne antropologije, feminističke epistemologije i postkolonijalne historiografije. Prihvatajući smjernice o međudnosu nacionalne državotvornosti i spolnosti, ispitat će na koji način žene figuriraju u državotvornim nacionalnim projektima: kao biološke reproduktorice nacije, kao kulturalni simboli nacionalnog kolektiviteta, kao čuvarice i propagatorice nacionalne kulture, kao simboli nacionalne samobitnosti te kao aktivne učesnice u nacionalnim borbama. U tom smislu analizirat će se cijeli niz tekstova kulture i interpretirati učinkovitost političkog i sociokulturnog imaginiranja nacionalnog zajedništva s obzirom na motive ženske časti, žrtvovanja te seksualnog nasilja.

Uz temeljnu teorijsko-istraživačku djelatnost intenzivirat će se i i permanentno obrazovanje kroz seminare i radionice "Kulturalno prevođenje i novi teorijski uvidi" te nastaviti šestogodišnji kontinuitet organiziranja poslijediplomskih seminara pri Interuniverzitetskom centru u Dubrovniku pod krovim nazivom "Transnational feminist studies" a u suradnji zagrebačkog CZS, IEF-a te finskim partnerima: Odsjekom za ženske studije Sveučilišta u Tampereu i ženskim institutom Christina Institute iz Helsinkija.

Dio seminara izvodit će se na Odjelu za sociologiju Sveučilišta u Zadru i Kulturalnim studijima Filozofskog fakulteta u Rijeci te Kulturalnim studijima i Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu koji su, na

različite načine u svoje akademske kurikulume (ili mentorske programe) već uključili većinu suradnika na projektu.

U razdoblju od 2007. do 2009. suradnice projekta planiraju objaviti rezultate svog istraživačkog i studijskog rada u 3 autorske monografije i 2 zbornika radova, 2 tematska broja znanstvenih časopisa i niz originalnih znanstvenih studija i članaka uključujući zbornik "Gender, Nationalism, and Citizenship: South-North Comparative Analysis", "Feminizam kao pozicija: nacionalni identiteti i procjepi", "Između historiografije i etnografije: hrvatska priča u transnacionalnom obzoru".

4.3.5. Institut za migracije i narodnosti, Zagreb

Predstavnici:

Dr. sc. Saša Božić

Dr. sc. Jadranka Čačić-Kumpes

Hrvatske migrantske zajednice: pripadnost i multikulturalizam

Matični broj projekta: 0076001

Voditelj projekta: **Saša Božić**

Opis projekta:

Istražuje se formiranje, održanje i razvoj migrantskih zajednica u kontekstu najrelevantnijih socio-političkih procesa u društvima imigracije (Zapadna Europa, Amerika, Australija) te transnacionalnih institucija danas. Hrvatske migrantske udruge kao institucionalizirani oblici etničkog zajedništva migranata oblikuju aktivnosti i identitet velikog broja hrvatskih migranata. One utječu na integraciju hrvatskih migranata u primajuća društva, njihov odnos prema naturalizaciji, asimilaciji ili remigraciji. One mogu utjecati na formiranje novih hrvatskih manjina u zemljama Europske unije, a time i na ukupne kulturne i političke odnose Hrvatske i pojedinih zemalja te EU u cjelini. Posebno su zanimljive socijalne, kulturne i političke razlike migrantskih zajednica u Zapadnoj Europi i prekoceanskim zemljama. Analizom razlika doći će se do važnih spoznaja o ukupnim značajkama institucionalizacije djelovanja hrvatskih migranata.

Utjecaj novijih migracija na razvitak naselja Hrvatske

Matični broj projekta: 0076002

Voditelj projekta: **Ivan Lajić**

Opis projekta:

Jedan od empirijskih zadataka ovog istraživanja bit će odrediti potisne čimbenike u naseljima manjeg stupnja centraliteta i definirati privlačnost migracijskih strujanja prema naseljima najvišeg stupnja centraliteta. Istraživanje je koncipirano kroz teorijsko-empirijsku razradu četiriju zadataka naslovljenih ovako: 1) Unutarhrvatski migracijski tokovi; 2) Utjecaj migracija na naseljsku mrežu Hrvatske; 3) Depopulacija i njezine posljedice; 4) Migracije i oligocentrični razvitak Hrvatske. Unutarnje migracije uzrokovale su daljnju deruralizaciju, ali i slabljenje mreže centralnih naselja, što se odnosi na većinu naselja do IV. stupnja centraliteta. Rekonstrukcijom ratom pogođenih naselja i povratkom prognanika i izbjeglica djelomice je moguće obnoviti mrežu tih naselja, pogotovo što prethodna istraživanja govore (primjer Zapadne

Slavonije) da je i nakon rata moguć suživot donedavno antagonističkih etničkih skupina.

Manjine u procesu globalizacije

Matični broj projekta: 0076003

Voditelj projekta: **Anđelko Milardović**

Opis projekta:

Ovaj projekt bi trebao, usmjerujući težište na manjinsko pitanje u globalizacijskom procesu ponuditi pregled teorijskih pristupa budućem sagledavanju položaja manjina, s obzirom na promjenu pojma granice, određenje grupa koje su u integracijskim procesima ostale ili postale manjine, te važnosti prekogranične suradnje novonastalih integracijskih skupina. Istraživanje će pokazati utjecaj različitih oblika kretanja i izmještanja stanovništva na određivanje (utvrđivanje) statusa i implementirajućih pravnih instrumenata za zaštitu manjinskih skupina. Napokon, kroz analizu tiska manjinskih skupina istražiti će manjinsko viđenje i odnos spram globalizacijskih procesa, vlastitog položaja i statusa unutar integriranih zajednica. Dobit će se jasna predodžba o mjestu i ulozi matičnog naroda hrvatskih manjinskih skupina u globalizacijskom procesu, te spoznaje o odnosu hrvatske manjine u europskim zemljama prema Hrvatskoj s obzirom na činjenicu žive li već u Europskoj zajednici ili u tranzicijskim zemljama.

Hrvatski etnički razvitak i pluralnost: komparativno viđenje

Matični broj projekta: 0076004

Voditeljica projekta: **Ružica Čičak-Chand**

Opis projekta:

Istraživanje hrvatskog etnonacionalnog razvitka polazi od problema koji su u žiži znanstvene pozornosti (odnos etničkoga i nacionalnoga, odnos nacije i teritorija u novoj eri »deteritorijalizacije«, kulturne politike itd.). Cilj istraživanja jest nastaviti s proučavanjem i operacionalizacijom nekih specifičnih karakteristika hrvatskog etnonacionalnog razvitka i čimbenika koji su utjecali i koji bi u okviru globalizacijskih i integracijskih procesa u Europi i svijetu mogli utjecati na etnonacionalne procese u budućnosti. Pretpostavka jest da na hrvatski etnonacionalni razvitak utječu predodžbe što ih zajednica stvara o sebi i drugima u specifičnim povijesnim i društvenim uvjetima te obilježja po kojima se ona ne samo razlikuje nego i uklapa u tokove pluralnih europskih etnonacionalnih razvitaka. Nadovezujući se na slične projekte u svijetu istraživanje etničkoga i nacionalnoga osobito je važno u Hrvatskoj, obilježenoj vidljivim identitetskim preustrojavanjima, a koja se nalazi u politički i ekonomski složenom razdoblju približavanja Europskoj uniji.

Planirani projekti IMIN-a 2006-

Program: **Migracije, etničnost, identitet i društvene promjene: Hrvatska i Europa** s projektima:

Transnacionalne migracije – izazovi hrvatskom društvu

Naziv programa u okviru kojeg je prijavljen projekt: **Migracije, etničnost, identitet i društvene promjene: Hrvatska i Europa**

Naziv Institucije nositelja projekta: **Institut za migracije i narodnosti**

Matični broj projekta (MZOS RH): broj prijave - **1697**

Trajanje projekta: godina početka - 2006 godina završetka - 2011 .

Ime i prezime voditelja projekta: **Saša Božić**

Imena i prezimena osoba koje sudjeluju u projektu:

1. Dr.sc. Saša Božić, viši znanstveni suradnik
2. Dr.sc. Silva Mežanrić, znanstveni savjetnik (drugi izbor)

Opis projekta:

Transnacionalne migracije nadopunjuju i transformiraju osnovne značajke dosadašnjih oblika migracija. Ovaj trend sve je vidljiviji i u hrvatskom slučaju. Migracije preko granica nacija-država više ne predstavljaju jedinstven korak stalnog preseljenja iz jedne nacije-države u drugu već prerastaju u transnacionalne migracije. Njihove osnovne karakteristike su veće varijacije u trajanju boravka u novim destinacijama, veća frekventnost mobilnosti preko granica, veće sezonske varijacije kao i stvaranje multi-dimenzionalnih ekonomskih, političkih, kulturnih transnacionalnih socijalnih prostora. Migranti više ne povezuju samo dva nacionalna društva već stvaraju nov prostor intenzivnih veza preko granica tih društava.

Osnovna pretpostavka istraživanja je da i u hrvatskom slučaju migracije preko granica nacije-države izrastaju u transnacionalne migracije, da se uz postojeće migracijske tokove razvijaju novi oblici mobilnosti te da se preko hrvatskih granica razvijaju transnacionalni socijalni prostori.

Osnovni ciljevi istraživanja su:

- 1.) Utvrditi intenzitet, trajnost i frekventnost najvažnijih migracijskih tokova i prostorne mobilnosti (posebice emigracijskih, imigracijskih (regularnih, iregularnih) tokova i tranzitnih migracija, kao i sezonske, radne i potrošačke mobilnosti, re-migracije hrvatskih radnih migranata itd.) preko hrvatskih granica;
- objasniti strukturu i oblik transnacionalnih socijalnih prostora preko hrvatskih granica kao i oblik, karakteristike i način raspodjele socijalnog kapitala najvažnijih migrantskih transnacionalnih mreža preko hrvatskih granica.
- 2.) Usporediti i utvrditi osnovne sličnosti i razlike između hrvatskog slučaja i tipičnih transnacionalnih migracija.
- 3.) Utvrditi osnovne socijalne posljedice migracijskih tokova preko hrvatskih granica (posebice oblike interakcija između imigranata i domaće populacije, općih društvenih i javnih reakcija na posljedice migracijskih tokova, potreba integracije imigranata i re-migranata) kao i osnovne socijalne posljedice stvaranja transnacionalnih socijalnih prostora za hrvatsko društvo.
- 4.) Predložiti mjere koje se mogu koristiti za formuliranje obuhvatne hrvatske migracijske i migrantske politike na osnovi dobivenih podataka i stečenih iskustava tijekom istraživanja.

Nacionalne manjine u Hrvatskoj i rekonstrukcija lokalnih zajednica nakon rata

Naziv programa u okviru kojeg je prijavljen projekt: **Migracije, etničnost, identitet i društvene promjene: Hrvatska i Europa**

Naziv Institucije nositelja projekta: **Institut za migracije i narodnosti**

Matični broj projekta (MZOS RH): broj prijave - 974

Trajanje projekta: godina početka - 2006. godina završetka - 2011.

Ime i prezime voditelja projekta: **Dragutin Babić**

Opis projekta:

Istraživanje polazi od koncepcije globalizma koja je prevladavajuća paradigma u suvremenim društvenim znanostima (Beck, 1999; Giddens, 1990; Castels, 2000). Želi se istražiti utjecaj globalnih integracijskih procesa, poput proširenja EU i njezina

možebitna prerastanja u federaciju država, na etničku strukturu i položaj etničkih manjina u hrvatskom društvenom sistemu. Brojna istraživanja položaja etničkih manjina u tranzicijskim zemljama, a također i u Hrvatskoj, do sada su, uglavnom, proučavala pravno-institucionalni okvir zaštite manjina u procesu pridruživanja EU. U ovom se, pak, projektu na temelju empirijskih istraživanja želi ispitati identitet etničkih manjina u Hrvatskoj, prije svega Židova, Slovaka, Mađara, Nijemaca, Čeha i Srba od nastanka suverene hrvatske države do njezina priključenja EU. Istraživački projekt Nacionalne manjine u Hrvatskoj i rekonstrukcija lokalnih zajednica nakon ratnih sukoba polazi od sociopolitičkog pozicioniranja nacionalnih manjina u Hrvatskoj u poslijeratnom, tranzicijskom i eurointegracijskom razdoblju njezinog razvoja. Ratni sukobi, etnonacionalizam i tranzicijski problemi hrvatskog društva/države učinili su praktično problematičnom i spoznajno relevantnom temu pozicioniranja nacionalnih manjina u hrvatskom društvu/državi. Pritom je, uslijed restrukturacije društvene strukture i intenzivne socijalne dinamike, kao glavni problem istaknuta integracija različitih socijalnih aktera u hrvatsko društvo na drugačijim temeljima od prijeratnih. Stvaranje hrvatske države, problemi sve do ratnih sukoba sa dijelom srpske zajednice u Hrvatskoj, izbjeglička kretanja i poslijeratni povratak ratnih migranata, nameću kao problem rekonstrukciju lokalnih zajednica i obnovu mreže primarnih socijalnih odnosa između Hrvata i Srba. Nakon rata, socijalna interakcija između skupina ratnih migranata događa se sporo ali se ipak postupno obnavljaju multietničke lokalne zajednice. Pretpostavljamo da će obnova suživota u lokalnim zajednicama biti razmjerna brzini prijelaza iz nacionalne u građansku zajednicu (koja neće isključivati bilo čiji nacionalni identitet) i pretvaranja nacionalno izrazito fragmentiranih zajednica (Hrvati-Srbi) u multietničke lokalne zajednice. Cilj je ovog projekta da na spoznajnoj razini pridonese uspješnoj integraciji ratnih migranata u hrvatsko društvo, s posebnim naglaskom na teškoće/probleme hrvatsko-srpskih odnosa i reintegraciju pripadnika srpske nacionalne zajednice u Hrvatsku.

Interkulturalni pristup etničkoj različitosti i identitet: Hrvatska – Europa

Naziv programa u okviru kojeg je prijavljen projekt: **Migracije, etničnost, identitet i društvene promjene: Hrvatska i Europa**

Naziv Institucije nositelja projekta: **Institut za migracije i narodnosti**

Matični broj projekta (MZOS RH): broj prijave - 605

Trajanje projekta: godina početka - 2006. godina završetka - 2011.

Ime i prezime voditeljice projekta: **Jadranka Čačić-Kumpes**

Imena i prezimena osoba koje sudjeluju u projektu:

1. Jadranka Čačić-Kumpes

Opis projekta:

Polazna točka za istraživanje interkulturalnog pristupa etničkoj različitosti i identiteta jest teorijski i empirijski utemeljena spoznaja o potrebi razobličavanja i dekonstrukcije "lažnih multikulturalizama" koji su orijentirani samo prema stvaranju paralelnih kulturno homogenih svjetova. U središtu istraživanja su identifikacijski procesi i etnički odnosi u Hrvatskoj koja, smatramo, zbog svoje prošlosti unutar višetetničkih i višenacionalnih država, ima paradigmatički potencijal za proučavanje međuetničkih odnosa i njihove regulacije, osobito u procesima nadnacionalnih udruživanja poput eurointegracijskih. Usredotočit će se na nekoliko skupina problema: institucionalizaciju prava na kulturnu i etničku različitost u Hrvatskoj, identifikacijske obrasce i preferencije, utjecaj društvenih promjena (posebice migracija) na manjinsko-većinske etničke odnose i odnose između i unutar manjinskih zajednica u Hrvatskoj. Ti će se

problemi istraživati komparativno ponajprije u širem europskom kontekstu s posebnim osvrtom na Sloveniju i Norvešku (u suradnji s tamošnjim istraživačima). Kako bi se izbjegao mogući europocentrizam, radi šireg komparativnog razumijevanja, dio istraživanja usmjerit će se i na probleme etničke različitosti u Indiji. Osim komparativno, istraživat će se i socijalnohistorijski što se pokazalo relevantnim pristupom u dosadašnjim istraživanjima na koje se ovaj projekt nastavlja. Ipak, glavnina istraživanja bit će usmjerena na suvremene procese za što će se prilagoditi standardni postupci (upitnik, intervju, akcijsko istraživanje, fokusne skupine, interpretativna analiza pejzaža, analiza sadržaja). Konkluzivni potencijal istraživanja, osim triangulacije, trebala bi osigurati i multidisciplinarnost istraživačkoga tima koji će iste probleme osvijetliti s aspekta različitih disciplina (sociologije, povijesti, kulturne geografije, politologije i lingvistike). Uz razumijevanje istraživanih procesa, obogaćivanje teorijskih spoznaja na području etničnosti i provjere metodologije, istraživanjem se namjerava stvoriti osnovica za poticanje društvenih promjena te osigurati elemente za koncipiranje hrvatskim prilikama prilagođene politike priznavanja kulturne i etničke različitosti.

Istraživanje migracijskih i etničkih pojava i sistematizacija pojmova

Naziv programa u okviru kojeg je prijavljen projekt: **Migracije, etničnost, identitet i društvene promjene: Hrvatska i Europa**

Naziv Institucije nositelja projekta: **Institut za migracije i narodnosti**

Matični broj projekta (MZOS RH): broj prijave - 2108

Trajanje projekta: godina početka - 2006. godina završetka - 2011.

Ime i prezime voditelja projekta: **Emil Heršak**

Imena i prezimena osoba koje sudjeluju u projektu:

1. Emil Heršak

Opis projekta:

U proteklom desetljeću u Institutu za migracije i narodnosti radilo se, među inim, na sistematizaciji i terminološkoj razradi migracijskih i etničkih pojava, što je 1998. rezultiralo i prvim leksikonom iz tih područja na hrvatskom jeziku, prilagođenom potrebama hrvatskoga društva. Leksikon se potvrdio u praksi (korištenje u sveučilišnoj nastavi, citiranost u znanstvenim radovima, prodanost naklade). No to je djelo označavalo samo početak rada, a s nastavkom procesa globalizacije i europeizacije, i s daljnjim istraživanjima na područjima migracija i etničnosti, nastala je i potreba za preispitivanjem postojećih sistematizacija. U tom smislu, predloženi projekt ima ove ciljeve: utočniti pojmovna područja i nazivlja; standardizirati etnonimijsko nazivlje na osnovi istraživanja domaćih i stranih izvora; istaknuti veze između promjena migracijsko-etničkih pojava i razvitka pojmova; istraživati i utvrditi bitne parametre migracijskih i etničkih skupina; identificirati krovne procese vezane za migracijske i etničke pojave; istraživati suodnos između pisane riječi i razumijevanja spomenutih pojava; predstaviti rezultate na način koji potiče interdisciplinarno istraživanje i informiranje šire javnosti. Kao hipoteza može se prihvatiti postavka da razumijevanje migracijskih i etničkih pojava ovisi i o pojmovnim konstrukcijama. Očekuje se da će projekt sažeto prikazati parametre najvažnijih migracijskih i etničkih pojava, i problema vezanih uz njih, te tu pomoći i u obrazovanju mlađih znanstvenika i novaka. Očekuje se i izrada serije studija i priručnika u kojima se istražuju i sistematiziraju nedovoljno poznate ili oprečno tumačene migracijske i etničke pojave, a na kraju i izrada jedinstvene monografije, leksikona (baze podataka) ili priručnika, koji bi znanstvenoj i široj javnosti predstavio najnovije spoznaje o pojedinim pojmovima.

Pomoć domaćih i inozemnih recenzenata bit će ključna za provjeru rezultata projekta, no i očekivana uporaba završne sistematizacije u znanosti, sveučilišnoj nastavi i u široj javnosti također bi trebala potvrđivati uspjeh projekta. Za hrvatsku znanost i širu javnost vrlo je važno raspolagati što potpunijim, ažurnijim, pa i hrvatskom jeziku prilagođenim putokazima o tako složenim pojavama kao što su migracije i etničnost. Projekt sažima i unapređuje dugogodišnja iskustva istraživača Instituta za migracije i narodnosti, kao i ekspertizu vanjskih suradnika iz zemlje i inozemstva, da bi se taj zadatak ostvario.

Utjecaj migracija na regionalni razvoj Hrvatske

Naziv programa u okviru kojeg je prijavljen projekt: **Migracije, etničnost, identitet i društvene promjene: Hrvatska i Europa**

Naziv Institucije nositelja projekta: **Institut za migracije i narodnosti**

Matični broj projekta (MZOS RH): broj prijave - 619

Trajanje projekta: godina početka - 2006. godina završetka - 2011.

Ime i prezime voditelja projekta: **Ivan Lajić**

Imena i prezimena osoba koje sudjeluju u projektu:

1. Sonja Podgorelec

Opis projekta:

Republika Hrvatska sastoji se od tri glavna područja: kontinentalno – panonskog, primorskog – mediteranskog i kontinentalno – gorskog. Nazivi velikih područja govore da se ovdje radi o prirodno heterogenim prostorima, međutim, osim ove raznolikosti područja su bitno različita i po društveno-gospodarskim razvojnim pretpostavkama. Sve te značajke determinirale su gospodarske, naseljske, prometne, socijalno-psihološke, kulturološke, i druge strukture i procese, među kojima će ovaj projekt primarno istražiti demografske različitosti, a naročito sve oblike migracija.

Migracije (unutarnje i vanjske) su glavne sastavnice koje su definirale suvremeni demografski razvoj hrvatskih regija. One su determinirale formiranje dva osnovna demografska pola Hrvatske: depopulacijski i pol rasta broja stanovnika.

Ciljevi ovog istraživanja su:

- istražiti utjecaje svih oblika migracija na negativne demografske tendencije i iskoristiti stečena znanja za pretpostavke modela optimalnog općeg kretanja stanovništva,
- definirati unutardržavne migracijske tokove i njihov utjecaj na neravnomjerni razmještaj stanovništva na prostoru Hrvatske,
- definirati migracijske modele u svrhu revitalizacije demografski najugroženijih i strateški značajnih područja Hrvatske,
- istražiti utjecaj prisilnih migracija na razvoj Hrvatske i njenih regija, te doprinijeti razvoju učinkovitog povratničkog modela,
- definirati utjecaj migracija na proces urbanizacije i deruralizacije u Hrvatskoj.

Ovim istraživanjem će se demografski, sociološki i prostorno vrednovati velike prostorne cjeline i njihove podcjeline, što znači da će se objektivnim mjerilima i pokazateljima numerički iskazati relevantne pojave koje su uzrokovane migracijama. Rezultat vrednovanja mora biti egzaktni pokazatelj koji se može uspoređivati s nekim zadanim mjerilima: kvalitativno, teritorijalno i kronološki.

Analize, mjerila i demografski pokazatelji oformljeni u svrhu vrednovanja prostornih jedinica moraju imati svoju teritorijalnu vertikalnu povezanost. To znači da će se podaci i raščlambe početi sabirati na razini najmanje teritorijalne jedinice, ali u svrhu stvaranja demostatističkih baza i sustava pokazatelja viših teritorijalnih jedinica. Tako

će se konstruirati migracijski obujam Republike između 1991. i 2001. godine, međuregionalne migracije, selidbena salda unutar regija. U konačnici, konstruirat će se složeni demografski indikatori regija i njihovih gradova i općina, te intenzitet urbanizacije i deruralizacije.

4.3.6. Institut za međunarodne odnose, Zagreb

Predstavnici:

dr.sc. Biserka Cvjetičanin, znanstvena savjetnica

dr.sc. Nada Švob-Đokić, znanstvena savjetnica

Medijski, komunikacijski i kulturni aspekti civilnog društva 0017003

Kreativne i industrije znanja u tranzicijskim zemljama,

Projekt MZOŠ 2002-2006., Institut za međunarodne odnose, 0017005

Voditeljica projekta: N. Švob-Đokić

Opis projekta:

Kreativne industrije obuhvaćaju proizvodnju kulturnih dobara, novih informacija i znanstvenih spoznaja koje se reproduciraju korištenjem novih tehnologija. To su proizvodnje visoke financijske vrijednosti, brzog rasta, kompleksne, intersektorske i interprofesionalne, zasnovane na invenciji, istraživanju i otkrivanju. Odvijaju se na mikro lokalnim i transnacionalnim razinama. Upravo je zato njihov društveni utjecaj vrlo velik, a ekspanzija početkom 21. stoljeća intenzivna. U analizama njihova utjecaja na različita društva prevladava holistički pristup koji povezuje obrazovanje, znanstveno istraživanje i razvoj tehnologija s kulturnim djelatnostima i kulturnim vrijednostima, odnosno novim društvenim i osobnim identitetima. Razvoj kreativnih industrija valja usmjeravati putem razvojnih, kulturnih, znanstvenih i kreativnih politika i strategija. Cilj istraživanja je stvaranje znanstveno fundiranog uvida u stanje kreativnih proizvodnji u tranzicijskim zemljama, posebno u Hrvatskoj, te istraživanje njihova utjecaja na procese društvene modernizacije.

Managing Cultural Transitions in Southeastern Europe

Projekt EU, Soros, MZOŠ, European Cultural Foundation, Institut za međunarodne odnose

Voditeljica projekta: N. Švob-Đokić

Opis projekta:

Projekt se ostvaruje u suradnji s Inter-Univerzitetskim Centrom, Dubrovnik, kao trogodišnja serija poslijediplomskih tečajeva (2006. je zadnja godina). Na tečajevima je do sada bilo oko 50 poslijediplomskih studenata (uglavnom asistenata, istraživača i mladih profesionalaca) iz Jugoistočne Europe, i oko 20 predavača. Objavljena su dva zbornika radova: *Cultural Transitions in Southeastern Europe* (2004) i *The Emerging Creative Industries in Southeastern Europe* (2005). Propituju se tranzicijski i transformacijski procesi u kulturama Jugoistočne Europe, kulturne politike i kulturna suradnja, te osobito utjecaj kulturnih industrija i novih tehnologija na ove procese.

Redefining Cultural Identities: The Multicultural Contexts of the Central European and Mediterranean Regions

Globalni utjecaji i lokalne kulturne promjene

Naziv programa: **Promicanje kulturnih identiteta i proces integriranja RH u EU**

Naziv Institucije nositelja projekta: **Institut za međunarodne odnose**

Matični broj projekta (MZOS RH): 1426

Trajanje projekta: godina početka - 2006 godina završetka - 2011.

Voditeljica projekta: **Nada Švob-Đokić**

Imena i prezimena osoba koje sudjeluju u projektu:

1. dr.sc. Biserka Cvjetičanin

Opis projekta:

Strukturna obilježja kulturnih transformacija i tranzicija i novi elementi nacionalne i regionalne kulturne identifikacije oslikavaju post-tranzicijski karakter hrvatske kulture: sve veću otvorenost prema globalnim komunikacijskim procesima; značajnu ulogu novih tehnologija i medija u kulturnoj kreativnosti; razvoj kreativnih industrija; fleksibilan i sve više individualiziran odabir kulturnih vrijednosti; prihvaćanje kulturnog pluralizma i multikulturalizma i dr. Nužno je istražiti elemente transformirane hrvatske kulture i nove kulturne identifikacije, te proučavati globalne i europske kulturne kontekste u kojima hrvatska kultura nalazi svoje mjesto putem procesa funkcionalne kulturne integracije. Osnovni ciljevi ovog istraživanja uključuju: definiranje (vlastitog) prostora kulturnog razvoja koji koincidira i komunicira s globalnim i europskim trendovima; afirmaciju kulturnih identiteta kao ključne odrednice za ulazak u procese kulturne integracije; definiranje simboličkog i značenjskog prostora vlastite kulture, te razmatranje kulturnih integracija kao neizbježnog procesa koji može osigurati budući (poželjni) kulturni razvoj. Rezultati istraživanja uključuju prezentaciju znanja o bitnim elementima europskog kulturnog prostora, o karakteru integracijskih kulturnih procesa i uvjetima koji određuju položaj nacionalnih i lokalnih kultura u tom procesu; o dinamici kulturnih promjena koje on potiče, i o kulturnim politikama i strategijama kojima se osmišljava ukupni društveni značaj kulture, pojedinih kulturnih djelatnosti i kulturnog razvoja. Očekuje se da će se rezultati predstaviti putem objavljivanje studija i knjiga, te kroz podršku formuliranju kulturnih politika i strategija na lokalnim i državnoj razini. Rezultati će utjecati na definiranje uvjeta za kulturnu razmjenu, suradnju i za nužno pregovaranje o položaju hrvatske kulture u suvremenom svijetu. To omogućuje da se spoznaje koje ovo istraživanje donosi stalno provjeravaju u praksi, putem suradnje s kulturnim djelatnicima, njihovim udrugama, kulturnim administratorima, te kroz komunikaciju sa zainteresiranom javnošću. Važnost istraživanja ogleda se u nužnosti da se osmisli kulturni razvoj koji se mora utemeljiti na autentičnim kulturnim doprinosima i na funkcionalnom uključivanju simboličkih vrijednosti hrvatske kulture u globalne i europske kulturne prostore i kulturni razvoj.

4.3.7. Zavod za socijalnu politiku Pravnog fakulteta u Zagrebu

Predstavnici:

Prof. dr. sc. Vlado Puljiz
Prof. dr. sc. Gojko Bežovan
Prof. dr. sc. Siniša Zrinščak
Doc. dr. sc. Zoran Šućur

Reforme sustava socijalne sigurnosti u RH: determinante i perspektive

Matični broj projekta: 0066006

Voditelj projekta: **Vlado Puljiz**

Opis projekta:

Projekt istraživanja usmjeren je na reforme sustava socijalne sigurnosti, kao bitne sastavnice socijalne države. U središtu pozornosti jest analiza mirovinskog, zdravstvenog, obiteljskog sustava, zatim sustava zaštite od nezaposlenosti i socijalne skrbi. Analiza nastoji detektirati prijelaz od pasivne, redistributivne, snažno intervencionističke prema aktivnoj, koordinativnoj, poticajnoj i manje intervencionističkoj socijalnoj državi. Pri tome nastoji posebno istražiti utjecaj različitih društvenih čimbenika, a posebno utjecaj različitih međunarodnih agencija na dizajn i tok socijalnih reformi. Time se istraživanje smješta u maticu globalnih društvenih procesa, od globalizacije, europeizacije, promjene u strukturi rada i obiteljskih odnosa, trendova privatizacije i dekomodifikacije i sl. Istraživanje, također, nastoji detektirati pojedince i skupine koji su socijalno ranjivi, izloženi rizicima siromaštva i socijalne isključenosti.

Indeks civilnog društva

Matični broj projekta: 0066017

Voditelj projekta: **Gojko Bežovan**

Opis projekta:

Istraživanje o civilnom društvu dio je svjetskog istraživanja civilnog društva koje se provodi u 60 zemalja svijeta, a pod nazivom CIVICUS Civil Society Index. On civilno društvo analizira kroz četiri bitne dimenzije: struktura, okoliš, vrijednosti, utjecaj. Svaka je dimenzija podijeljena na niz subdimenzija. U istraživanju se koriste metode ankete (opća populacija i dionici civilnog društva), intervjua, analize slučajeva, analize tiska i sl. Rezultati istraživanja omogućuju da se dimenzije civilnog društva izračunavaju i prikažu putem tzv. dijamanta civilnog društva, što omogućuje identifikaciju pojedinih slabosti i jakosti. Posebno je važna usporedba razvijenosti civilnog društva u Hrvatskoj s rezultatima istraživanja provedenih u drugim zemljama.

Welfare and Values in Europe: Transitions related to Religion, Minorities and Gender

Naziv programa: **EU - Sixth Framework Programme, Priority 7: Citizens and Governance in a Knowledge-Based Society; Specific Targeted Reserach or Innovation Project - Contract number: 028632**

Naziv Institucije nositelja projekta: **Pravni fakultet u Zagrebu/Uppsala University**

Trajanje projekta: godina početka - 2006 godina završetka - 2009.

Voditelj projekta: **Siniša Zrinščak**

Imena i prezimena osoba koje sudjeluju u projektu:

1. Siniša Zrinščak

Opis projekta:

Projekt, koji se provodi u 12 europskih zemalja, nastoji generirati novi pogled na religijske, manjinske i rodne vrijednosti koje utječu na socijalnu koheziju i društvene promjene u europskim društvima. Projekt se zasniva na pretpostavci da se koncepti „kulturnih identiteta“ i „vrijednosti“ nabolje razumiju kroz način kako se izražavaju i razvijaju u praksi. On proučava interakciju različitih vrijednosnih sustava kroz prizmu socijalnih sustava. Tko osigurava što, kome i zašto su ključni markeri vrijednosti date zajednice – kao i to tko traži što i zbog čega. Putem proučavanja socijalne interakcije u području osiguranja bazičnih ljudskih potreba, on: a) proučava utjecaj religije kao nositelja vrijednosti solidarnosti i kohezije ili izvora tenzija i konflikta; b) proučava koje vrijednosti izražavaju manjinske skupine te kako se manjine percipiraju iz perspektive vrijednosti i kulturnih identiteta većina; i c) postoje li elementi tenzija ili kohezije povezanih s različitim rodnim ulogama te pravima i potrebama povezanih s muškarcima i ženama. Projekt ima za cilj sugerirati najbolje primjere tolerancije i socijalne kohezije, a temeljem kompleksne komparacije studija slučajeva koji pokrivaju široki raspon većinskih religija, manjinskih situacija i rodnih režima.

Pokazatelji socijalne kohezije i razvoj hrvatskoga socijalnog modela

Naziv programa: **Europeizacija socijalnih programa i socijalna kohezija**

Naziv Institucije nositelja projekta: **Pravni fakultet u Zagrebu**

Matični broj projekta (MZOS RH): 538

Trajanje projekta: godina početka - 2006 godina završetka - 2111 .

Voditelj projekta: **Siniša Zrinščak**

Imena i prezimena osoba koje sudjeluju u projektu:

1. Siniša Zrinščak
2. Vlado Puljiz
3. Gojko Bežovan
4. Zoran Šućur

Opis projekta:

U kontekstu duboke transformacije hrvatskoga društva nakon 1990. godine odvijaju se i vrlo intenzivne i sveobuhvatne promjene sustava socijalne politike. Na socijalne reforme utječu brojni čimbenici: globalizacija, europeizacija, starenje stanovništva, promjene obiteljskih struktura, rekomodifikacije rada i sl. Dosadašnja su istraživanja pokazala bitnu nepovezanost i nekonzistentnost reformi u različitim područjima, nedostatak analitičke podloge pripreme i evaluacije reformi, te nepostojanje instrumentarija kojim se može mjeriti utjecaj socijalnog sustava na socijalno blagostanje svih građana društva, a posebno ranjivih skupina.

Projekt polazi od koncepta socijalne kohezije kojim se evaluira sposobnost društva da osigura dugoročno socijalno blagostanje svih svojih građana, a koji su izraženi u posebno konstruiranim i analiziranim pokazateljima socijalne kohezije. U tome se naslanja na relevantna istraživanja u području socijalne politike u europskim zemljama te na promociju socijalne kohezije Vijeća Europe i procesa socijalnog uključivanja Europske unije. Osnovni ciljevi projekta su konstruirati i dugoročno pratiti pokazatelje socijalne kohezije, analizirati njihov odnos s dominantnim politikama i reformama u socijalnom području, analizirati utjecaj pridruživanja EU na hrvatske socijalne reforme, utvrditi na koji način hrvatski socijalni model štiti pojedine socijalno osjetljive skupine stanovništva i zadovoljava njihove specifične potrebe te analizirati u kojoj mjeri on utječe na smanjivanje siromaštva i socijalne isključenosti. Time će se

hrvatski socijalni model po prvi puta moći analizirati temeljem međunarodno utvrđenih pokazatelja te komparirati s drugim europskim zemljama.

4. 4. Institucijsko rukovođenje doktorskim programom.

Doktorskim studijem rukovodit će Voditelj studija i Vijeće dokorskog studija sociologije, koje će biti sastavljeno od predstavnika svih institucija koje sudjeluju u izvođenju dokorskog studija, dok će za akademski nadzor i garanciju kvalitete biti odgovoran Odsjek za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Certifikate studija izdavat će Sveučilište u Zagrebu (ukoliko ugovorom među sveučilištima ne bude uređeno drugačije).

4. 5. Ugovorni odnosi između studenata i nositelja dokorskog studija, odnosno suradnih institucija: za stjecanje kreditnih bodova, izvođenje istraživačkog rada, obranu doktorske disertacije, ostvarivanje obvezatnih i izbornih aktivnosti.

Institucije koje sudjeluju u izvođenju dokorskog studija sociologije potpisat će poseban ugovor kojim će biti regulirani njihovi međusobni odnosi, prava i dužnosti u okviru zajedničkog poslijediplomskog dokorskog studija. (Ugovori između tri sveučilišta, pojedinih fakulteta i instituta)

4. 6. Imena nastavnika i suradnika koji će sudjelovati u izvođenju svakog predmeta pri pokretanju studija. Podaci o svakom angažiranom nastavniku, i to:

složeno abecedno, po prezimenima nastavnika (suradnika)-nastavnica (suradnica)

1. Dr. sc. Vjekoslav Afrić, red. prof.
2. Dr. sc. Gojko Bežovan, red. prof.
3. Dr. sc. Saša Božić, viši znanstveni suradnik
4. Dr. sc. Ivan Cifrić, red. prof.
5. Dr.sc. Biserka Cvjetičanin, znanstvena savjetnica
6. Dr. sc. Jadranka Čačić-Kumpes, znanstvena suradnica
7. Dr. sc. Ognjen Čaldarović, red. prof.
8. Dr. sc. Benjamin Čulig, red. prof.
9. Dr. sc. Branka Galić, doc
10. Dr. sc. Emil Heršak, znanstveni suradnik
11. Dr. sc. Rade Kalanj, red. prof.
12. Dr.sc. Biljana Kašić, doc.
13. Dr. sc. Vjeran Katunarić, red. prof.
14. Dr. sc. Krešimir Kufrin, doc.
15. Dr. sc. Anči Leburčić, izv. prof.
16. Dr. sc. Davorka Matić, doc.
17. Dr. sc. Milan Mesić, red. prof.
18. Dr. sc. Silva Mežnarić, znanstvena savjetnica
19. Dr. sc. Sonja Podgorelec, znanstvena suradnica
20. Dr. sc. Vlado Puljiz, red. prof.
21. Dr. sc. Renata Relja, viša predavačica
22. Dr. sc. Aleksandar Štulhofer, red. prof.
23. Dr. sc. Zoran Šućur, docent
24. Dr.sc. Nada Švob-Đokić, znanstvena savjetnica
25. Dr. sc. Inga Tomić-Koludrović, izv. prof.
26. Dr. sc. Siniša Zrinščak, izv. prof.
27. Dr. sc. Ozren Žunec, red. prof.

4. 11. Kvaliteta doktorskog programa:

- Način praćenja kvalitete i uspješnosti **izvedbe doktorskog programa**, a posebno način sudjelovanja studenata u ocjenjivanju studijskog programa,

Kvaliteta programa prati se: a) samoevaluacijom, b) studentskim evaluacijama (anonimni anketni upitnici, u pravilu jednom semestralno), c) internim i eksternim vrednovanjem pripremljenih i objavljenih znanstvenih i stručnih radova studenata i onih radova nastavnika koji su u potpunosti ili djelomično nastali u okviru istraživačkih procesa vezanih uz doktorski studij.

- Praćenje realizacije **ciljeva doktorskog programa** (stjecanje znanja i vještina, ovladavanje tehnikama, vještine relevantne za zapošljavanje izvan akademskih institucija, zapošljavanje, alumni) (*learning outcomes*),

Objavljene doktorske disertacije su bitan moment u vrednovanju realizacije ciljeva dokorskog programa. Na to se nadovezuje praćenje profesionalnog razvoja i bibliografije bivših polaznika studija. Indikatori uspješnosti su kvantitativni (broj obranjenih disertacija, odnos između broja obranjenih i broja objavljenih disertacija, bibliometrijske reference objavljenih disertacija, odnos između broja završenih studenata i broja onih među njima koji su izabrani u znanstveno-nastavno odnosno znanstveno zvanje, bibliografija aktualnih i završenih studenata dokorskog studija, itd.) te kvalitativni (na dugoročnom planu procjenjuje se inovativnost i stečeni ugled u domaćim i posebno međunarodnim okvirima završenih studenata dokorskog studija).

- Institucijski mehanizmi za **unaprjeđenje kvalitete** dokorskog programa (samo-evaluacijski postupci, evaluacijski postupci, anketiranje studenata, istraživanje uspješnosti provođenja programa, indikatori uspješnosti).

Svi mehanizmi namijenjeni unaprjeđenju kvalitete dokorskih programa na razini ustanova sudionica u izvođenju dokorskog programa primjenjivat će se i na dokorskom studiju sociologije.

ZAVRŠNE NAPOMENE

Doktorski studij sociologije sastavni je dio organiziranog sustava cjeloživotnog obrazovanja i metodološko-teorijski oslonac koji će biti korišten za organizaciju različitih specijalističkih i stručnih studija usmjerenih k apliciranju sociologijskih znanja u svrhu podrške hrvatskom društvu, gospodarstvu, te javnom i privatnom sektoru. Stručni i specijalistički studiji koje će organizirati suizvođači dokorskog studija, svaki prema svojoj potrebi, moći će koristiti predmetnu i programsku jezgru dokorskog studija kao onaj dio obrazovanja kojim se utemeljuju aplikacije sociologijskih znanja, izgrađujući vlastite praktične pristupe u oblastima specijalizacije.

Voditelj poslijediplomskog dokorskog studija

Prof. dr. sc. Vjekoslav Afrić, red. prof.

Kontakt:

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

I. Lučića 3, 10000 Zagreb

URL: <http://www.ffzg.hr>

Tel.: (01) 6120 111

Voditelj studija:

Prof. dr. sc. **Vjekoslav Afrić**, redoviti profesor u trajnom zvanju

URL: <http://www.ffzg.hr/socio/djelatni/VAfric.htm>

URL: <http://infoz.ffzg.hr/Afric>

e-mail: vafric@ffzg.hr

Tel.: (01) 6120 179

Soba: C-216

Tajnica studija:

Anamarija Stipeč

Tel.: (01) 6120 272

e-mail: astipec@ffzg.hr

Soba: D03 Poslijediplomska referada

Odsjek za sociologiju:

Tajnica Odsjeka za sociologiju **Ivana Jurković-Kuruc**

Tel.: (01) 6120 007

Soba: C-215